

Møteinnkalling

Utvalg: **Universitetsstyret**
Møtested: Clarion Hotel The Edge
Møtedato: 21.09.2021
Tidspunkt: 08:30 – 11:30

Eventuelt forfall må meldes snarest til britt.a.mikkelsen@uit.no. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

For de som ikke kan delta fysisk på styremøtet vil det være anledning til å delta digitalt via Microsoft Teams.

Styremøtet strømmes.

Saksliste

<i>Saksnr</i>	<i>Tittel/beskrivelse</i>	<i>U.off.</i>	<i>Arkivref.</i>
S 33/21	Møtedatoer for universitetsstyret studieåret 2021 - 2022		2021/4186
S 34/21	Utvikling av ny strategi for UiT Norges arktiske universitet		2021/4238
S 35/21	Oppdatering av styrings- og beslutningsregler (forretningsorden) ved UiT Norges arktiske universitet		2021/4309
S 36/21	Internrevisjon UiT - endelig årsplan 2021 og status pågående revisjonsprosjekter		2016/4578
	Orienteringssaker		
OS 24/21	Innspill til Regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032		2021/2150
OS 25/21	Årsrapport skikkethet 2017-2020		2017/4779
OS 26/21	Studentombudets årsrapport for 2020/2021.		2017/846
OS 27/21	Saker behandlet av rektor på fullmakt 1.6. - 31.8.2021		2021/315
OS 28/21	Økonomistatus 1. halvår 2021 og tiltak for økonomistyring		2021/1223
OS 30/21	Rektors muntlige orientering	X	
OS 29/21	Styrets halvtime	X	

SAKSFRAMLEGG

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
21.09.2021

Sak:
33/21

Møtedatoer for universitetsstyret studieåret 2021 - 2022

Innstilling til vedtak:

Styret ved UiT Norges arktiske universitet avholder styremøter slik:

Høst 2021	Vår 2022
21. september	10. februar
21. oktober	17. mars
24. november	28. april
16. desember	19. mai
	16. juni

Møter kan utgå dersom det viser seg at det ikke er behov for behandling av saker. Da får styrets medlemmer beskjed i god tid i forveien.

Bakgrunn:

Styret skal fastsette møteplan for studieåret 2021/2022. Ved fastsetting av møteplanen for universitetsstyret denne perioden tas det utgangspunkt i departementets frister for rapportering og budsjettforslag.

Dag Rune Olsen
rektor

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Jørgen Fosslund

SAKSFRAMLEGG

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
21.09.2021

Sak:
34/21

Utvikling av ny strategi for UiT Norges arktiske universitet

Innstilling til vedtak:

- *Universitetsstyret godkjenner fremlagt prosessplan for utarbeiding av ny strategi ved UiT Norges arktiske universitet*

Bakgrunn

Drivkraft i nord har de siste åtte årene vært UiTs strategi. Strategien ble utarbeidet i 2013, revidert i 2017, og løper frem til 2022.

I henhold til Lov om universiteter og høyskoler § 9.2 «skal styret trekke opp strategien for institusjonens utdannings- og forskningsvirksomhet og annen faglig virksomhet og legge planer for den faglige utvikling i samsvar med de mål som er gitt av overordnet myndighet for sektoren og institusjonen». I denne saken legges det fram forslag til en prosessplan som skal sikre at styret får et godt grunnlag for å kunne fastsette en ny strategi for UiT fram mot 2030.

I det forberedende arbeidet til strategiprosessen har det vært viktig å bygge på allerede påstartede prosesser, kunnskap om hvor Drivkraft i nord har tatt oss, samt kunnskap om retning, utfordringer og behov i sektoren for øvrig og samfunnet rundt oss. Det vil i det følgende gjøres rede for mål og tidsplan for prosessen, faser i prosessarbeidet og sentrale virkemidler i de ulike fasene, samt organisering av arbeidet.

Strategiprosess

Strategiprosessen vil ha tre konkrete målsetninger:

- Være innsiktsdrevet: Basere seg på kunnskap og analyser av både hvor UiT er i dag og hva som er de store samfunnsbehovene og -utfordringene framover
- Være engasjerende og involverende: Gjennom innovative og samskapende prosesser involvere bredt internt og eksternt. Et mangfold av stemmer er viktig for å spille på kompetanse og erfaringer, og ikke minst gi forankring for gjennomføring
- Med utgangspunkt i punkt 1 og 2 skal strategiprosessen legge grunnlag for prioriteringer. Strategien skal være et styringsverktøy og veikart for UiT

Rektor ønsker at det skal utarbeides en strategi som strekker seg mot 2030. Selv om dette går ut over en enkelt rektor- og styreperiode, er det likevel viktig at de lange linjene i det strategiske arbeidet til institusjonen strekker seg ut over kun en fireårs periode. Dette er også i tråd med

langsiktige prioriteringer i sektoren for øvrig, herunder blant annet langtidsplanen for forskning og høyere utdanning som skal strekke seg mot 2032.

Strategiprosessen er delt inn i fire faser:

- Hvor er vi – status
- Hvor skal vi – ambisjoner og innsatsområder
- Hvordan – strategisk veikart
- Sluttprodukt – Strategi for UiT 2022-2030

Hver fase vil søke å fylle målsetningen om å være både innsiktsdrevet og involverende. Fase en og to vil gå noe parallelt fram mot rektors ledersamling som er i starten av oktober. Fase tre vil gå fram mot nyåret, mens slutføring av strategien vil sikte på sluttbehandling i styret i løpet av første kvartal 2022 (vedlagt oversikt over fasene og tidsløpet). Det vil i det videre gis noen korte beskrivelser av hvordan de ulike fasene er tenkt gjennomført.

Hvor er vi - status

I det innledende arbeidet er det viktig å sikre et godt kunnskapsgrunnlag i strategiarbeidet er det viktig å ha god forståelse av hvor vi er. Drivkraft i nord har i åtte år vært den sentrale retningsgiveren for utviklingen av UiT Norges arktiske universitet. Den har lagt til rette for dialog, mobilisert innsats og tydeliggjort verdigrunnlag og satsingsområder for hele institusjonen, på tvers av fag, enheter og geografi. Dette har bidratt til å forsterke universitetets posisjon som sentral kunnskapsleverandør både i landsdelen, Norge og internasjonalt.

Virkemidler i denne fasen

Det er mye vi vet om status for UiT, samtidig som det er områder der det er behov for å utdype ytterligere gjennom innspill fra organisasjonen for øvrig. Dette vil samlet kunne gi bedre innsikt i hvor Drivkraft i nord har tatt oss, samt innsikt i effekten av virkemiddelapparatet benyttet innenfor de ulike strategiske satsingsområdene. Det er imidlertid mange forhold som påvirker ethvert statusbilde, og en evaluering av Drivkraft i nord henger tett sammen med en større analyse og forståelse av hva vi har oppnådd i perioden. Denne evalueringsprosessen vil underveis i strategiprosessen komme med viktige bidrag til forståelse av nå-bildet og virkemidlene innenfor de ulike satsingene. Evalueringen vil også munne ut i analyser og beskrivelser av statusbildet som del av den årlige rapporteringen til Kunnskapsdepartementet på nyåret.

Hvor skal vi – ambisjoner og innsatsområder

Også denne fasen vil basere seg på kunnskap om muligheter og utfordringer virksomheten står overfor både internt og eksternt, i dag og i framtiden. Det vil legges til rette for stor grad av involvering av institutter og fakulteter, blant annet gjennom at dette blir et sentralt tema på rektors ledersamling i oktober. I forkant av denne samlingen har alle fakultetet/institutt fått i oppdrag å jobbe med blant annet følgende oppgave: Hva er de viktigste ambisjonene/innsatsområdene for UiT fram mot 2030?

Virkemidler i denne fasen

Det er mange forhold som er drivere i å sette retning for organisasjoner innenfor UH-sektoren. Vedlagt finnes en oversikt over både mål i langtidsplanen, formål og samfunnsoppdrag, lovpålagte oppgaver, utviklingsmål fra KD, resultatomål, sektormål og indikatorer. Den framtidige strategien må være tett koblet på dette bildet og det er et mål at blant annet utviklingsmålene fra KD i framtiden skal være tett koblet mot vår egen strategi.

Andre helt sentrale føringer å ta hensyn til er regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning. Planen revideres hvert fjerde år, og det jobbes per dags dato med å spille inn fra sektoren til en revidert plan som skal legges fram oktober 2022¹. Ved UiT har man sett innspill til langtidsplanen i sammenheng med starten på en ny strategiprosess og derfor etablert prosjektet Norge2030. Norge2030 har blant annet søkt å svare på noen av følgende spørsmål: Hvilke svar kan forskningen og forskerne gi oss på hvordan vi skal møte de store samfunnsutfordringene? Hvordan skal vi organisere forskningspolitikken slik at vi har den kunnskapen og kompetansen vi trenger for morgendagens samfunn? Hva betyr dette for UiTs strategi frem mot 2030? Gjennom Norge2030 har UiT på grunnlag av vitenskapelig baserte innspill ikke bare satt fokus på viktige samfunnsutfordringer frem mot 2030, men også hvordan UiT og resten av UH-sektoren kan bidra til å løse disse.

Rapportene fra Norge2030, UiTs innspill til langtidsplanen, samt andre meldinger og rapporter relevant for UiT, sektoren og landsdelen, gir velfunderte grunnlag å bygge videre på når kursen for UiT skal stakes ut fram mot 2030².

Hvordan – strategisk veikart

I denne fasen vil det arbeides med å jobbe fram strategier innenfor de ambisjoner/innsatsområder fase to har jobbet fram. Det vil i denne fasen jobbes bredt og involverende både i og utenfor organisasjonen, og målet er å gjennom innovative og samskapende prosesser sikre at den framtidige strategien preges av et mangfold av stemmer. Det vil legges til rette for ulike innspillplattformer gjennom aktivt bruk av arbeidsgrupper, workshops, storgruppearenaer for innspill både digitalt og fysisk, frokostseminarer og andre innlegg/innspill i både internt og offentlig ordskifte. I tillegg til å sikre en bred involvering av både stemmer og perspektiver som skal være med å forme strategien for UiT, vil målet for denne fasen også være at ansatte, studenter og lokalsamfunn i perioden skal føle seg deltakende i å bidra til UiTs nye strategi.

Sluttprodukt – strategi for UiT 2022-2030

I siste fase vil det jobbes med å utforme et sluttprodukt basert på alle innspill som er kommet i prosessen, og det siktes på å legge dette fram for universitetsstyret i løpet av første kvartal 2022. Det vil utvikles en plan for implementering og tilrettelegges for videre arbeid med fakultetsvise plandokumenter. Nye virksomhetsplaner vil utvikles basert på den nye strategien.

Organisering av prosessen

Proessen vil ledes av en prosjektstyringsgruppe, ledet av prorektor utdanning. Gruppen vil være bredt sammensatt av medlemmer som gjenspeiler bredden i UiTs organisasjon (faglig og geografisk). I tillegg vil studentparlamentet og fagforeningene bli invitert til å delta. Det vil opprettes et sekretariat som holder i og driver prosessen framover, samt eksterne referansegrupper og arbeidsgrupper etter hvert som prosessen går framover. Vedlagt kart over organisering av prosessen. Etablerte møtefora og møtearenaer vil benyttes kontinuerlig til å sikre forankring underveis, og styret vil jevnlig motta løypemeldinger og orienteringer fra prosessen. I fase 3 vil styret også bli innkalt til et eget seminar, som i sin helhet vil gå med til strategiarbeid.

Dag Rune Olsen

¹ UiTs innspill til langtidsplanen vedlagt orienteringssak til dette møtet, ephorte 2021/2150

² Rapportene fra Norge2030 er tilgjengelige på teamsområdet for universitetsstyret

rektor

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Julia Holte Sempler

Vedlegg 1: Tidslinje og målbilde

Langtidsplanen

Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne

Møte de store samfunnsutfordringene

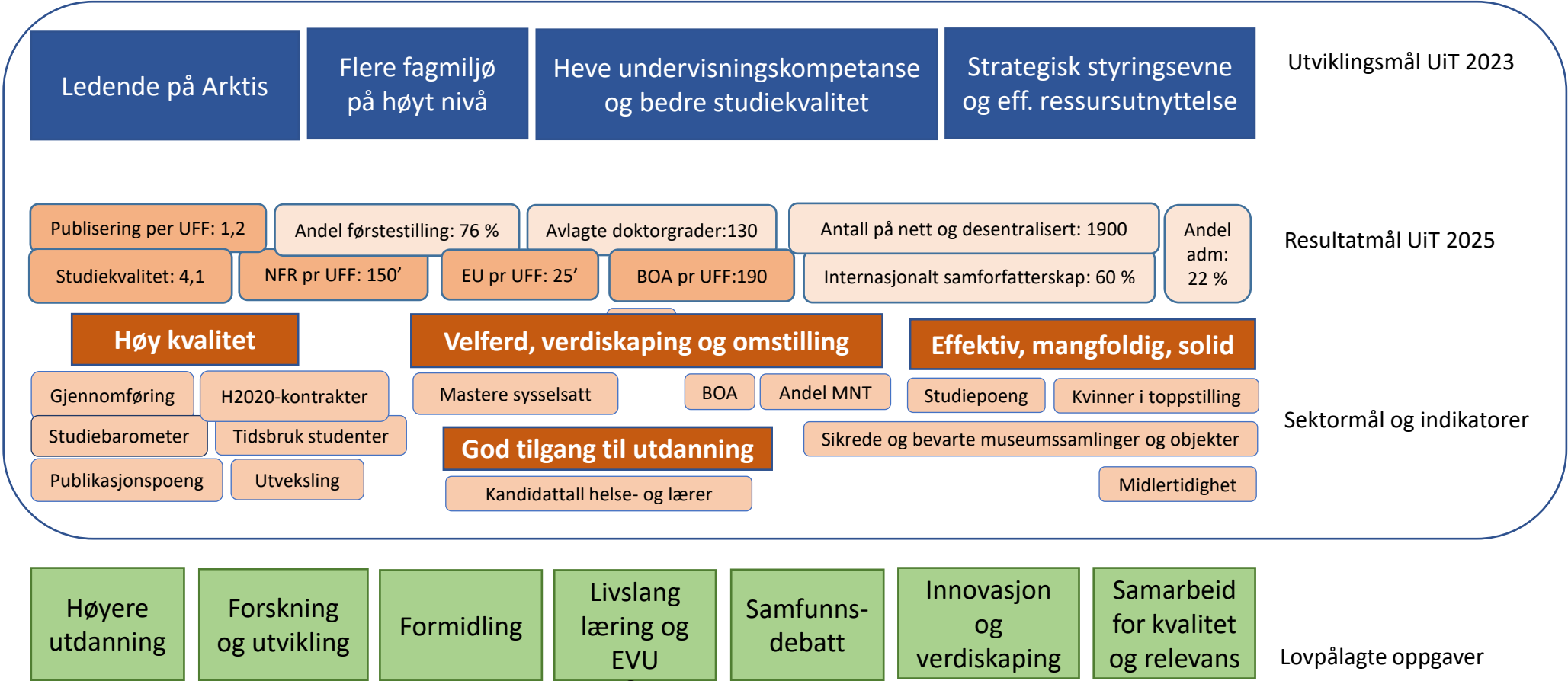
Utvikle framragende fagmiljøer

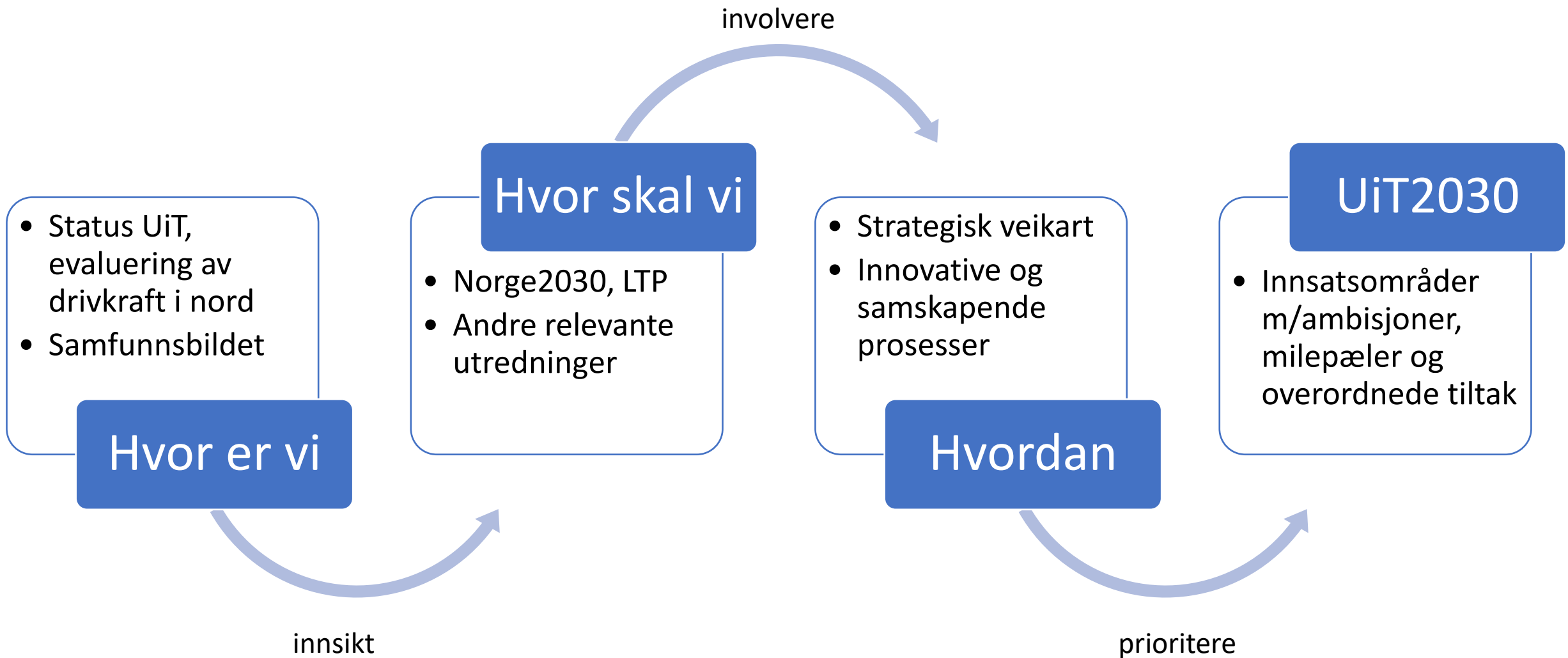
Langsiktige mål

- Tilby høyere utdanning på høyt internasjonalt nivå
- Utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå
- Formidle kunnskap om virksomheten og utbre forståelse for prinsippet om faglig frihet og anvendelse av vitenskapelige og kunstneriske metoder og resultater
- Bidra til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig utvikling

Formål

Nye utviklingsavtaler 2023: institusjonsvise og færre mål og styringsparametere

oktober

1.Kvartal 2022

SAKSFRAMLEGG

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
21.09.2021

Sak:
35/21

Oppdatering av styrings- og beslutningsregler (forretningsorden) ved UiT Norges arktiske universitet

Innstilling til vedtak:

1. Universitetsstyret vedtar forslaget til ny forretningsorden slik det kommer frem av vedlegg 1.
2. Styret ber om at ny forretningsorden tas i bruk for møter i universitetsstyret, og for enhetsstyrene på nivå 2 og 3 med de tilpasningene som er nødvendige ut fra styringsordning og organisering.

Bakgrunn

Henvisning til tidligere behandling i universitetsstyret: 21.11.2005 SAK S-69-05 Styrings- og beslutningsregler (forretningsorden).

I 2005 fastsatte universitetsstyret en forretningsorden med styrings og beslutningsregler for møter i styret og andre underliggende styringsorgan. Denne forretningsordenen var i hovedsak basert på den daværende utgaven av Lov om universiteter og høyskoler. 1.8.2021 trådte en ny UH- lov i kraft. Fra samme dato endret også UiT styringsordning og fikk tilsatt rektor, som bl.a. er styrets sekretær. Dette gjør det nødvendig å oppdatere UiTs forretningsorden slik at den blir i samsvar med ny lov og styringsordning.

Konstitueringen av et nytt styre er også en god anledning til å gjennomgå det aktuelle regelverket og vurdere om andre endringer/tilføyelser eventuelt er ønskelig.

Hovedproblemstillinger

Møteregele i forslaget til forretningsorden er i hovedsak basert på bestemmelser i norsk lov. I seg selv kan disse naturligvis verken realitetsbehandles eller endres av styret. Det er derimot en vurderingssak hvor mange lovbestemmelser som skal *gjengis* i det dokumentet UiT skal benytte som forretningsorden, og hvor detaljert et slikt dokument skal være. Det nye forslaget er utformet som en oppdatering av den foregående forretningsordenen og har dermed samme innretning og detaljeringsgrad. Det gjengir bestemmelsene fra UH-loven som direkte omhandler arbeid i og

rundt styremøter, og viser også til sentrale bestemmelser i forvaltningsloven om habilitet og saksbehandling.

Av andre formelle bestemmelser foreslår rektor at man tar inn i den nye forretningsordenen at styret i forkant av hvert møte skal få tilsendt referat/protokoll fra det forutgående IDF-møtet der styresakene har vært gjennomgått med de ansattes representanter. Dette følger av Hovedavtalen i staten og lokal tilpasningsavtale ved UiT, og har systematisk vært praksis ved møter i universitetsstyret.

Andre deler av dokumentet er ikke basert på juridisk bindende bestemmelser, men bygger på alminnelige møteregler og prinsipper for god møteskikk/praksis ved UiT. Rektor anbefaler at styret her viderefører de formuleringene i regelverket som allerede er godt innarbeidet ved UiT gjennom den eksisterende forretningsordenen.

Virkeområde

UH-lovens bestemmelser om styret gjelder i utgangspunktet kun for universitetsstyret (ikke for underliggende organ). Det er dermed opp til styret selv å vurdere om tilsvarende regler skal gjelde også for andre beslutningsorgan ved institusjonen. Rektor mener at det naturlig at de samme styrings- og beslutningsreglene også benyttes for beslutningsorgan som har fått delegert myndighet fra styret, og som har oppgaver, sammensetning og møteformer som er sammenlignbare med universitetsstyrets. Dette har også vært praksis tidligere. Med dagens organisasjonsmodell på UiT vil dette tilsi at forretningsordenen bør benyttes for møter i enhetsstyrene på nivå 2 (fakultetsstyrer og styrene på UMAK og UB) samt styrene på nivå 3 (instituttstyrer¹). Ved bruk på nivå 2 og 3 må reglene tillempes særtrekkene med styringsordningen på disse nivået. Det er nødvendig å ta hensyn til følgende særtrekk:

- På nivå 2 er det allerede ved oppnevning av styrene utpekt egne nestledere.
- På nivå 3 er instituttleder både leder av styret og daglig leder med ansvar for saksforberedelse (sekretær) og iverksetting av styrets vedtak. Ut fra dette vil det også være instituttleders stedfortreder som leder styremøter i styreleders fravær.
- Praktiseringen av bestemmelsen som følger av Hovedavtalen i staten og lokal tilpasningsavtale ved UiT må avstemmes med organiseringen av lokale IDF-møter på fakultetene.

Gitt at det tas hensyn til disse forholdene, bør det ikke være nødvendig at styrene på de ulike nivåene fastsetter egne, utfyllende bestemmelser til forretningsordenen (slik det tidligere var åpning for).

Dag Rune Olsen
rektor

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: direktør Jørgen Fosslund

¹ UiT har allerede en egen tilpasset forretningsorden for de enhetene på nivå 3 som ikke har styrer, men rådgivende organ. Denne blir ikke berørt av de endringene som foreslås i saken.

Vedlegg

- 1 Styrings- og beslutningsregler (forretningsorden) for kollegiale organer -gjeldende fra 24.11.2005
- 2 Forslag til ny forretningsorden

STYRINGS- OG BESLUTNINGSREGLER (FORRETNINGSORDEN) FOR KOLLEGIALE ORGANER VED UNIVERSITETET I TROMSØ

Fastsatt av:	Universitetsstyret i sak S 69-05 i møte 24. november 2005
Gjelder fra:	24. november 2005
Hjemmel:	Universitets- og høskoleloven §§ 9-5 til 9-7
Arkivref:	200502805-32

Styrings- og beslutningsregler (forretningsorden)

Forretningsordenen gjelder for alle kollegiale organer ved Universitetet i Tromsø. Med kollegiale organer menes alle styringsorgan under universitetsstyret som har fått delegert beslutningsmyndighet, samt universitetsstyret selv. I det følgende vil betegnelsen "styret" benyttes synonymt med begrepet kollegiale organer. Det enkelte styre kan fastsette utfyllende styrings- og beslutningsregler.

Innkalling til møter

Styrets leder innkaller til styremøter. Styrets leder kan bestemme at styrets sekretær innkaller på vegne av styreleder. Hvis sekretæren innkaller, skal det skje i samråd med styrets leder. Det innkalles til styremøte dersom styrets leder, rektor, eller minst en femtedel av styremedlemmene krever det.

Styrene fastsetter årlige eller halvårslige møteplaner. Styrets leder skal sørge for at det avholdes møter så ofte som det trengs.

Innkalling til styret med saksdokumenter skal være styremedlemmene i hende senest fem dager før styremøte avholdes, med mindre situasjonen tilsier noe annet.

Dersom et styremedlem melder forfall, skal varamedlem innkalles.

Saksliste

Styrets leder fastsetter sakslisten. Sakslisten (dagsorden) skal inneholde en kort oversikt over de saker som skal behandles. Hvorvidt etteranmeldte saker skal fremmes for styret, avgjøres av styrets leder. Hvis styrets leder fremmer en etteranmeldt sak, avgjør styret om saken behandles.

Ethvert styremedlem kan be om å få ført opp en sak på dagsorden. Slik anmodning fremmes overfor styrets leder senest 14 dager før styremøtet.

Innstilling

Styrets sekretær innstiller normalt til vedtak i alle styresaker. Innstillingen er skriftlig og gjøres i samråd med styrets leder.

Dokumentasjon

Styrets sekretær har ansvar for å legge fram nødvendig dokumentasjon slik at styret har et tilfredsstillende og saklig grunnlag for sitt vedtak. Dette skal i hovedsak skje skriftlig, men kan om nødvendig suppleres muntlig i møtet.

Styremøter

Styret skal behandle saker i møte, med mindre styrets leder finner at saken kan forelegges skriftlig eller behandles på annen betryggende måte.

Medlem av styret har plikt til å møte hvis ikke vedkommende har gyldig frafall.

Medlem av styret har plikt til å delta i forhandlingene og avgi stemme. Det kan ikke stemmes blankt annet enn ved valg.

Styremedlem kan ikke delta ved behandlingen av saker dersom de er inhabile, jfr. forvaltningslovens bestemmelser.

Ledelse av styremøte

Styrets leder er møteleder. I styreleders fravær ledes møtet av dennes stedfortreder eller den som styreleder utpeker til å lede møtet. Styret skal sørge for at saker som behandles, er tilstrekkelig opplyst før det treffes avgjørelser.

Andre praktiske regler

Møtet holdes for åpne dører. Møtene bør kunngjøres på enhetens nettsider eller på annen måte slik at ansatte er informert om møtene. Styret kan fastsette at møtene skal holdes for lukkede dører, eller at bestemte saker skal behandles for lukkede dører. Saker som inneholder taushetsbelagte opplysninger, skal behandles for lukkede dører.

Beslutningsmyndighet

Styret er beslutningsdyktig når mer enn halvparten av medlemmene er til stede.

Vedtak treffes med alminnelig flertall av de avgitte stemmer. Ved stemmelikhet har styrets leder dobbeltstemme.

Avstemning skjer som hovedregel ved stemmetegn. Avstemning ved tilsetting skal skje skriftlig hvis ett av de møtende medlemmer krever det.

Møtebok

Det skal føres møtebok fra styremøtene.

Møteboka skal angi:

- Tid og sted for møtet
- Deltakerne i styremøtet (tilstedeværende, fraværende, funksjon)
- Framlagt dokumentasjon
- Administrasjonens/sekretærens innstilling til vedtak, samt øvrige forslag til vedtak fremmet i møtet.
- Vedtaket

Dersom styrets vedtak ikke er enstemmig, skal stemmegivningen framgå av møteboka.

Styremedlem som var til stede under handlinga av saken, kan kreve sin oppfatning innført i møteboka. Dette bør være kortfattet.

Styrets leder skal sørge for at det blir informert om styrets beslutninger.

Forslag til ny forretningsorden

Formelt grunnlag:

- Lov om universiteter og høyskoler §§ 9.2., 9.6, 9.7 og 10.1.
- Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker §§ 6, 7, 8, 9, 10 og 13
- Hovedavtalen for arbeidstakere i staten og tilpasningsavtale for UiT Norges arktiske universitet

Innkalling til møter

Styrets leder skal sørge for at det avholdes møter så ofte som det trengs.

Styret fastsetter årlige eller halvårslige møteplaner.

Utover den fastsatte møteplanen innkalles det til styremøte dersom minst ett medlem av styret, eller styrets sekretær krever det.

Innkalling til møte skal skje med rimelig varsel. Innkallingen med alle saksdokumenter skal normalt være tilgjengelig for styremedlemmene senest fem arbeidsdager før styremøte avholdes.

Styrets sekretær sender ut innkallingen og har ansvar for å innkalle vara dersom et medlem av styret melder forfall.

Før styremøtet skal styret få tilgang til referat fra drøftinger og protokoll fra eventuelle forhandlinger gjennomført på Informasjons-, drøftings- og forhandlingsmøte (IDF) der styresakene er lagt frem.

Saksliste

Styrets leder fastsetter normalt sakslisten. Sakslisten (dagsorden) skal inneholde en kort oversikt over de saker som skal behandles. Hvorvidt etteranmeldte saker skal fremmes for styret, avgjøres av styrets leder. Hvis styrets leder fremmer en etteranmeldt sak, avgjør styret om saken behandles.

Ethvert styremedlem kan be om å få ført opp en sak på dagsorden. Slik anmodning fremmes overfor styrets leder, normalt 14 dager før styremøtet. Styret avgjør under godkjenning av innkallingen om saken skal settes på sakskartet.

Innstilling

Styrets sekretær innstiller normalt til vedtak i alle styresaker. Innstillingen er skriftlig og gjøres i samråd med styrets leder.

Dokumentasjon

Styrets sekretær har ansvar for å legge fram nødvendig dokumentasjon slik at styret har et tilfredsstillende og saklig grunnlag for sitt vedtak. Dette skal i hovedsak skje skriftlig, men kan om nødvendig suppleres muntlig i møtet.

Styremøter

Styret skal behandle saker i møte, med mindre styrets leder finner at saken kan forelegges skriftlig eller behandles på annen betryggende måte.

Medlem av styret har plikt til å møte hvis ikke vedkommende har gyldig frafall.

Medlem av styret har plikt til å delta i forhandlingene og avgi stemme. Det kan ikke stemmes blankt annet enn ved valg.

Om ikke styret for enkelte tilfeller bestemmer noe annet, har styrets sekretær rett og plikt til å være til stede og til å uttale seg på styremøtene

Medlemmer av styret kan ikke delta ved behandlingen av saker dersom de er inhabile, jfr. forvaltningslovens bestemmelser.

Ledelse av styremøte

Styremøtene ledes av styrelederen, eller i dennes fravær av den styret utpeker som møteleder. Universitetsstyret kan også utpeke en nestleder som leder møtene i styreleders fravær.

Styret skal sørge for at saker som behandles, er tilstrekkelig opplyst før det treffes avgjørelser.

Andre praktiske regler

Det skal i størst mulig grad være åpenhet om styrets arbeid. Møtene skal normalt holdes for åpne dører.

Møtene skal som et minimum kunngjøres på enhetens nettsider slik at ansatte og studenter har tilgang på informasjon om møtene.

Styret kan fastsette at møtene skal lukkes, eller at bestemte saker skal behandles for lukkede dører.

Saker som inneholder taushetsbelagte opplysninger, skal alltid behandles i lukket møte.

Beslutningsmyndighet

Styret er beslutningsdyktig når mer enn halvparten av medlemmene er til stede.

Vedtak treffes med alminnelig flertall av de avgitte stemmer. Ved stemmelikhet har styrets leder dobbeltstemme.

Avstemning skjer som hovedregel ved stemmetegn. Avstemning ved valg og tilsetting skal skje skriftlig hvis ett av de møtende medlemmer krever det.

Møtebok

Det skal føres møtebok fra styremøtene.

Møteboka skal angi:

- Tid og sted for møtet
- Deltakerne i styremøtet (tilstedeværende, fraværende, funksjon)
- Framlagt dokumentasjon
- Innstilling til vedtak, samt øvrige forslag til vedtak fremmet i møtet.
- Det endelige vedtaket

Dersom styrets vedtak ikke er enstemmig, skal stemmegivningen framgå av møteboka.

Styremedlem som var til stede under behandlingen av saken, kan kreve sin oppfatning innført i møteboka. Dette bør være kortfattet.

Styrets leder skal sørge for at det blir informert om styrets beslutninger på en hensiktsmessig måte.

Styrets sekretær (enhetens daglige leder) har ansvar for å følge opp de vedtak styret fatter.

Virkeområde

Forretningsordenen gjelder for universitetsstyret ved UiT Norges arktiske universitet, samt for enhetstyrer på nivå 2 og 3 i organisasjonen.

SAKSFRAMLEGG

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
21.09.2021

Sak:
36/21

Internrevisjon UiT - endelig årsplan 2021 og status pågående revisjonsprosjekter

Innstilling til vedtak

1. Styret godkjenner endelig årsplan for internrevisjon for 2021 slik den er presentert i saksfremlegget.
2. Styret tar status for på revisjonsarbeidet per september 2021, slik det er presentert i notat fra internrevisor, til orientering.

Henvvisning til tidligere behandling i universitetsstyret

S 28/16 Vurdering av behov for internrevisjon ved UiT Norges arktiske universitet
S 39/16 Valg av løsning for internrevisjon ved UiT Norges arktiske universitet
S 43/19 Instruks for internrevisjon ved UiT
S 1/21 Foreløpig internrevisjon UiT2021

Bakgrunn

Internrevisjon i staten

Internrevisjon er en uavhengig, objektiv bekreftelses- og rådgivingsfunksjon som har til hensikt å tilføre merverdi og forbedre organisasjonens drift. Statlige virksomheter kan bruke internrevisjon som en del av virksomhetens system for styring og kontroll.

Internrevisjon i staten er regulert i rundskriv 117 fra Finansdepartementet. Der fremgår det at alle statlige virksomheter med samlede utgifter eller samlede inntekter over 300 mill. kr, skal vurdere behovet for internrevisjon etter en nærmere fastsatt prosedyre. Slik vurdering skal gjøres jevnlig og minst hvert fjerde år. I rundskrivet står det videre at internrevisjonens mandat skal være fastsatt i instruks fra virksomhetslederen. Internrevisjonsinstruksen skal legge til rette for internrevisjonens uavhengighet og avklare ansvar og myndighet.

Etablering av internrevisjon ved UiT

I sak 28/16 gjorde styret vedtak om etablering av internrevisjon ved UiT. I sak 39/16 ble det vedtatt at internrevisjonstjenesten skal kjøpes fra ekstern leverandør. Det ble i oktober 2020 utlyst en konkurranse for anskaffelse av internrevisjonstjeneste for UiT. PwC ble vurdert til å ha det beste tilbudet og fikk oppdraget.

I november 2019 vedtok universitetsstyret *Instruks for internrevisjon ved UiT Norges arktiske universitet* (S43/19, vedlegg 1).

Foreløpig internrevisjonsplan 2021 og status på igangsatte prosjekter

I januar 2021 vedtok universitetsstyret foreløpig internrevisjonsplan for 2021 med følgende revisjoner: utdanningskvalitet; informasjonssikkerhet og personvern; varsling; internkontroll på økonomiområdet (S1/21). I samme sak ba styret om at endelig årsplan skulle forelegges styret i løpet av våren. Dette var planlagt gjort i styremøte i juni samtidig som det skulle gis sluttrapport på de fire prosjektene som ble gjennomført våren 2021. Prosjektene ble noe forsinket og det ble derfor valgt å utsette rapportering og fastsettelse av endelig årsplan til høsten.

I notat til styret datert 1.9.21 gjør internrevisor rede for status på de fire pågående revisjonsprosjektene (vedlegg 2). Revisjonene går stort sett som planlagt. Et par av prosjektene er litt forsinket, men vil ferdigstilles i løpet av kort tid. Det er ikke fremkommet kritiske observasjoner som har påkrevd umiddelbar rapportering til styret.

Endelig revisjonsplan 2021

I tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet 2021 punkt 4.2.3, fremgår det at UiT skal evaluere egen håndtering av covid-19-pandemien og påse at læringspunkter fra evalueringen følges opp. UiT skal i årsrapporten for 2021 orientere kort om hvordan evalueringen ble gjennomført og de viktigste læringspunktene.

Det er vurdert at det vil være formålstjenlig å bruke internrevisor til denne evalueringen. Det foreslås at endelig årsplan for internrevisjon 2021 utvides til å gjelde evaluering av covid-19 håndteringen i tillegg til de fire allerede igangsatte prosjektene.

Forslag til endelig revisjonsplan 2021:

- utdanningskvalitet (oppstart vår)
- informasjonssikkerhet og personvern (oppstart vår)
- varsling (oppstart vår)
- internkontroll på økonomiområdet (oppstart vår)
- evaluere UiTs håndtering av covid-19-pandemien (oppstart høst)

Som omtalt i vedlegg 2 skisserer internrevisor at covid-19-evaluering gjennomføres med varighet fra september til desember 2021 og omfanget anslås til om lag 25-30 dagsverk (350 – 450 000 kr), men legger opp til at endelig prosjektplan utarbeides i samråd med UiTs ledelse.

Avsatt budsjettramme til internrevisjon for 2021 (1,2 mill kr) er disponert på de fire prosjektene i foreløpig årsplan. Utvidelse av kostnadsramme for internrevisjon for 2021 vil kunne balanseres med mindre aktivitet i 2022.

Rektors vurdering

Rektor anbefaler styret å vedta endelig revisjonsplan for UiT 2021 slik den er omtalt i saksfremlegget. Videre bes styret ta status for revisjonsarbeidet per september 2021 til orientering.

Dag Rune Olsen
Rektor UiT Norges arktiske universitet

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Marianne Vileid Uleberg

Vedlegg

- 1 Instruks for internrevisjon ved UiT
- 2 Status pågående revisjonsprosjekter og utkast endelig årsplan 2021

Instruks for internrevisjon ved UiT Norges arktiske universitet

Fastsatt av:	Universitetsstyret	Dato:	28.11.2019
Ansvarlig enhet:	Stab rektor og direktør	Id:	UiT SRD 00
Sist endret av:		Dato:	14.10.2019
Erstatter:		Arkivref.:	2016/4578-12

1. Formål

Internrevisjonen skal fremme og beskytte UiT Norges arktiske universitets verdier gjennom å gi risikobaserte og objektive bekreftelser, råd og innsikt.

Internrevisjonen er en uavhengig, objektiv bekreftelses- og rådgivningsfunksjon som har til hensikt å tilføre merverdi og forbedre organisasjonens drift. Internrevisjonen skal bidra til at UiT Norges arktiske universitet oppnår sine målsetninger ved å evaluere og forbedre effektiviteten og hensiktsmessigheten av organisasjonens prosesser for styring og kontroll.

2. Organisasjonsmessig plassering

Internrevisjonen rapporterer direkte til UiT -styret. UiT-styret er internrevisjonens oppdragsgiver. Det innebærer at UiT-styret:

- Godkjenner internrevisjonsinstruksen.
- Godkjenner internrevisjonens budsjett og årsplan, inkludert vesentlige endringer i planen gjennom året.
- Utpeker og godkjenner internrevisjonssjef.
- Mottar rapporter på internrevisjonens utførelse i forhold til planen og eventuelt andre forhold.
- Minst årlig, mottar rapport om status på risikostyring og kontroll ved UiT.

Administrativt forholder internrevisjonen seg til rektor.

3. Myndighet og ansvar

Internrevisjonen har hele virksomheten som sitt virkeområde.

Internrevisjonen har møterett i ledermøter og skal ha tilgang til all dokumentasjon, personell, eiendeler og opplysninger som er nødvendig for å gjennomføre sine oppgaver.

Internrevisjonssjef har direkte og uinnskrenket tilgang til UiTs styre.

Internrevisor skal ikke ha operasjonelt ansvar eller myndighet, eller involvere seg i aktiviteter som kan påvirke uavhengigheten eller objektiviteten.

Internrevisjonen har et eget ansvar for å være kompetent, proaktiv og fremtidsfokusert.

Internrevisjonens virksomhet baseres på IIAs definisjon av internrevisjon, kjerneprinsipper, etiske regler og internasjonale standarder for profesjonell utøvelse av internrevisjon.

4. Planlegging, gjennomføring, rapportering og oppfølging

Internrevisjonen i samarbeid med rektor utarbeider forslag til plan overfor UiT-styret for internrevisjon med årlige revisjonsmål.

Ved gjennomføring av revisjoner holdes rektor løpende orientert om funn av vesentlig betydning. Rapporter fra de enkelte revisjoner stiles til UiT-styret, med tilsvarende fra revidert enhet og kvalitetssikring av fakta.

Internrevisjonen utarbeider en årsrapport som legges frem for UiT-styret.

Rektor følger opp at revidert enhet iverksetter tiltak som besluttes som følge av revisjonsanbefalingene. Internrevisjonen skal følge opp hvordan organisasjonen håndterer de anbefalinger som gis fra internrevisjonen.

Dersom internrevisjonssjef konkluderer med at ledelsen har godtatt et risikonivå som kan være uakseptabelt for organisasjonen, kan internrevisjonssjef sammen med rektor ta opp forholdene med departementet.

5. Bekreftelsesoppdrag

Internrevisjonens bekreftelsesoppdrag kan omfatte alle typer områder relatert til virksomhetsstyring, risikostyring og kontroll. Bekreftelsesoppdragene kan omfatte [listen er ikke uttømmende]:

- målrettet og kostnadseffektiv bruk av ressurser
- virksomhetskultur
- plan- og strategiarbeid
- forebygging og avdekking av misligheter
- pålitelig rapportering av virksomhetsdata
- helhetlig risikostyring
- etterlevelse av regelverk, krav fra overordnet departement og øvrige kvalitetskrav
- IT-governance og IT-sikkerhet

6. Rådgivningsoppdrag

Internrevisjonen kan innenfor sitt kompetanseområde gi råd og veiledning for å bidra til forbedringer. Internrevisjonen skal vurdere om rådgivningen påvirker eller kan oppfattes å påvirke internrevisjonens objektivitet. Rådgivningsoppdrag inngår i årsplanen.

7. Andre oppgaver

For å bidra til best mulig dekning og til å unngå dobbeltarbeid, bør internrevisjonen dele informasjon og samordne aktiviteter med andre interne og eksterne leverandører av bekreftelses- og rådgivningstjenester i det omfang som er hensiktsmessig. Riksrevisjonen skal motta årsplan, enkeltrapporter og årsrapport fra internrevisjonen.

8. Interne forbedringer i internrevisjonsfunksjonen

Internrevisjonssjef er ansvarlig for å gjennomføre evalueringer og forbedringer av egen funksjon og aktiviteter, både løpende og periodisk. Resultater og forbedringer skal rapporteres til UiT-styret.

9. Gyldighet

Denne instruks er godkjent av UiT-styret 28. november 2019 og trer i kraft umiddelbart.

UiT Norges Arktiske Universitet v/ styret
Kopi: Rektor

1. september 2021

Internrevisjon - status på revisjonsarbeidet og forslag til revisjonsplan høsten 2021

Innledende om internrevisors årssyklus og oppstarten av internrevisjon ved UiT

UiT engasjert i desember 2020 pwc som internrevisor. Internrevisjonsfunksjonen er nyopprettet, og de overordnede rammene for funksjonen er nedfelt i en styrefastsatt internrevisjonsinstruks.

I henhold til instruksjonen skal internrevisjonen utføre revisjonsarbeidet etter en styregodkjent plan. Da funksjonen er nyopprettet, ble det for våren 2021 vedtatt en foreløpig revisjonsplan med fire prosjekter, hvor intensjonen var at planen skulle suppleres med nye prosjekter for høsten etter at internrevisor hadde blitt bedre kjent med virksomheten.

Dette dokumentet inneholder en status på revisjonsarbeidet og et forslag til revisjonsplan for høsten. I tillegg vises en eksempelliste over aktuelle revisjonstema for fremtidige revisjonsperioder, som en forberedelse til diskusjonen om 2022-revisjonsplanen senere i høst.

Status på revisjonsarbeidet per september 2021

Den foreløpige revisjonsplanen dekker noen utvalgte tema som er av overordnet betydning for styring og kontroll, og som antas nyttige for UiT å få en gjennomgang av. Samtidig er temaene godt egnet for internrevisjonen ift å bli bedre kjent med virksomheten, slik at et bedre tilpasset forslag til endelig revisjonsplan kan fremmes for høsten 2021. Vår-planen inneholdt følgende revisjoner:

- **Utdanningskvalitet:** Kvalitetssystemet skal sikre at utdanningene ved UiT blir systematisk evaluert og holder høy kvalitet. UiT har et definert og sentralt utformet kvalitetssystem, som anvendes på alle nivåer av organisasjonen. Det foreslås en revisjon som tar en avsjekk av systemets innretning opp mot god sektorpraksis og NOKUTs føringer, samt vurderer etterlevelse og opplevd nytte i bredden av organisasjonen. Revisjonstemaet anses å ha økt relevans i lys av Covid-19 utfordringene, økt digitalisering og redusert campusstedeværelse.
- **Informasjonssikkerhet og personvern:** Overordnet gjennomgang av hvordan kontrollregimet er innrettet på styrende, gjennomførende og kontrollerende nivå.
- **Varsling:** Gjennomgang av etablert varslingsregime opp mot gjeldende regelverk og god sektorpraksis.
- **Internkontroll på økonomiområdet:** Vurdering av etablert kontrollregime og testing av etterlevelse på utvalgte områder som bestilling/fakturaflyt, fullmakter og betaling, tilgangsstyring økonomisystemer med mer. Konkret innretning vil avtales med administrasjonen.

Revisjonene av utdanningskvalitet og Informasjonssikkerhet&personvern er ved utgangen av august tilnærmet ferdigstilt og skal på verifisering/høring hos UiT. Revisjonen av økonomiområdet har noen gjenstående intervjuer før rapportutkast ferdigstilles, mens varslingsrevisjonen startet opp etter

sommeren. I sum anser internrevisor dette som en tilfredsstillende fremdrift, gitt en mer krevende pandemisituasjon i 2021 enn det som var forventet ved inngangen til året. Revisjonsrapportene vil fortløpende fremlegges for ledelsen etterhvert som de ferdigstilles, og oppsummeres samlet for styret i oktober eller novembermøtet. Samtidig vil et planforslaget for 2022 legges frem.

Internrevisor ønsker å tilføye at samarbeidet med organisasjonen har vært godt, og at det har vært lagt godt til rette for revisjonsarbeidet. Det har heller ikke fremkommet kritiske observasjoner som har påkrevd umiddelbar rapportering til styret.

Forslag til foreløpig revisjonsplan for høsten 2021

Med utgangspunkt i at revisjonsarbeidet fra vår-planen har trukket noe ut i tid og at det er begrenset tid igjen av høsten, foreslår internrevisor en begrenset plan for høsten. Internrevisor oppfatter at dette også er hensiktsmessig gitt omfanget av vår-revisjonene opp mot avsatt revisjonsbudsjett for 2021.

I diskusjonen med ledelsen om relevante høst-revisjoner, har ledelsen spilt inn at det kan være ønskelig med bistand til gjennomføring av UITs egnevaluering av pandemihåndteringen. Iht KDs tildelingsbrev til UiT for 2021 skal *“UiT evaluere egen håndtering av covid-19-pandemien og påse at læringspunkter fra evalueringen følges opp. DSBs mal for evaluering av covid-19 kan gi inspirasjon til arbeidet. Evalueringen skal være tilpasset virksomhetens egenart. UiT skal i årsrapporten for 2021 orientere kort om hvordan evalueringen ble gjennomført og de viktigste læringspunktene.*

Internrevisjonen har erfaring med denne typen evalueringer, og bistår for tiden et annet universitet på tilsvarende måte. Gjennom å trekke på internrevisjonen i evalueringsarbeidet vil UIT få tilført kompetanse og avlastende kapasitet, og arbeidet vil utføres systematisk og med internrevisors objektive blikk. I tillegg vil det kunne trekkes på internrevisors erfaring fra andre universiteter.

Internrevisor vil etter styrebehandlingen av planforslaget utarbeide en detaljert prosjektplan i samråd med ledelsen, og igangsette evalueringsarbeidet. Evalueringen vil avsluttes og rapporteres i god tid før oppsummeringen skal gis i UITs årsrapport for 2021. Forventet omfang anslås til omlag 25-30 dagsverk, tilsvarende omfanget på normale revisjonsprosjekt og erfaringene vi har med tilsvarende evalueringer andre steder.

Ut over revisjonsplanen, er internrevisor disponibel til gjennomføring av bekreftelses- og rådgivningsoppdrag på ad-hoc basis. Slike oppdrag avtales med styret eller administrasjonen, og oppsummeres overfor styret i internrevisors halvårs-/årsrapporter.

Forberedelse til diskusjon om 2022-revisjonsplanen

I diskusjonen rundt 2021 planen viste internrevisor en eksempelliste over aktuelle tema for fremtidige revisjonsperioder. Temaene var ikke vurdert konkret ift foreløpig revisjonsplan for UIT, men var basert på dialog med ledelsen og hva som oppleves relevant i andre virksomheter hvor vi bidrar med internrevisjonstjenester. Listen gjengis for UITs ny-sammensatte styre, som en forberedelse til diskusjonen om 2022-revisjonsplanen senere i høst:

1. Internasjonalisering
2. Rekruttering UF-tilsatte

3. Gjennomstrømming i rekrutteringsstillinger
4. Helseforskning - kontrollregime
5. Anskaffelser / seriøsitet
6. Sikkerhet / Beredskap
7. Lederutvikling
8. Bærekraft
9. Plan- og budsjettprosessen
10. Tertialrapportering
11. BOTT forberedelse/gevinstrealisering
12. BOA
13. Prosjektstyring

Med vennlig hilsen
PricewaterhouseCoopers AS

Jonas Gaudernack

Jonas Gaudernack
Partner, PhD

Orienteringssaker

OS 24/21 Innspill til Regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032 2021/2150

ORIENTERINGSSAK

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
21.09.2021

Sak:
24/21

Innspill til Regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032

Bakgrunn

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning (LTP) er regjeringens langsiktige plan for prioriteringer innen forskning og høyere utdanning. Den inneholder tiårige mål og prioriteringer, og den har mer konkrete opptrappingsplaner for investeringer for den første fireårsperioden i planen. Planen revideres hvert fjerde år for å ta hensyn til politiske og samfunnsmessige endringer. Den gjeldende langtidsplanen ble lagt frem i 2018, jf. [Meld. St. 4 Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019-2028](#).

Kunnskapsdepartementet (KD) har nå startet arbeidet med regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning for perioden 2023-2032. Planen vil legges frem i oktober 2022. Formålet med langtidsplanen er å sikre stabile prioriteringer og målrettede investeringer over tid. Regjeringen mener at vi bør vurdere om neste langtidsplan skal ta inn over seg blant annet de nye behovene for kunnskap og teknologi i møte med globale kriser, økt oppmerksomhet rundt samfunnsoppdrag (*missions*) som et virkemiddel for å løse helt konkrete utfordringer og behovet for å sikre fortsatt høy tillit til forskning og kunnskap i befolkningen. Disse og andre utviklingstrekk mener regjeringen at kan legge grunnlaget for en politikk for forskning og høyere utdanning som bidrar til å identifisere, analysere og løse konkrete problemer og utfordringer.

KD ba om innspill til den kommende LTP fra blant annet universitets- og høyskolesektoren innen den 10. september 2021. I høringsbrevet ba de om svar på åtte konkrete spørsmål.

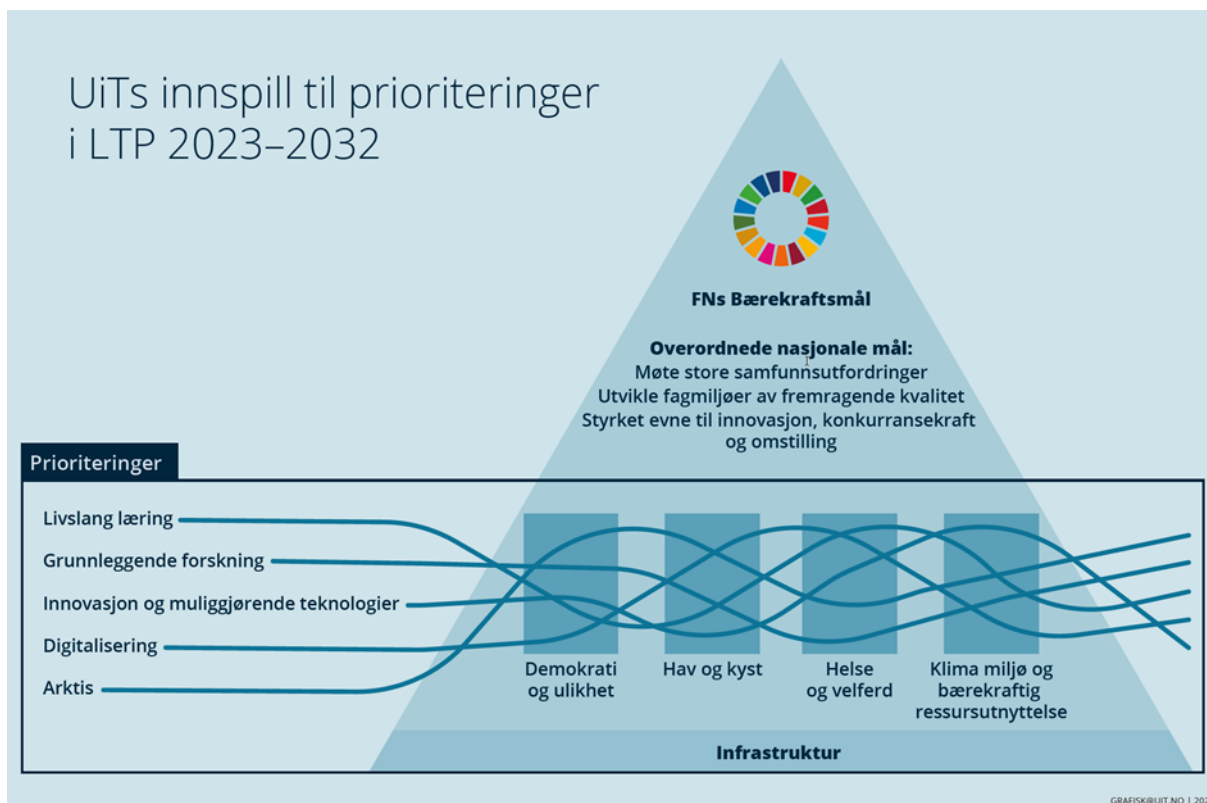
Intern prosess ved UiT

UiT har valgt å organisere forberedelsene av innspillet til langtidsplanen internt gjennom to strukturerte og parallelle prosesser med målrettet involvering av nøkkelpersoner. Våren 2021, forut for bestillingen fra KD, ble det etablert et prosjekt, Norge 2030, som hadde som formål å forberede et grunnlag for både UiTs kommende strategiarbeid og for UiTs innspill til LTP. Norge 2030 har hatt en styringsgruppe og fem tematiske arbeidsgrupper. Resultatene fra arbeidet har dannet et viktig grunnlag for UiTs innspill til LTP. Siden prosessen med Norge 2030 ble startet opp forut for høringsbrevet fra KD, har alle deler av organisasjonen jobbet parallelt med de delene av bestillingen fra KD som ikke er direkte adressert i Norge 2030-prosjektet.

Universitetsstyret ga i juni 2021 innspill til både prosess og innhold når det gjelder utforming av UiTs innspill til LTP. Siden innspillet måtte sendes i en fase der UiT både skiftet ut sin ledelse og sitt øverste styre, var det utfordrende tidsmessig å involvere det nye universitetsstyret i

utarbeidelsen av innholdet i innspillet fra UiT. Universitetsstyret orienteres med dette om innspillet til langtidsplan for forskning og høyere utdanning som UiT oversendte KD den 10. september 2021.

Hovedtrekkene i UiTs innspill til LTP oppsummeres i følgende figur:

Dag Rune Olsen
rektor

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Pål Vegar Storeheier

Vedlegg

1 Høringsinnspill til Regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032

Innspill fra UiT til regjeringens Langtidsplan for forskning og høyere utdanning

Innledning

De store klimatiske endringene vi ser i verden i dag vil komme først og tydeligst til uttrykk i nord. Endringene vil påvirke økosystemer, ressursgrunnlag, mennesker, bosetting, økonomi, næringsliv, velferd og alt annet som er viktig i et velfungerende samfunn. Endringene vil kreve tilpasninger og også transformasjon innen mange områder. Det vil være behov for innovasjon og nye løsninger. Forskning, innovasjon og høyere utdanning vil være det viktigste verktøyet innen alle sektorer for å forstå endringene og finne bærekraftige løsninger for forvaltningen naturen og utviklingen av samfunnene i nordområdene. Norge er en arktisk nasjon med rike naturressurser i nord og med sterke nasjonale interesser i nordområdene og i Arktis. Det er derfor viktig at Norge tydelig prioriterer forskning, innovasjon og kompetansebygging som gjør oss i stand til den omstillingen som vil kreves på den nordlige halvkule. Norge bør ha som ambisjon at Nordområdene og Arktis blir et utstillingsvindu som verden ser til når man skal finne løsninger på de store samfunnsutfordringene.

UiT takker for muligheten for å gi innspill til den kommende Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning (LTP). Vi stiller oss i hovedtrekk bak innspillet til langtidsplanen som er gitt av Universitets- og høyskolerådet, og vil i det følgende gjøre rede for våre ønsker om hovedinnretningen til de nasjonale prioriteringene. Vi har valgt å følge strukturen som KD har bedt om.

Nedenfor følger en figur som i grove trekk sammenfatter vårt innspill til prioriteringer i LTP.

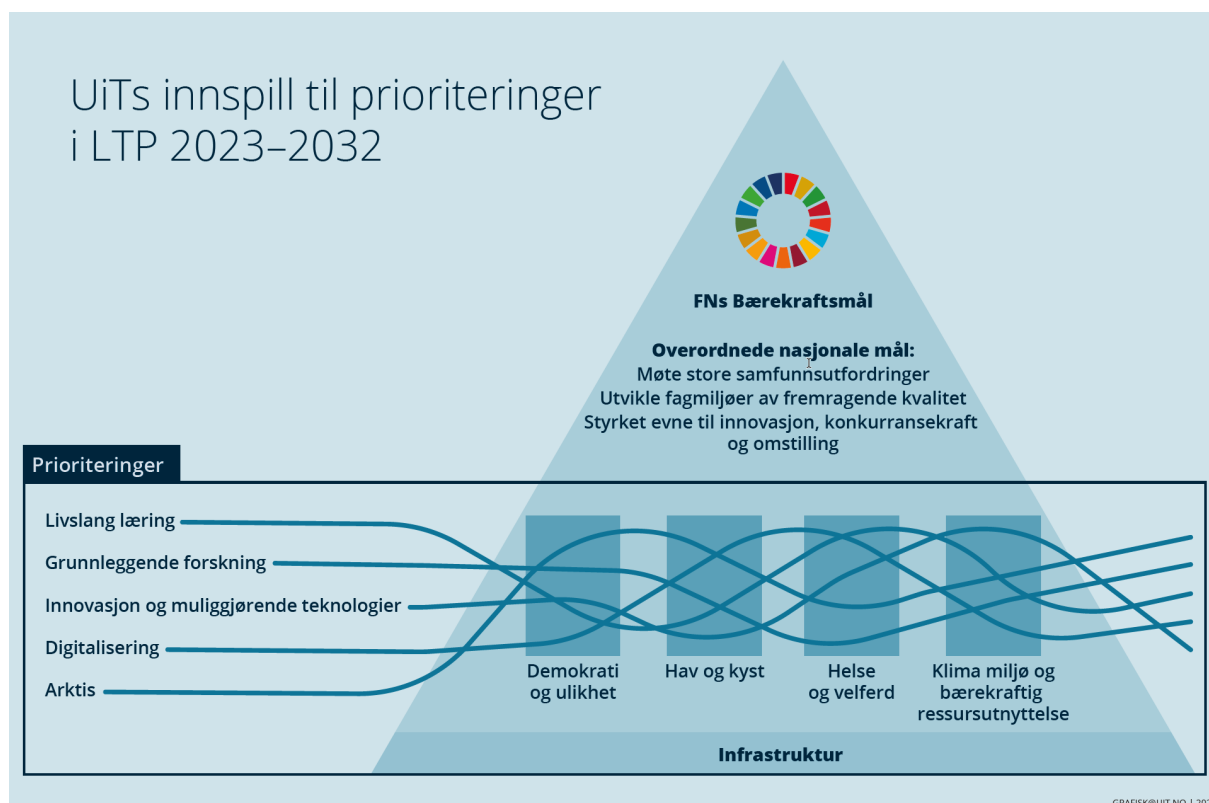

Fig. 1. Skjematisk oversikt over UiTs samlede forslag til overordnede mål, tematiske prioriteringer og tverrgående prioriteringer.

Langtidsplanens forhold til regjeringen øvrige styrende dokumenter

Forskning, innovasjon og høyere utdanning er virksomhet der kvalitet krever samspill på tvers av land. UiT mener derfor at LTP må ses i en internasjonal kontekst, der Norge er med på å løse internasjonale utfordringer og der nasjonale virkemidler må inngå i et integrert samspill med de viktigste internasjonale virkemidlene.

Videre, mener UiT at det er viktig at LTP blir et virkemiddel for alle sektorer. Forskning, innovasjon og høyere utdanning legger grunnlaget for kunnskap, kompetanse og omstilling innen alle samfunnsområder. Prioriteringene i LTP bør derfor være et virkemiddel som bidrar til samtlige av sektordepartementene sine oppdrag. UiT mener videre at LTP bør være sterkt koplet til i strategiene i Regjeringens perspektivmelding.

Legge til rette for fri og grunnleggende forskning

Grunnleggende forskning gir en langsiktig kunnskaps- og kompetansebase, og er fundamentet i samfunnsoppdraget til universiteter og høyskoler innen forskning, utdanning, innovasjon, formidling og samfunnskontakt. Fri forskning krever langsiktighet og gir både disruptiv kunnskap og disruptiv innovasjon. For å fostre banebrytende innovasjon, må universitetene ha forskningsmiljøer som utfører og publiserer resultater fra grensesprengende forskning. Dette er en viktig oppgave for universitetene, og krever en kombinasjon av en god grunnfinansiering og gode, konkurranseutsatte virkemidler i Forskningsrådet.

UiT mener det er viktig at Regjeringen tydelig anerkjenner og signaliserer i langtidsplanen et behov for grunnleggende forskning innenfor de ulike vitenskapsområdene. Fagligheten og den grunnleggende forskningen innenfor de enkelte fag og disipliner er nødvendig, og det er dette som danner utgangspunktet for at spesialister fra ulike disipliner og fag kan samarbeide i å løse ulike samfunnsutfordringer. Dette har vi nylig sett i forbindelse med koronapandemien.

Fokus på utdanning

Dagens langtidsplan har fortsatt et hovedfokus på forskning og innovasjon. UiT mener at utdanning bør få en tydeligere plass i den kommende langtidsplanen. Store samfunnsendringer fordrer større grad av fleksibilitet med tanke på hvor og hvordan vi utdanner. Kombinasjonen av stor etterspørsel etter kompetanse, demografisk fortetting og digitalisering gir anledning for en mer distribuert struktur og arbeidsdeling.

Det må være tydelige forventninger i LTP til at studenter skal ta del i arbeidslivet som del av sine studieløp og at de skal delta i forsknings- og innovasjonsarbeid. UiT mener at slikt samarbeid med arbeidslivet bidrar til å gi studiene sterkere relevans og dermed også kvalitet. Studenters deltakelse i arbeidslivet er også en effektiv måte å bygge omstillingskompetanse.

Begrepet livslang læring i forståelsen fra barnehage til man ikke lenger er yrkesaktiv, må tydelig inn i planen. UH-sektoren er garantisten for å løse nasjonale utfordringer knyttet til kompetansebehovet i hele landet og i alle sektorer både når det gjelder ordinær gradsutdanning og etter- og videreutdanning. Utdanningene som tilbys av universiteter og høyskoler er avgjørende for å bygge kompetanse på en slik måte at befolkningen kan lære gjennom livsløpet. Dette er avgjørende for at samfunnet skal ha både konkurransekraft og omstillingsevne. Videre, livslang læring må være forskningsbasert for å skape tillit i befolkningen.

Humaniora og samfunnsfag

Et framtrædende trekk ved vår tids utfordringer er hvordan det globale og lokale nivået er knyttet tett sammen, at de preges av stor kompleksitet og at de medfører endringer i samfunnet. Ulikhet, klima, miljø, migrasjon og integrering og det store digitale skiftet vil prege samfunnsutviklingen. Å finne løsninger på disse utfordringene fordrer at både humaniora og samfunnsvitenskap må være premissleverandør både ved å eie og definere problemene og ved å bidra til tverrfaglige løsninger. Utfordringene vil ha tydelige konsekvenser i nord, hvor klima og miljø påvirker ressursgrunnlag og boforhold, hvor befolkningsgrunnlaget er tynt, sikkerhetsutfordringene er tett på, og hvor tilgang på offentlige tjenester er kritisk for opprettholdelse av samfunn og bosetting. Norge trenger grunnleggende forskning innen humaniora og samfunnsvitenskap fordi vi må ha kunnskap som hjelper oss å kjempe mot feilinformasjon, styrke demokrati, adressere ulikhet, samt klima- og miljøutfordringer. Disse perspektivene er også viktig å få tungt inn i høyere utdanning, og studentenes rolle som deltakere i fagutviklingen må styrkes. Som ferdige kandidater skal de være aktive samfunnsborgere som bidrar inn i å løse de globale utfordringene.

I forlengelsen av dette vil UiT påpeke at manglende nasjonal anerkjennelse av rettsvitenskap som egne forskningsområder, kan gå på bekostning av den grunnleggende forskningen i og utviklingen av, fagene. Rettsvitenskapen er organisert under samfunnsvitenskap i UHR. Vi mener klart at det er et behov for å synliggjøre rettsvitenskapelige problemstillinger mer tverrgående og ikke bare som tematiske områder som en del samfunnsvitenskapen. Samfunnets økende rettsliggjøring var ett av hovedfunnene i makt- og demokratiutredningen allerede i 2003. Rettsvitenskapen har en avgjørende rolle for fremtidig kunnskapsutvikling og for løsning av samfunnsutfordringer av ulik art. Dette bør etter vår mening komme langt tydeligere og mer eksplisitt til uttrykk i LTP.

Samiske spørsmål/urfolksspørsmål

I nåværende LTP omtales samiske spørsmål/urfolksspørsmål i hovedsak under et eget punkt: Urfolk og nasjonale minoriteter. Det er viktig å understreke at Norge som stat eksisterer på territoriet til to folk og at samene er anerkjent som urfolk i Norge. Dette forplikter på flere områder, også når det gjelder forskning og utdanning. I tråd med denne forpliktelsen må det legges til rette for forskning som på brede områder tematiserer samiske spørsmål spesielt og urfolksspørsmål generelt.

Internasjonalt samarbeid innen samisk forskning og samiske språk som vitenskapsspråk fordrer at samisk språk også inkluderes i arbeid med forskningsinfrastruktur og nye digitale løsninger. Samisk språkbruk øker. Det utdannes nå en generasjon samiskspråklige som har fått hele sin utdanning på samisk, og som både forventer og ønsker å bidra til at de samiske språkene kan ha samfunnsbærende funksjoner.

Andre relevante områder hvor samisk og urfolksforskning i større grad kan fremheves i LTP er eksempelvis prioriteringsområdene klima og miljø og under hav og kyst. Flere av framtidens utfordringer i nord vil være knyttet til klimaendringer, konflikter rundt ressurs- og ressursforvaltning og de økologiske og sosiokulturelle konsekvensene dette vil ha. Urfolkssamfunn i nord merker klimaendringene særlig godt. En langtidsplan for forskning må

adressere kunnskapskonflikter knyttet til dette, herunder betydningen av tradisjonell kunnskap for slik å utvide kunnskapsgrunnlaget blant annet i arealforvaltningen.

Videre utgjør kunnskap om samiske forhold i økende grad en del av nasjonale læreplaner/fagplaner for flere av de store profesjonsutdanningene, og behovet for kompetanse – og formidling av kunnskap – innenfor dette området er og vil fortsette å være stort. En nasjonal digital læringsressurs, etter modell av UiTs Reaidu¹, kan bidra som svar på noen av behovene.

Forskningsinfrastruktur

UiT mener det er viktig at LTP fortsatt har fokus og gir retning for det videre arbeid med nasjonal forskningsinfrastruktur. Forskningsrådets program for forskningsinfrastruktur har ført til betydelig modernisering og utvikling av forskningsinfrastruktur i Norge, men vi ser behov for å videreutvikle arbeidet med forskningsinfrastruktur også ut over dette programmet.

Forskningsinfrastruktur generelt, og forskningsdata spesielt, blir stadig viktigere på de fleste samfunnsområder, som helse, klima og miljøovervåking, rom- og jordobservasjon med mer. Det er derfor viktig at investeringer i forskningsinfrastruktur skjer på tvers av sektorer og på tvers av formål, der dette er naturlig. En utfordring med slikt samarbeid er sektorprinsippet og ulike finansieringsmekanismer. LTP bør fremheve behovet for utvikling av et nasjonalt rammeverk for investering og drift av infrastruktur på tvers av sektorer og for ulike formål (forvaltning, forskning, klinikk, med mer).

Det bør etableres møtearenaer på tvers av sektorer for å dele informasjon om planlagte og ønskede investeringer, slik at størst mulig synergi og kosteffektivitet kan oppnås. En slik arena vil styrke evnen til å gjøre gode investeringer, unngå duplisering av eksisterende infrastrukturer, og snarere bruke eksisterende, relevante infrastrukturer, både nasjonale og internasjonale, til å utvikle ny funksjonalitet. En slik arena vil også gjøre det mulig å videreutvikle Forskningsrådet sitt veikart for forskningsinfrastruktur til å bli enda tydeligere på sine prioriteringer. UiT mener videre at finansierer av forskningsinfrastrukturer i større grad må legge føringer på hvordan forskningsinfrastrukturer de finansierer skal utvikles, driftes og styres. UiT ser det som spesielt viktig at man tar i bruk internasjonale standarder og beste-praksis anbefalinger og styrker arbeidet med å gjøre infrastrukturene åpne. Vi viser til internasjonale initiativ og rammeverk på dette området.²

Infrastruktur er konsoliderende. Det er dermed viktig at infrastruktursatsinger i større grad enn i dag sees på som et strategisk utviklingsverktøy. UiT mener det er viktig at infrastrukturinvesteringer både sikrer god anvendelse av infrastrukturen, samtidig som mulighetene for etablering av nye fagområder med store infrastrukturbehov tas med i vurdering. Dette krever en tett dialog med relevante forskningsinstitusjoner. Det er også viktig at miljø- og energiavtrykk tillegges større vekt, i tråd med anbefalingene fra den internasjonale evalueringen av det norske forskningsinfrastrukturprogrammet. Disse hensyn kan ivaretas gjennom en nasjonal møtearena for relevante aktører som tar endelige beslutninger på basis av

¹ <https://result.uit.no/reaidu/>

² For eksempel Invest in Open Infrastructure; <https://investinopen.org/> og The Global Sustainability Coalition for Open Science Services (SCOSS); <https://scoss.org/>

faglige vurderinger av forslag om investeringer i ny forskningsinfrastruktur. Vi viser for øvrig til innlegg i Khrono³.

UiT ser det som spesielt viktig at Norge har tilgang til forsknings- og forvaltningsinfrastruktur for å kunne overvåke de pågående klimaendringene. Vi trenger infrastruktur som setter oss i stand til å gjøre gode fremtidsanalyser om hvordan vi kan tilpasse samfunnet til mulige konsekvenser av klimaendringene.

UH-institusjonene har et spesielt ansvar for å ta vare på de mange små og mellomstore datasett som genereres i all forskning (såkalte «long-tail data»). Det er gode argumenter for at dette ansvaret bør ligge på institusjonene. Dette betyr ikke at hver enkelt institusjon skal etablere og drifte egne løsninger, da dette ikke kan forventes å være kostnadseffektivt. UiT anbefaler å intensivere samarbeid om etablering og videreutvikling av infrastrukturer for «long-tail data» i tråd med FAIR-prinsippene og som UH-institusjonene kan bruke for å ivareta sitt ansvar for den langsiktige forvaltningen av sine forskningsdata. UiT vil også peke på viktigheten av at urfolksperspektiver og rettigheter ivaretas på en god måte, ved for eksempel å legge *The CARE Principles for Indigenous Data Governance* inn i rammeverket for forvaltning av forskningsdata.⁴

UiT mener det er viktig med økt fokus på kostnadene ved drift og bruk av infrastruktur. I økende grad overføres kostnader ved drift til brukermiljøer som ikke har deltatt i utviklingen av tjenestetilbudet. Dette kan føre til at det fulle potensialet av infrastrukturinvesteringer ikke realiseres. Det er samtidig viktig at kostnadsmodellene er kostnøytrale på tvers av sektorer og brukermiljøer. For infrastrukturinvesteringer øker behovet for å synliggjøre gevinstene som følger av infrastrukturinvesteringer. Vi mener LTP bør angi om gevinstrealiseringen skal skje gjennom effektivisering, og dermed realiseres gjennom lavere forskningskostnader, eller gjennom økt kapasitet og redusert tid til løsning. UiT vil støtte det siste alternativet, selv om dette vil kreve økt finansiering til drift av forskningsinfrastruktur.

Etablering, drift og bruk av forskningsinfrastruktur blir stadig viktigere som grunnlag for nye forskningsfunn. Samtidig er vurderingen av forskning i stor grad preget av tradisjonelle mål knyttet til publisering. LTP bør som en del av utviklingen av åpen forskning også gi retning for arbeidet med et mer helhetlig rammeverk for evaluering av forskere i tråd med anbefalinger fra arbeidsgrupper nedsatt av UHR⁵. Dette kan understøttes for eksempel gjennom innføring av en taksonomi og rapportering av bidrag til både tradisjonelle forskningsresultater og nyere forskningsresultater som for eksempel datasett og programmer, for eksempel etter modell av *CRedit* – *Contributor Roles Taxonomy*⁶. Ulike modeller for inkludering av denne typen rapportering, samt arbeid med datasett og dataprogrammer, bør inngå som en del av rapporteringen til Cristin. Det er også viktig at akademisk merittering og karriereveier gir rom for å understøtte viktig arbeid med forskningsinfrastrukturer allment, og e-infrastruktur og dataforvaltning spesielt.

³ <https://khrono.no/a/590982>

⁴ <https://www.gida-global.org/care>

⁵ <https://www.uhr.no/en/front-page-carousel/nor-cam-a-toolbox-for-recognition-and-rewards-in-academic-careers.5780.aspx>

⁶ <https://casrai.org/credit/>

Kunnskapsdepartementets spørsmål til høringsinstansene:

1. Hvilke endringer i samfunnet (eller i bestemte sektorer) gir behov for endringer eller forsterket innsats innenfor forskning og høyere utdanning i årene som kommer?

Klimatiske endringer

De neste tiårene vil preges av et klima i endring, uforutsigbare og utfordrende endringer i miljø og økosystemer og samfunnsmessige omstillinger som følge av klimatilpassing og det grønne skiftet. Endringene kan gi nye muligheter, men også kunne skape konflikter knyttet til ressurser og arealbruk. De kan også skape spenninger mellom lokale og globale interesser.

I Arktis er virkningene av klimaendringene særlig akutte. Økosystemer rammes nå av en oppvarming som er tre ganger større enn gjennomsnittet for kloden. I norsk sammenheng vil dette medføre raske transformasjoner av økosystemene, og det vil være behov for forskningsstrategiske virkemidler for å kunne identifisere hvilke økosystem-transformasjoner som vil skje og hva som vil være konsekvensene for naturressurser, for biologisk mangfold og ikke minst for mennesker som bor og har sine næringer i Arktis.

For å kunne omstille oss til et klima i endring kreves kunnskap og kompetanse. Det kreves teknologisk utvikling, og ikke minst forståelse av hvordan natur og samfunn vil endre seg. En bærekraftig utvikling avhenger av samarbeid på tvers av tradisjonelle fagdisipliner og systemer som sikrer at ny kunnskap kan nyttiggjøres i naturforvaltning og øvrig samfunnsplanlegging. Gjennomslagskraft og evne til raske omstillinger kan sikres gjennom styrket lokal forankring og ved at befolkningen føler økt eierskap til forskningen.

Vi trenger en forskningsinfrastruktur som setter oss stand til å gjøre gode fremtidsanalyser om hvordan vi kan tilpasse samfunnet til mulige konsekvenser av klimaendringene.

UiT mener at LTP skal legge til rette for at akademia er godt rustet til å møte kunnskapsbehovene som trengs for at Norge skal kunne oppfylle våre internasjonale forpliktelser. Samtidig må vi sikre at akademia, industri og samfunnsliv sammen stimuleres til å drive innovasjon og næringsutvikling som gir bærekraftige og lønnsomme satsinger som kan bidra til transformasjonen fra fossilsamfunnet til fornybarsamfunnet. Akademia bør spille en sentral rolle i denne samfunnsstransformasjonen, og UiT mener at denne forventningen til sektoren må komme tydelig fram i kommende LTP.

Behov for omstilling og innovasjon

Vi har ikke tilstrekkelig kunnskap om hvilke kompetansebehov de store omstillingene vil utløse i framtiden. Universitetene både vil og kan, gjennom sin forskning og utdanning, bidra til å identifisere og løse framtidige kompetansebehov. Dog har universitetene – spesielt i løpet av de siste femti årene – vært dedikert til å utdanne kandidater med kompetanse til å løse utfordringer innenfor dagens samfunnsøkonomiske system – et system som har vist seg å ikke være bærekraftig på sikt. Det er derfor viktig at langtidsplanen legger til rette for et paradigmeskifte i måten vi utdanner morgendagens ingeniører, arkitekter, leger, realister, samfunnsvitere og humanister. Vi må sette kandidatene våre i stand til å drive det grønne skiftet gjennom bærekraftige, samfunnsmessige og teknologiske endringer. Dette må skje gjennom en transformasjon av læreplaner og læringsstrategier som bygger ned de disiplinære

barrierene og legger til rette for interdisiplinært og transdisiplinært samarbeid. Videre må universitetene holde fast ved målsetningen om å utdanne kreative borgere, som er i stand til kritisk tenkning og med ferdigheter til å analysere de langsiktige konsekvensene av handlinger. I dette ligger det en forutsetning om at arbeidsrelevansbegrepet må forstås bredt.

Det er behov for utvikling og omstilling i eksisterende næringsliv. Universitetene kan bidra til å skape nytt bærekraftig næringsliv gjennom en tilretteleggende rolle, og gjennom utdanning og forskning til å styrke innovasjon. Innovasjon og entreprenørskap må løftes frem blant studenter og ansatte for å skape det nye næringslivet. Langtidsplanen må inkludere det brede innovasjonsbegrepet. Innen offentlig sektor er det behov for innovasjon og ny kompetanse for å møte utfordringene: En aldrende befolkning, klima- og miljøproblematikk, behovet for et inkluderende samfunn, synkende produktivitetsutvikling og økonomiske rammebetingelser som krever hardere prioriteringer. Dette er en viktig oppgave der universitetene må bidra betydelig. Innen teknologi/digitalisering og bærekraftige løsninger er det behov for kompetansepåfyll til næringsliv og offentlig sektor hvor UH-sektoren har en viktig rolle, samt forskning på de store utfordringene innen velferdsstatens tjenester.

Midler til forskning og innovasjon vil i stadig større grad basere seg på eksterne midler og mindre vil tilføres gjennom grunnfinansiering. For at Norge skal nå opp i konkurransen om eksterne, internasjonale midler må våre forskere ha økt oppmerksomhet og kjennskap til disse. Videre følger det at støtteapparatet er solid og kompetent. En styrking av støtteapparatet er derfor en nødvendighet for å møte fremtidens finansieringsmodell.

Nasjonale virkemidler bør innrettes slik at de også fungerer som en treningsarena for konkurransen om internasjonale midler. Forskningsrådet har allerede tilpasset sine utlysninger og krav til søknader slik at de er gjenkjennbare når forskere skal søke midler gjennom EUs rammeprogram. Dette bør også andre deler av virkemiddelapparatet gjøre.

UiT mener videre at LTP fortsatt må vektlegge behovet incentiver, arenaer og andre virkemidler som fremmer samarbeid mellom akademia og offentlig- og privat sektor. Klynger har vært og vil være viktige arenaer for å skape innovasjon, kunnskap, kompetanse og evne til omstilling.

Digitalisering

I møte med Covid-19 pandemien, har digital omstilling innen mange samfunnsområder akselerert kraftig på kort tid. Potensialet for nye løsninger i samfunns- og næringsliv er enorme. Utviklingen gir økte forventninger om tilgjengeliggjøring, samtidig som behov og krav om datasikkerhet og personvern forsterkes. Den økte digitaliseringen og dermed også den reduserte fysiske kontakten mellom folk, medfører også at nettverksbygging og samarbeid må skje på andre måter enn tidligere. Dette er blant annet utfordrende for forskere i tidlig karriere, og kan gi sosiale utfordringer vi enda ikke har oversikt over. Digitalisering og digital kompetanse er viktig for alle sektorer, og digitalisering må derfor ses som en integrert del av universiteter og høyskolars kjerneoppgaver innen utdanning, innovasjon og forskning. UiT mener at en sektorovergripende digital omstilling til en ny hverdag bør være en sentral og gjennomgripende del av LTP. Videre gir digitalisering mulighet for å nå ut til flere med kompetanse og faktabaserte kunnskap. Fleksibilisering og tilgjengeliggjøring av kunnskap må sees sammen med behovet for tilrettelegging for livslang læring.

Demografiske endringer

Framskrivning av den nasjonale befolkningsutviklingen fram mot 2030 viser nedgang i antall 20-åringer og økning i antall voksne i 30-årene. Nord-Norge vil oppleve både størst nedgang i unge og størst vekst i voksne grupper. Demografiske endringer legger press på etablerte samfunnsinstitusjoner, som helsevesen, velferdsordninger, utdanning og offentlig forvaltning. De demografiske endringene treffer hele Nord-Norge, men særlig store blir endringene i distriktsområder der aldringen av befolkningen er kommet lengst.

Norge, og spesielt Nord-Norge, har en stor demografisk utfordring: en sterk økning i antall eldre i perioden 2020-2060, men ingen tilsvarende økning blant unge. I Norge generelt vil det bli dramatisk nedgang i andel i yrkesaktiv alder (20-66 år) vs pensjonister (67 år +), fra 4,5 personer i 2009 til 2,9 personer i 2029 (2,1 personer i enkelte kommuner (kilde SSB)). Dette vil gi mangel på arbeidskraft i helsesektoren og andre viktige sektorer, først og fremst i distriktskommunene, men også i de større bykommunene. En konsekvens er økt forekomst av sykdommer og tilstander knyttet til alderdom og et økt antall pasienter med store og sammensatte behov.

Om få år vil vi i Norge ikke ha ressurser til å yte velferd slik vi kjenner den i dag. Kostnadsveksten i helse og omsorg vil sprengte de økonomiske rammene, og det vil bli stadig vanskeligere å bemanne helse og omsorgstjenestene. For å løse denne samfunnsmessige utfordringen, vil det være behov for både å øke utdanningskapasiteten, legge til rette for kompetanseutvikling på arbeidsplassen og ikke minst forskning og innovasjon sammen med sentrale aktører.

Global kunnskapsøkonomi

Det er mye som tyder på at veksten i etterspørsel internasjonalt først og fremst vil være rettet mot høyteknologiske produkter og tjenester. Dette er områder hvor Norge har svake tradisjoner, da mye av vår økonomi er basert på eksport av råvarer. Økt global konkurransekraft fordrer således høykompetent arbeidskraft. Økt satsing på forskning og høyere utdanning vil dermed være avgjørende for å lykkes internasjonalt i tiden fremover.

2. Er det konkrete hindringer i det norske kunnskapssystemet som svekker måloppnåelsen for langtidsplanen, og hva kan i så fall gjøres?

Innovasjon og kommersialisering

Det er flere utfordringer knyttet til kultur for innovasjon og kommersialisering i UH-sektoren, og ikke minst til hvordan telle/måle disse aktivitetene. Hvordan måle avhenger av hvordan innovasjon defineres og operasjonaliseres. Definisjonen som synes gjeldende innen sektoren, inkluderer produkter, prosesser og tjenester. Noen av disse lar seg registrere via Dofi, patenter og lisenser. Andre ikke, og atter andre er inkrementelle. En hovedutfordring fremover er hvordan sektoren skal utvikle verktøy for måling av innovasjon og relaterte aktiviteter, slik at disse kan inngå i et meritteringssystem. Publisering og utdanning er de sentrale meritterende aktiviteter, mens innovasjon ikke gir tilsvarende uttelling ved en

akademisk karriere. Incentivordninger for innovasjon som meritterende kan med fordel styrkes.

Begrepsforståelsen (av innovasjon) er sentral for hvordan de forskjellige institutt og fakulteter oppfatter og ikke minst uttrykker at de har en kultur for innovasjon. Natur- og teknologivitenskapelige miljø anser seg som innovative, mens det innen andre fag ikke er verken tradisjon eller kultur for å snakke om innovasjoner. Det å ta inn over seg ulike forståelser og ulike kulturer, og utvikle verktøy og tiltak, kan intensiveres.

Et tiltak som bør vurderes er de administrative støttetjenestene. Hvordan disse kan og bør utvikles, og ikke minst sett i relasjon til TTO-er/kommersialiseringstjenester. Deres rolle bør tydeliggjøres og avklares.

Samarbeid med arbeidsliv er et tredje poeng. Det er for universitetene og høgskolene både ett krav, men også et fortrinn om de åpner for samarbeid med nærings- og arbeidsliv.

Innovasjoner (i UH sektor) defineres som forskningsbaserte eller – avledete.

Problemstillingene som i mange tilfeller ligger til grunn for forskning er rotet i en behovsidentifikasjon. Derfor er tette relasjoner med arbeids og næringsliv ikke bare viktig som avtakerfelt for studenter, men for samarbeid om løsning av problem. Forskningsrådet har utviklet en rekke ordninger som kan avhjelpe finansieringsbehov ved slike prosjekt. For å øke innovasjons og kommersialiseringsaktiviteten er det viktig å få bedrifter/etablert næringsliv i tett dialog med UH-sektoren. Kunnskapsklynger og innovasjonsmiljøer rundt fysiske lokasjoner/infrastruktur er viktige møteplasser både mellom etablert og nytt næringsliv og UH-sektoren og bør derfor utvikles og forsterkes.

Helse

Nysgjerrighetsdrevet grunnleggende forskning i basal biomedisin, cellebiologi og biokjemi, er under press og kan forsvinne grunnet manglende finansiering. Dreiningen mot translasjonsmedisin har ledet mange forskere vekk fra grunnleggende forskning. De store aktørene innen medisinsk forskning (de regionale helseforetakene og Kreftforeningen) støtter primært klinisk forskning med kortsiktig perspektiv for direkte nytte og sykdomsrelevans. Det svekker muligheter for fundamentalt viktige forskningsfunn og innovasjon i framtida som vi trenger for å møte utfordringene innen helse. Covid-19 pandemien har vist hvordan basalforskning er grunnlaget for både diagnostikk og rask utvikling av effektive vaksiner.

Kunstnerisk utviklingsarbeid

UiT vil påpeke at eksisterende LTP ikke inneholder noe om hvilke ambisjoner som settes for kunstens plass i forskning og høyere utdanning. Kunstnerisk utviklingsarbeid er etter universitets- og høgskoleloven sidestilt med forskning og faglig utviklingsarbeid. De utfordringer som Kunnskapsdepartementet peker på at nasjonen står overfor de neste ti årene, trenger kritisk refleksjon og både uortodokse perspektiver og bidrag. Kunstfagene – kunstnerne selv, det kunstneriske utviklingsarbeidet de utfører og den utdanningen av nye kunstnere de står for – bør oppfattes som vesentlige bidrag til den kunnskap og innsikt som nasjonen trenger. Det følger av dette at så vel bevilgninger til kunstfaglig infrastruktur, til nye studieprogrammer som bevilgning til [Program for kunstnerisk utviklingsarbeid \(diku.no\)](https://diku.no), bør

sikres og økes i takt med de konkrete behov som institusjonene beskriver. Et grunnlagsnotat, «Om finansiering av kunstnerisk utviklingsarbeid og stipendiatstillinger for kunstnerisk utviklingsarbeid», forfattet av Universitets og høyskolerådets Arbeidsgruppe for kunstnerisk utviklingsarbeid bør benyttes som grunnlag (se [Notat om finansiering av KU](#) (uhr.no)). UiT vil i tråd med dette, fremheve behovet for økte bevilgninger til DIKUs Program for kunstnerisk utviklingsarbeid. Det er vanskelig for UiT å se den kunnskapspolitiske begrunnelsen for de lave bevilgningene til dette programmet.

Universitetsmuseer

I Jeløya-plattformen varsler regjeringen at den vil gjøre vår nasjonale kulturarv mer tilgjengelig ved å styrke museenes forsknings- og formidlingskompetanse. Vi er enige i at museene og universitetene har gode forutsetninger for å levere forskning og kunnskapsbasert formidling som vil bidra til å oppfylle FNs bærekraftsmål. Bærekraftsmål 11.4 sier vi må styrke innsatsen for å verne og sikre verdens kultur- og naturarv. Museene har et særlige ansvar for å imøtekomme disse forventningene. Vi er av den oppfatning at Regjeringen hittil har vært mer opptatt av universitetsmuseenes utfordringer angående magasinkapasitet og mindre opptatt av universitetsmuseenes rolle som forskningsinstitusjoner.

Generasjon Alfa er på full vei inn i samfunnet og har forventninger til en digital transformasjon på alle områder. Vår felles kultur- og naturarv har mange utfordringer, men det må være et mål å lukke gapet i museumssektoren med hensyn til i hvor stor grad objekter er digitalisert og gjort tilgjengelig på nett. Både for allmenn formidling av FoU, men også som et verktøy for forskningen av og om sektoren. Behovet kommer i tillegg til sikring og bevaring av museumsgjenstandene. Vi må erkjenne at digital transformasjon av samlingene våre er forskningsinfrastruktur og i tråd med FNs bærekraftsmål.

3. Hva bør videreføres og hva bør endres ved målene i gjeldende langtidspan?

UiT mener at LTP skal være et planverk som gir retning for hvordan Norge på tvers av alle sektorer skal løse både nasjonale og internasjonale utfordringer. Planen bør synliggjøre at forskning og høyere utdanning skal spille en rolle for alle fagdepartementer når det gjelder kompetanse, kunnskap, nyskaping, løsninger og omstilling. Siden regjeringen har fordelt ansvaret for de 17 bærekraftsmålene til fagdepartementene, og at UH-sektoren har et naturlig ansvar for å utvikle kunnskap og kompetanse innenfor alle bærekraftsmålene, mener UiT at FNs bærekraftsmål bør være det overordnede settet av mål og verdier som gir retning for prioriteringene i LTP.

De overordnede målene i dagens LTP bør justeres for å treffe bedre i med tanke på framtidens behov. Det er etablert fem store missions i Horisont Europa, og det er derfor både riktig og viktig at Norge bidrar til å løse disse. Dette bør dermed være ett av de overordnede nasjonale målene i LTP. UiT mener også at Norge bør bidra til å finne løsninger på de store samfunnsutfordringene, og at målet i dagens LTP om at vi skal «Møte store samfunnsutfordringer» bør videreføres. Det er for UiT naturlig at dette målet også omfatter en ambisjon om at Norge skal bidra til å løse de fem missions som er etablert under EUs Horisont Europa. UiT mener at målet i dagens LTP om «Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne» bør justeres ved å inkludere omstilling. Omstillingsevne er og vil være den

viktigste kompetansen vi utvikler nasjonalt for å møte blant annet endringer som følger av klimaendringer og i næringslivet som følge av det grønne skiftet. Nytt mål i neste LTP bør derfor være: «Styrket evne til innovasjon, konkurransekraft og omstilling». Målet i dagens LTP om å «Utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet» er en forutsetning for at Norge skal nå de andre overordnede nasjonale målene, og dette målet ligger som sådan implisitt i de andre målene. Å utvikle

fremragende fagmiljøer er en oppgave som alle universiteter og høyskoler har et ansvar for, og det er viktig at virkemiddelapparatet støtter opp om dette gjennom riktige insentiver og virkemidler.

Oppsummert, blir UiTs forslag til overordnede mål i LTP som følger:

- Møte store samfunnsutfordringer.
- Styrket evne til innovasjon, konkurransekraft og omstilling
- Utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet

4. Hva bør videreføres og hva bør endres ved prioriteringene i gjeldende langtidsplan?

UiT mener det er behov for en justering av de overordnede prioriteringene i den neste langtidsplanen, og vil i det følgende gjøre rede for hvilke prioriteringer som vi mener bør gjelde for neste LTPen. Noen av prioriteringene vi foreslår er tematiske, mens andre prioriteringer går på tvers av disse og vil omtales som tverrgående prioriteringer.

Tematiske prioriteringer

Hav og kyst

UiT mener at det tematiske prioriteringsområdet *Hav* bør videreutvikles til området *Hav og kyst*. Endringer i klima og forvaltning av havets ressurser har stor betydning for kystsamfunn, i Norge og globalt. Tradisjonell og

Boks 1. Fra hvitt til blått hav - Framtidens Polhav

Et nytt Arktis er en realitet; det settes stadig nye varmere rekorder, isen forsvinner og åpent hav blir stadig mer dominerende. Polhavet vil være et blått hav om sommeren innen 2050. Vi kjenner ikke konsekvensene av de pågående endringene for livet i havet, ei heller hvordan Arktis sin tilstand vil vekselvirke med vær- og klimaendringer for de omliggende kontinent og verdenshav. Det er behov for kunnskap om hvordan havstrømmene, karbonkretsløpet og fiskevandring utvikles i et hav med isdekke kun om vinteren, og om samspillet med det som skjer lengre sør, f.eks. «oppstrøms» i norsk territorialfarvann. Slik grunnleggende kunnskap og operasjonell tilstedeværelse er nødvendig for å forstå og forvalte konsekvensene av klima- og økosystemrelaterte endringer for næring og samfunn, og for å sikre et godt kunnskapsgrunnlag for politiske beslutninger for styring og regulering av aktiviteten i Arktis. Slik kan Arktis forbli et område med lavt spenningsnivå og godt internasjonalt samarbeid.

Det er behov for norsk polarforskning å flytte fokus nordover og samtidig løfte blikket. Gjennom en satsing på Framtidens Polhav kan man på en kunnskapsbasert måte forberede og tilpasse Norge og verden de endringene som kommer. Med bedre kunnskap om framtidige vær- og isforhold, miljøforhold, og det marine ressursgrunnlaget, kan næringsaktivitet som skipsfart, fiskeri og turisme planlegges og reguleres bedre slik at det nye blå havet i Arktis forvaltes bærekraftig. Dette er særlig relevant når Norge innehar formannskapet i Arktisk Råd fra 2023 til 2025 og også tar et spesielt ansvar for FNs Havtiår. Norge har gjennom Arven etter Nansen etablert nasjonalt samarbeid som rammen for topp polarforskningsekspertise og verktøy for å utarbeide framtidsscenarier, og FF Kronprins Haakon er en av de mest moderne forskningsisbryterne i verden. Tiden er moden for satsingen Framtidens Polhav for å forberede verden på overgangen fra hvitt til blått hav.

historisk kunnskap om ressursgrunnlag, ressursutnyttelse og omstillingsevne har både lokal og global relevans. 80 % av norske havområder er i nordområdene. Klima og miljøendringer skjer raskere i Arktis og i nordområdene enn andre steder på kloden. Norge har et særlig ansvar for innsamling og analyse av data fra Arktis, forvaltning av de arktiske økosystemene, helseovervåkning og befolkningsundersøkelser i nord, samiske spørsmål, havrett, og mattrygghet i nordområdene. Samtidig er «Norge et land i verden» og norske forskningsinstitusjoner må også belyse globale klima- og miljøspørsmål. Også i et globalt perspektiv er fokus på nordområdene viktig fordi endringsprosessene i Arktis vil ha store konsekvenser for hele jordsystemet. For å fremme bedre systemperspektiv og brukerinvolvering, er det derfor formålstjenlig at prioriteringen *Hav* endres til *Hav og kyst*. I tillegg til det tematiske nevnt over er det behov for økt forståelse av hvordan ulike naturlige og sosioøkonomiske systemer vekselvirker – hvordan de sammen responderer på påvirkninger, og hvordan vi kan oppnå robuste økosystemer og samfunn. Dette krever forskning på tvers av tradisjonelle fagdisipliner og et helhetlig fokus. Utstrakt brukerinvolvering (befolkning og næringsliv) vil kunne framskynde og effektivisere implementering av forskningsbaserte løsninger og tiltak.

Demokrati og ulikhet

I det neste tiåret vil klimaendringer og overgang til fornybar energi, fordelingskonflikter for helse og velferd og spørsmål om identitet og interesser stå sentralt. Utviklingen de siste årene illustrerer at disse har stor omstillingskraft og er krevende å håndtere. I det neste tiåret er det for eksempel nødvendig å utvikle kunnskap om hvordan konkrete lokale demokratiske praksiser kan motvirke ekstremisme og polarisering langs dimensjoner som etnisitet, kjønn, religioner og økonomiske forskjeller. Det handler om hvordan beslutninger kan skape oppslutning om bærekraft i bred forstand, hvordan samhandlingen mellom styringsnivåer kan styrkes og hvordan de globale spørsmålene kan løftes ned og problematiseres lokalt. Pandemien har vist oss sårbarheten til det moderne samfunnet, men også viktigheten av global samhandling og tillit mellom folk og beslutningstagere.

I Norge lykkes vi ikke godt nok med å få alle som kan jobbe inn i jobb, eller med å sikre at alle er en del av fellesskapet. Andelen unge mennesker som ikke fullfører videregående opplæring er vedvarende høy, og en stor andel av våre unge mellom 18 og 35 år er hverken i arbeid eller i utdanning. Ungt utenforskap er et stort og sammensatt problem, menneskelig og samfunnsøkonomisk. Mange unge mennesker i utenforskap betyr redusert tilgang på arbeidskraft, økte velferdsutgifter og lavere skatteinngang på lengre sikt. Det ligger store økonomiske gevinster i å klare å inkludere flere. Mange aktører har en rolle i denne samfunnsutfordringen, også UH-sektoren med både å tilby relevante kompetansehevingstiltak og å fremskaffe ny kunnskap.

UiT mener at det tematiske prioriteringsområdet *Samfunnssikkerhet og samhørighet i en globalisert verden* bør erstattes av *Demokrati og ulikhet*. Formuleringen som er brukt i dagens LTP skriver seg til forarbeidene til Horisont 2020, og er ikke i tråd med Horisont Europa hvor målområdet kalles *Culture, creativity & inclusive society*.

Helse og velferd

UiT mener at *Helse og velferd* bør være et tematisk prioriteringsområde i kommende LTP. På grunn av demografiske endringer, vil Norge i tiden fremover få økt forekomst av sykdommer og tilstander knyttet til alderdom, blant annet kreft, diabetes type 2, og demens. Det vil bli økt antall pasienter med store og sammensatte behov. Ifølge

Riksrevisjonens undersøkelse av psykiske helsetjenester (2020-2021) forventes det også økt etterspørsel etter kompetanse og behandlingstilbud innenfor rus og psykiatri. En sammenstilling fra rapporter fra FAFO (samfunnsøkonomisk analyse) og NOVA (ungdataundersøkelsene) peker på at høy forekomst av problematikk knyttet til lavere sosio-økonomisk status for barn og deres familier, kombinert med lav sosial mobilitet vil gi økt behov for velferdstjenester og psykiske helsetjenester også til den yngre befolkningen. Økt mobilitet vil øke risikoen for spredning av smittsomme sykdommer og antibiotika resistente bakterier. Norge har også store utfordringer knyttet til rus og psykiatri, og dagens langtidspan omtaler ingen av disse områdene. UiT mener at det er behov for en større satsing innen forskning, innovasjon og utdanning knyttet til Helse og velferd.

Klima, miljø og bærekraftig ressursutnyttelse

UiT mener at det tematiske prioriteringsområdet *Klima, miljø og miljøvennlig energi* bør endres til *Klima, miljø og bærekraftig ressursutnyttelse*. Forskning på klima og miljø og på forståelsen av endringer i disse og deres årsakssammenhenger, er avgjørende for å kunne ta riktige beslutninger for fremtiden. UiT mener at forskning, innovasjon og utdanning innen klima og miljø bør være en prioritet. Begrunnelsen for at *bærekraftig ressursutnyttelse* bør velges fremfor for eksempel *miljøvennlig energi* eller *fornybar energi*, er at bærekraftig ressursutnyttelse favner mulighetene bedre når det gjelder omstilling i forhold til det grønne skiftet. Det er viktig at Norge ikke kun setter søkelys på utvikling av fornybar energi, men at man også ser på hvordan man kan kutte i energibruk og bruke ressurser mer bærekraftig. Nyskaping som fører til smartere bruk av ressurser eller reduserte utslipp, vil gi et mindre miljøavtrykk og kan gi opphav til ny industri. UiT mener derfor at den kommende langtidspanen må ha *Klima, miljø og bærekraftig ressursutnyttelse* som en tematisk prioritering.

Energi og samfunn: Fordi energi og samfunnsstrukturer er tett sammenvevde, vil det grønne skiftet både være avhengig av samfunnsinstitusjoner og føre til endringer i disse.

Iverksetting av nye klima- og energiambisjoner innebærer grunnleggende endringer knyttet til atferd, infrastruktur, ressursforvaltning, og eierskap/rettigheter til energiresurser. Skal et grønt skifte lykkes må det skje i samskaping med samfunnets institusjoner og organisasjoner, romlige strukturer og naturgitte forhold. Refleksiviteten i denne dynamikken er det svært viktig å få kunnskap om, både på makro-, meso- og mikronivå, og særlig om interaksjonen mellom nivåene: Internasjonalt, nasjonalt regionalt, lokalt og på bedrifts-, husholds- og individnivå. Forskingen må rettes inn mot spørsmål om hvordan fornybar energi kan gi mulighet til å tenke annerledes med hensyn til produksjon, eierskap, offentlig infrastruktur, samfunns- og arealplanlegging, og innovasjon i skjæringsfeltet mellom offentlig og privat sektor, og samtidig hvilke utfordringer som er knyttet til å ta i bruk de nye energiløsningene. Omstillingen krever også en befolkning som raskt tar i bruk ny teknologi som bidrar til lavere utslipp og redusert energiforbruk, såkalte energimedborgere. UiT mener at det er behov for å styrke forskningen rettet mot nye måter å organisere samstyrings- og samskapingsarenaer spesifikt innrettet for overgangen til fornybarsamfunnet, og for å stimulere til økt grad av energimedborgerskap. Dette krever også et større tilfang av kunnskap om sammenhengene mellom de elementene som er nevnt over.

Digitalisering griper inn i nærmest alle våre aktiviteter, og hele vårt moderne samfunn er blitt svært avhengig av digitale løsninger og hjelpemidler. Energisektoren er en kompleks bransje, og digitalisering har stor betydning for energiproduksjon, distribusjon, styring,

optimalisering, simulering, livsløpanalyse og dataanalyse. I tillegg til klassisk digital styring og regulering av energisystemer, så ser en at kunstig intelligens og maskinlæring har stor relevans for storskala energidataanalyse ved bruk av stordata og avansert optimalisering. Digitalisering i sektorer som er store energiforbrukere kan gi redusert energibruk. Et eksempel er transportsektoren, hvor ruteplanlegging for skip basert på stordata kan gi en betydelig gevinst på redusert drivstoff-forbruk, og dermed reduserte utslipp. UiT mener at koblinga mellom digitalisering, energisektoren og energibrukere er interessant fra et akademisk, kommersielt og samfunnsmessig perspektiv, og at LTP bør stimulere til økt tverrfaglig samarbeid.

Energilagring og utvikling av energibærere er sentrale komponenter i overgangen til lavutslippssamfunnet. Utstrakt bruk av variable energikilder som vind og sol betinger at en har gode teknologier for energilagring bakt inn i energisystemene. Hovedteknologiene for energilagring er batterier (elektrokjemisk lagring), hydrogen og ammoniakk (kjemisk lagring), pumping av vann opp i magasiner (mekanisk lagring) og lagring av varme i undergrunnen (termisk lagring). Alle disse lagringsformene har relevans, men batterier og hydrogen/ammoniakk har den ekstra fordelen at de er portable og dermed har stor betydning for transportsektoren. UiT ser det som viktig at LTP virker som pådriver for økt forskning og innovasjon spesielt innen batteriteknologi og hydrogen/ammoniakk. Dette bør omhandle både nye effektive løsninger for produksjon, forsyningskjeder og energilogistikk, samt sikkerhet i produksjon og bruk.

Avkarbonisering: Den grønne omstillingen og overgangen til lavutslippssamfunnet vil være kritisk avhengig av at vi raskt får tilgjengelig gode teknologier for karbonfangst, -lagring, og -utnyttelse (CCSU – Carbon Capture, Storage and Utilization). Ved å utvikle karbonfangst i stor målestokk i utslippsintensiv industri vil vi kunne gi betydelige bidrag til reduksjonen av klimagasser. Fanget CO₂ kan effektivt lagres i geologiske formasjoner offshore, karbonet kan kjemisk omdannes til andre nyttige stoffer og materialer, eller en kan benytte fanget CO₂ som næring ved produksjon av biomasse. UiT anbefaler at forskning på avkarbonisering og karbonhåndtering inngår i LTP, og at det legges vekt på løsninger som har stort potensiale for å tas i bruk på kort sikt. Nye teknologier for karbonutnyttelse vil bli spesielt viktig i et langsiktig perspektiv der alternativer til fossilt karbon blir viktig for produksjon av materialer og kjemiske substanser. Biomasse som energi- eller karbonkilde kombinert med avkarbonisering har potensiale for utvikling av CO₂ -negative teknologier som bør utvikles basert på regionalt tilgjengelige råstoffer.

Det er sannsynlig at flere av fremtidens utfordringer i Nord vil være knyttet til klimaendringer, med påfølgende konflikter rundt ressurs- og ressursforvaltning og økologiske og sosiokulturelle konsekvenser av dette. I gjeldende LTP er forskning og innovasjon knyttet til det grønne skiftet vektlagt. LTP bør også adressere mulige konflikter knyttet til det grønne skiftet. Økt fokus på elektrifisering medfører tiltak som oppleves som en trussel mot livsgrunnlag og kultur fra et urfolksperspektiv. Samtidig merker urfolkssamfunn i nord konsekvensene av klimaendringene særlig godt.

Fusjonsenergi. Energiutvinning basert på fusjon mellom lette atomkjerner er et teknologiområde som det stilles forventninger til, og hvor blant annet det norske energiselskapet Equinor har investert i og har avtaler med norske universiteter. Flaggskipet på EUs veikart til fusjonsenergi er ITER-eksperimentet som nå er under bygging i Frankrike. Dette er en felles satsning av EU, India, Japan, Kina, Russland, Sør-Korea og

USA. Ved breddeuniversitetene har vi en lang tradisjon for grunnleggende forskning på rom- og plasmafysikk, og som bidrar i kunnskapsgrunnlaget til utviklingen av fusjonsenergi. Denne tradisjonen og ikke minst potensialet i fusjonsenergien er det vesentlig at langtidsplanen tar inn som et kunnskapsområde for satsing. Forskningen må styrkes også for å være rustet for å utdanne kandidater med grunnleggende og oppdatert kunnskap.

Tverrgående prioriteringer

De tverrgående prioriteringene går på tvers av alle de tematiske prioriteringene, og er alle avgjørende for å lykkes innenfor de ovenfor nevnte tematiske prioriteringene.

Nordområdene og Arktis

Klimaendringene gjør at verden står overfor store utfordringer og muligheter i virkeperioden til den nye langtidsplanen. Vi vil få en stadig varmere klode, og de største temperaturstigningene skjer i nord. I norsk sammenheng vil dette medføre raske, gjennomgripende endringer i økosystemene på land og i havområdene utenfor fastlands-Norge og Svalbard (som til sammen utgjør 46 % av Norges samlede areal). Dette vil ha store implikasjoner for naturressurser og biologisk mangfold i nordområdene, og vil medføre store endringer for både dyr og mennesker som lever i Nordområdene.

De klimatiske endringene vil gi nye levekår i nord. Innen mange områder vil de nordlige delene av verden oppleve å få gunstigere forhold for noen typer virksomhet. Havområder vil bli isfrie om sommeren. Nye fiske- og dyrearter vil etablere seg i nord. Jordbruket vil tilpasse seg nye mulighetsrom. Mennesker vil migrere til nordlige områder fra områder i verden der klimaendringene gjør det vanskelig å bo eller fordi de av andre grunner ønsker å ta del i de mulighetene som åpner seg i nord.

UiT mener at Norge bør ha et særlig fokus på nordområdene og Arktis i den kommende langtidsplanen. Norge er delvis lokalisert i nordområdene og i Arktis og har både naturlige fortrinn behov som gjør at vi her bør ha internasjonalt ledende forskning og kompetanse. 80 % av Norges havområder er i nord. En svært stor del av verdens og Norges ressurser er i nord. De største klimatiske endringene vil skje i nord. Og de største omstillingene til en ny virkelighet vil skje i nord. Dette gir enorme muligheter, og krever at Norge har kunnskap og kompetanse som gjør oss i stand til å tenke nytt, utnytte muligheter, forvalte ressurser klokt og omstille alle deler av samfunnet. UiT mener derfor at en slik nasjonal beredskap for transformasjon må utvikles på tvers av alle fag, prioriteringer og sektorer.

Grunnleggende forskning

UiT ønsker vi å fremheve kunnskapsgrunnlaget som avgjørende for å møte de store samfunnsutfordringene. Grunnleggende forskning i seg selv må være en prioritering i langtidsplanen for sin egen del, ikke bare som et virkemiddel for andre mål i langtidsplanen. For utviklingen av fremragende forskningsmiljøer er det viktig å sikre den grunnleggende forskningens kår som virkemiddel for rekruttering til og utvikling av fagmiljøer av fremragende kvalitet. Den nysgjerrighetsdrevne, langsiktige og grunnleggende forskningen er vår kunnskapsberedskap for å møte de utfordringene vi ikke kjenner i dag. Stabile, langsiktige rammevilkår og forutsigbare karriereveier er viktig for å sikre høy kvalitet både i høyere utdanning og forskning.

Grunnleggende forskning er også viktig for å fostre banebrytende innovasjon. Forsknings-, utdannings- og innovasjonspolitikken kan ikke diskuteres som diskrete størrelser adskilt fra hverandre. Det er de sterkeste forskningsmiljøene som også ofte er de mest innovative. For å

utvikle slike miljøer kreves søkelys på faglig kvalitet og dristighet over lang tid. Dette er de grunnleggende oppgavene for universitetene, og krever en grunn- og prosjektf finansiering som gir tilstrekkelig rom for slik satsing. I et kommersialiseringsperspektiv vil det også være viktig og relevant å ta utgangspunkt i den grunnleggende, frie forskningen som et potensiale for både grensesprengende innovasjon.

Formidling av forskning og innovasjon skjer i stor grad via undervisningen, og studentene er en viktig kanal for å bringe ny kunnskap og innsikt ut i samfunnet. Kontinuerlig utvikling av studieprogram forankret i forskning er nødvendig og ressurskrevende. Viktigheten og utbyttet av et økt samspill mellom forskning, utdanning og innovasjon må vektlegges sterkere som det viktigste langsiktige virkemidlet for forskningsbasert innovasjon.

Livslang læring

Den primære spredningsmekanismen for forskningsbasert kunnskap til det brede samfunnslag skjer gjennom forskningsbasert utdanning. Vi er nå i et kompetansesamfunn hvor krav til høykompetent arbeidskraft og kontinuerlig påfyll av kunnskap er avgjørende for sosial og økonomisk utvikling. God tilgangen til høyere utdanning gjennom hele livsløpet bør dermed tydelig prioriteres i LTP. Denne satsingen vil dermed bygge videre på Regjeringens kompetansereform «Å lære hele livet» som har som mål at ingen skal gå ut på dato som følge av manglende kompetanse. Satsing på livslang læring bør også omfatte fleksible utdanningsløp.

Innovasjon og muliggjørende teknologier

UiT mener at innovasjon og muliggjørende teknologier må bli tydeligere prioritert i LTP og omfatte mer enn kommersialisering og teknologiutvikling. Innovasjon handler om samfunnsbidrag og nytenkning innenfor, og på tvers av, alle fagområder - både offentlig og privat sektor. Planen må derfor ta utgangspunkt i et bredt innovasjonsbegrep. Det er viktig for fremtidig verdiskaping at UH-sektoren har direkte kontakt og samarbeid med næringslivet, både for å sikre relevans i utdanningene, for å utvikle relevant kunnskap gjennom forskning og for å bidra direkte til nye bærekraftige løsninger gjennom innovasjonssamarbeid. For å bidra til slikt samarbeid er det behov for virkemidler som stimulerer til slik samhandling. I den kommende langtidsplanen bør UH-sektorens innovasjonsoppdrag og rammebetingelsene for dette oppdraget tydeliggjøres. Innovasjon må i større grad ses i sammenheng med forskning og utdanning, og virkemidlene må virke godt sammen. Det er viktig at planen må gi tydelige føringer til det samlede virkemiddelapparatet om et godt samvirke av virkemidler. Langtidsplanen bør også innrettes slik at den i større grad blir et bidrag til omstilling. Her

Boks 2. Livslang læring

Primært er det slik i dag at høyere utdanning tas av unge voksne med generell studiekompetanse. Det betyr at for mange er tilgangen til høyere utdanning begrenset, enten på grunn av manglende formell kompetanse, eller mangel på fleksible stedsuavhengige tilbud som kan kombineres med jobb. UiT mener at økt tilgang til høyere utdanning gjennom livslang læring bør defineres som et samfunnsoppdrag, eller et «mission» slik Mazzucato (2021) beskriver slike. I dette ligger det en mer konkret målsetning. I dag deltar 93 % av alle 16-18 åringer i videregående opplæring. UiT mener at Norge bør ha som målsetning at tilsvarende andel, i løpet av et livsløp, bør få erfaring med høyere utdanning.

For å lykkes med dette vil det blant annet kreves politisk vilje, konkrete endringer i universiteter og høyskoler, involvering av bedrifter som læringsarenaer, utforming av studiefinansieringen, forskningen, organisering av utdanningsprogrammene – og mye mer. Livslang læring kan også fremmes gjennom endringer av sentrale finansieringssystemer utenfor universitetene som skattesystemet og det kommunale inntektssystemet.

kan universitetene bli et knutepunkt og en møteplass mellom eksisterende og nye næringer og på tvers av fagområder.

System og rutiner for teknologioverføring, kommersialisering og innovasjon gjennomgår store endringsprosesser nasjonalt og internasjonalt. Innovasjon er en del av samfunnsoppdraget for universiteter og høyskoler. Horisont Europa fremmer åpen innovasjon og samarbeid på tvers av sektorer. Samtidig er den norske UH-sektorens rammeverk for teknologioverføring gjennom eksterne TTO-enheter under press. Universitetene ønsker og bør ta større ansvar for å utvikle tjenester internt, særlig for å kunne ivareta et bredere faglig spekter av innovasjonsprosesser. Dette blir også påvirket av forskningsrådets endringer i finansiering av nyskaping. Langtidsplanen bør ha fokus på nyskaping, men i større grad satse på utvikling av gode ordninger for åpen innovasjon og samspill mellom næringsliv, academia og offentlig sektor.

Digitalisering

UiT mener det har vært bra for samfunnet som helhet at digitalisering fikk større plass i forrige versjon av planen. Dette må følges opp i neste versjon, og da med enda større vekt på forskning, innovasjon og utdanning. Digitaliseringsstrategien til Unit setter høye ambisjoner for både utdanning og forskning for den neste fireårsperioden, og dette må gjenspeiles i langtidsplanen.

5. Hva slags opptrappingsplaner bør den nye langtidsplanen ha, og hvordan og på hvilke områder bør de innrettes?

Opptrappingsplan for satsing på Livslang læring

For å nå målene i Regjeringens kompetansereform er det avgjørende med en konkret opptrappingsplan for satsing på livslang læring. UiT har i høringen til Distriksnæringsutvalget og Distriksdemografiutvalget spilt inn at vi støtter forslaget til Distriksdemografiutvalget at utdanningsinstitusjonene skal ha et eksplisitt distriktspolitisk oppgave i å bidra til god tilgang på nødvendig kompetanse i distriktene. En slik tilnærming fordrer fleksible utdanninger for ulike steder, livsfaser og kompetansebehov, som igjen fordrer opptrapping i digital infrastruktur, tverrfaglig og digital kompetanse. Arbeidsdeling mellom institusjonene bør framkomme av utviklingsavtaler og dialog med departementet istedenfor dagens søknadsbaserte system gjennom HK-dir.

Opptrappingsplan for satsing på forskningsinfrastruktur

Det er av stor viktighet at Norge har infrastruktur innen forskning, innovasjon og utdanning som er av høy internasjonal kvalitet. Slik infrastruktur gir økt konkurransekraft, virker strukturerende for samarbeid og gjør det attraktivt å samarbeide med norske fagmiljøer. Norge bør ha infrastruktur i verdensklasse innen de områdene der vi ønsker å være verdensledende. For å være en verdensledende nasjon når det gjelder for eksempel forskning og kompetanse innen nordområdene og Arktis, må Norge ha verdensledende og unik infrastruktur på både hav og land.

Klimaendringenes tempo og omfang i Arktis - kombinert med andre drivere av klimakrisen krever et nytt forskningsparadigme – *økosystemobservatorier*. Formålet er å gi raskere og sikrere dokumentasjon og prediksjoner av økosystemenes tilstand som grunnlag for forskningsbaserte tilpasningsstrategier og forvaltningstiltak. Langsiktige økosystemobservatorier vil kreve nye finansieringsordninger for å muliggjøre driften av denne typen forskning i Norge. Finansieringen kan følge modus til LTER (Long-Term

Ecological Research) i USA. Der har LTER-forskningen, som har vært finansiert av National Science Foundation (NSF) siden 1980-tallet, vært omtalt «som en av juvelene i NFS sine krone». Dette fordi langsiktigheten viser seg å gjøre forskningen mer vitenskapelig interessant og forvaltningsmessig relevant enn kortidsfinansierte (3-5 år) prosjekter som nå dominerer miljøforskningsfeltet. LTER er et eget forskningsprogram i NSF hvor prosjektene kan ha en ubegrenset varighet, men som evalueres og eventuelt får fornyet finansiering hvert 5. år. UiT mener at en tilsvarende ordning bør etableres i Norge.

Opptappingsplan for UH-sektorens bygg

Det grønne skiftet vil medføre et stort behov for å modernisere byggene i UH-sektoren slik at de blir energieffektive og kan bidra til mål om klimanøytralitet. For de institusjonene som eier sine egne bygg, vil dette bety et stort økonomisk løft som vil gå på bekostning av kjernevirksomheten dersom sektoren ikke tilføres øremerkede midler til formålet. Tilsvarende vil Statsbygg ha behov for midler for å oppgradere bygg som ikke eies av UH-sektoren. UiT mener at det må etableres en opptappingsplan for å dekke de økte utgiftene til den grønne omstillingen av sektorens bygg.

6. Er det områder som kan prioriteres ned eller mulige effektiviseringstiltak som kan iverksettes for å sikre handlingsrom til prioriterte opptappingsplaner?

Økt arbeidsdeling

Norge er et lite land med en fragmentert UH-sektor som i for liten grad har en tydelig arbeidsdeling. Dette medfører at vi fortsatt har små og sårbare fagmiljøer spredt på mange institusjoner, som konkurrerer om begrensede ressurser slik som studenter og forskningsfinansiering og fagmiljø. Opphevelsen av gradsforordningen har ytterligere bidratt til fragmentering. Norge som helhet og sektoren spesielt vil ha mye å tjene på en tydeligere arbeidsdeling og sterkere insentiver til samarbeid istedenfor økt konkurranse om begrensede ressurser. I en eventuell helhetlig gjennomgang av finansieringssystemet bør det etableres insentiver for samarbeid. Finansieringssystemet kan videre bidra til arbeidsdeling i sektoren gjennom å sikre en robust finansiering av den langsiktige grunnleggende forskningen ved universitetene.

7. Hvis det skal utvikles virkemidler for samfunnsoppdrag/"missions" i Norge, hvordan bør de være innrettet, og på hvilke områder er samfunnsoppdrag særlig aktuelt?

Dersom det skal etableres nasjonale, målrettede samfunnsoppdrag (missions) for å store samfunnsutfordringer, mener UiT at disse bør kjennetegnes av følgende:

- Tydelig formulert målsetning som er ambisiøs og konkret og som krever involvering av et bredt sett av aktører.
- Det må objektivt kunne vurderes om målsetningen er nådd.
- En nasjonal mission må være mulig å løse innenfor rammene av norske ressurser, om må samtidig kunne trekke på internasjonale ressurser.
- Nasjonale, målrettede samfunnsoppdrag kan også være oppdrag/mål som er underordnet Horisont Europa sine missions.

Overordnet, mener UiT at målene og prioriteringene som vi har foreslått til Langtidsplanen vil gi god retning for norsk forskning og høyere utdanning i de neste ti årene. Samtidig mener UiT at tankesettet bak missions er godt, og at det er behov for virkemidler nasjonalt og internasjonalt som muliggjør å jobbe med store samfunnsutfordringer og systemperspektiver. Slike utfordringer krever gjerne radikal tverrfaglighet, transdisiplinær tilnærming, internasjonalt samarbeid og politisk vilje. Det krever også at alle sektorer og fagdepartementer arbeider sammen mot felles mål. UiT mener at LTP bør legge til rette for behovet for å utvikle grunnleggende metodikker og virkemidler for hvordan vi nasjonalt kan bidra til å løse store, nasjonale og globale samfunnsutfordringer. Det bør være et mål at Norge bidrar til å løse de fem missions som er pekt på i EUs Horisont Europa, og Norge bør vurdere hvilke underliggende missions som vi er særlig godt rustet til å løse. For at eventuelle nasjonale, målrettede samfunnsoppdrag som inkluderes i LTP skal kunne lykkes, er det viktig at den brede innovasjonspolitikken må innrettes mot å løse store samfunnsutfordringer, at LTP reelt sett er sektorovergripende og at alle fagdepartementer har eierskap til samfunnsoppdraget.

8. Hva er det viktigste som kan gjøres for å sikre høy tillit til forskningsbasert kunnskap i befolkningen?

[Befolkningsundersøkelser](#) viser at nordmenn har svært høy tillit til forskning. Tillitten er størst blant personer med høyere utdanning, samtidig tilliten til forskning øker mest blant de som oppgir å ha lavere utdanning.

Tillit til forskning er avgjørende i møte med nye samfunnsutfordringer som kan kreve store og plutselige omveltninger. Et aktuelt eksempel her er tillitt til helseforskning i Norge i møte med Koronapandemien. Interessen for forskning har også økt som følge av denne krisen. I en verden med tilgang til en enorm informasjonsstrøm er det viktig at forskningsbasert kunnskap ligger til grunn for samfunnsdebatten og er tilgjengelig for allmennheten.

Økt fokus på impact i forskning og viktigheten av formidling som bidrar til å gjøre forskningen relevant, aktuell og samfunnsnyttig er avgjørende for å øke interessen og tillitten til forskning i befolkningen. I denne sammenheng er det viktig at forskere og forskningsinstitusjoner er og oppfattes som uavhengige og autonome.

Åpen vitenskap bidrar til å gjøre forskningsresultater tilgjengelig, og til at selve forskningsprosessen blir mer transparent og etterprøvbart for samfunnet. Norge må styrke og videreutvikle satsning på åpen vitenskap for å sikre åpen tilgang til forskningsresultater og undervisningsressurser.

I tillegg til at forskningsresultater må være åpen og tilgjengelige, er det behov for innsikt i hvordan forskning foregår og resultater er frembragt. Tilgang til forskningsresultater og innsikt i forskningsprosesser kan også bidra til å styrke tilliten til forskere og til forskningsresultater. Dette krever allmennrettet forskningsformidling av høy kvalitet.

Kort vei mellom forskningen og samfunnet gjennom for eksempel befolkningens aktive deltakelse i forskningen (*citizen science*) kan også bidra til sterkere tillit til forskningsresultater. Dersom forskningen også blir brukt til forvaltning og i beslutninger, og som kunnskapsbank for bedrifter og andre etater/institusjoner/organ, kan dette øke forskningens legitimitet. Det er derfor viktig at forskningsfinansierende institusjoner også

etterspør forskningens impact. Både UH-institusjonene og virkemiddelapparatet må vurdere hvordan det kan bli mer meritterende for forskere å drive med populærvitenskapelig formidling.

For å nå målene i neste LTP vil det være avgjørende å sikre høy tillit til forskningsbasert kunnskap i befolkningen. Et viktig satsingsområde for å opprettholde og styrke tillitten er å videreutvikle og styrke koblingen mellom utdanning og forskning, herunder også «livslang læring», da dette bidrar til økt kompetanse om og tillitt til forskning i hele befolkningen.

Avslutningsvis vil vi rette fokuset på viktigheten av å videreføre nasjonale satsinger for å øke interessen for, kunnskapen om og viktigheten av forskningsformidling, både blant forskere, forskningsgrupper og institusjoner. Felles nasjonale satsninger, som Forskningsdagene, bidrar til å løfte fokus og interessen for forskning for hele befolkningen. UiT stiller også spørsmål ved om det nå ikke er på tide å utvikle en felles nasjonal kanal for forskningsformidling, noe som også vil erstatte Kunnskapskanalen på NRK 2, som er besluttet lagt ned.

ORIENTERINGSSAK

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
21.09.2021

Sak:
25/21

Rapport om arbeidet til institusjonsansvarlig for skikkethetsvurdering for årene 2017-2020

Vedlagt følger til orientering rapport om arbeidet til institusjonsansvarlig for skikkethetsvurdering ved UiT for perioden 2017-2020.

Rapporten er utarbeidet av institusjonsansvarlig for skikkethetsvurdering ved Seksjon for studieadministrasjon. Et av målene med rapporten er at den skal fungere som et tilsynsredskap for universitetsstyret, og gi styret et innblikk i behandlingen av enkeltsaker, i kvaliteten på det løpende skikkethetsarbeidet som gjøres ved utdanningene og i eventuelle utfordringer på dette arbeidsfeltet.

Alle universiteter og høyskoler i Norge har siden 2006 hatt ansvar for å sikre at den enkelte student underlagt skikkethetsregelverket er skikket for yrket vedkommende utdanner seg til. Studenter som ikke er skikket for yrket, får ikke vitnemål. Regelverket om skikkethetsvurdering gjelder alle profesjonsutdanninger innen pedagogiske fag og helse- og sosialfag. Formålet med skikkethetsvurdering er å beskytte de sårbare gruppene studentene møter i praksis og i sitt fremtidige yrke.

Alle utdanninger som er underlagt skikkethetsregelverket har ansvar for *løpende skikkethetsvurdering* av studentene. Fagmiljøene plikter også å *gi informasjon* om skikkethet til studenter, praksissteder og alle ansatte.

Hvis man er i tvil om en students skikkethet, kan man sende *tvilsmelding* til institusjonsansvarlige for skikkethetsvurdering ved UiT.

Institusjonsansvarlige mottar tvilsmeldingen. Med mindre tvilsmeldingen er åpenbart ugrunnet skal det opprettes sak om særskilt skikkethetsvurdering. Institusjonsansvarlig utreder saken på vegne av universitetet. På dette saksfeltet gjelder særskilte og strenge krav til saksbehandlingen, og institusjonsansvarlig har på vegne av universitetet ansvaret for at saken behandles korrekt og forsvarlig.

Når en sak er ferdig utredet uten at tvilen om studentens skikkethet er ryddet av veien, vil man som oftest anbefale studenten å slutte på studiet. Der saken ikke løses på denne måten, skal institusjonsansvarlige fremme saken for UiTs skikkethetsnemnd. Nemnda innstiller på vedtak til Universitets klagenemnd. Klagenemnda skal vurdere og treffe vedtak i spørsmål om studentens skikkethet og eventuelt om utestengelse. Vedtaket kan påklages til Felles klagenemnd, og studenten har også rett til å få saken prøvd for tingretten på institusjonens regning.

Funn i vedlagte rapport viser at det i mange fagmiljø gjøres et godt og grundig arbeid med løpende skikkethetsvurdering. Arbeidet med enkeltsaker har imidlertid også vist at noen fagmiljø fortsatt trenger å jobbe videre med å sikre og integrere skikkethetsvurdering i utdanningen for øvrig. Rektor vil følge opp disse funnene i rapporten, og vil bl.a. bruke kvalitetssystemet i dette arbeidet.

Institusjonsansvarliges arbeidsteam kan bistå fagmiljøene i deres arbeid for å øke kompetansen og forståelsen for skikkethetsvurdering. Det store omfanget av saker gjør at det er rimelig å vurdere å øke den samlede kapasiteten til teamet. Rektor vil komme tilbake til dette i samband med utforming av bemanningsplaner og budsjett for administrasjonen.

Dag Rune Olsen
rektor

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Siv Forså Østerud

Vedlegg

1 Skikkethetsrapport 6. september 2021

Rapport fra skikkethetsarbeidet ved UiT Norges arktiske universitet, for perioden 2017-2020

Innledning

På oppdrag fra seksjonsleder Kjersti Dahle ved Seksjon for studieadministrasjon har Jørgen Sundby, institusjonsansvarlig for skikkethetsvurdering ved UiT, og Siv Forså Østerud, seniorrådgiver ved Seksjon for studieadministrasjon, utarbeidet en rapport fra skikkethetsarbeidet ved UiT Norges arktiske universitet for perioden 2017-2020.

Skikkethet og skikkethetsvurdering

Alle universiteter og høyskoler i Norge har siden 2006 hatt ansvar for å sikre at den enkelte student underlagt skikkethetsregelverket er skikket for yrket vedkommende utdanner seg til. Studenter som ikke er skikket for yrket, får ikke vitnemål.

Regelverket om skikkethetsvurdering gjelder alle profesjonsutdanninger innen pedagogiske fag og helse- og sosialfag. Formålet med skikkethetsvurdering er å beskytte de sårbare gruppene studentene møter i praksis og i sitt fremtidige yrke. En student som utgjør en mulig fare for pasienters, elevers, klienters og brukeres liv, -fysiske og psykiske helse, -rettigheter og sikkerhet, er ikke skikket for yrket. Man kan selvsagt ikke kreve at studentene ved UiT skal være uten personlige problemer, men rolleutøvelsen som fagperson må være forsvarlig.

Alle fagmiljøer som er underlagt skikkethetsregelverket har ansvar for *løpende skikkethetsvurdering* av studentene. Gjennom eksamener, undervisning, praksis, veiledning og studentsamtaler gjør faglærere, praksislærere og studieledere en helhetlig vurdering av om studentene er i stand til å møte kravene som stilles til yrkesrollen. Fagmiljøene skal også *gi informasjon* om skikkethet til studenter, praksissteder, og alle ansatte.

Hvis man er i tvil om en students skikkethet, kan man sende *tvilsmelding* til institusjonsansvarlige for skikkethet ved UiT. Hvem som helst kan melde tvil om en students skikkethet. Fra studiets side skal tvilsmelding kun nyttes når andre formelle og uformelle virkemidler fra studiet ikke har ført fram.

Institusjonsansvarlige mottar tvilsmeldingen og utreder saken på vegne av universitetet. Hvis tvilsmeldingen er begrunnet skal det opprettes sak om særskilt skikkethetsvurdering. På dette saksfeltet gjelder særskilte og strenge krav til saksbehandlingen, og institusjonsansvarlig har på vegne av universitetet ansvaret for at saken behandles korrekt og forsvarlig. Det benyttes ulike former for tiltak i prosessen med å utrede en sak. Universitetet har som utgangspunkt plikt til å tilby studenten utvidet oppfølging eller veiledning. Tiltak som settes inn skal evalueres, og siktemålet er at studenten blir skikket for yrket. Institusjonsansvarlige kan også vedta midlertidig utsettelse av praksis, og anbefale permisjon.

Når en sak er ferdig utredet uten at tvilen om skikkethet er blitt mindre, vil man som oftest anbefale studenten å slutte på studiet. I noen tilfeller slutter studenten frivillig. Der saken ikke løses på denne måten, skal institusjonsansvarlige fremme saken for UiT's skikkethetsnemnd. Nemnda innstiller på vedtak til Universitets klagenemnd. Klagenemnda skal vurdere og treffe vedtak i spørsmål om studentens skikkethet og eventuelt om utestengelse. Vedtaket kan på klages til Felles klagenemnd, og studenten har også rett til å få saken prøvd for tingretten på institusjonens regning.

Kriteriene for tvil om skikkethet

Skikkethetsforskriften angir de kriterier som kan begrunne at en student ikke er skikket.

For studenter på helse- og sosialfagutdanningene gjelder følgende kriterier:

1. Manglende vilje eller evne til omsorg, forståelse og respekt for pasienter, klienter eller brukere.
2. Manglende vilje eller evne til å samarbeide og til å etablere tillitsforhold og kommunisere med pasienter, klienter, brukere, pårørende og samarbeidspartnere.
3. Truende eller krenkende atferd i studiesituasjonen.
4. Misbruk av rusmidler eller medikamenter på ulovlig vis.
5. Problemer av en slik art at studenten fungerer svært dårlig i forhold til sine omgivelser.
6. Liten grad av selvinnsikt i forbindelse med oppgaver i studiet og kommende yrkesrolle.
7. Uaktsomhet og uansvarlighet som kan medføre risiko for skade av pasienter, klienter eller brukere.
8. Manglende vilje eller evne til å endre uakseptabel atferd i samsvar med veiledning.

For studenter innen pedagogiske fag er fire kriterier spesielt knyttet til pedagogrollen, mens de andre kriteriene er felles med helse og sosialfag. De fire «pedagogiske» kriteriene er:

1. Manglende vilje eller evne til omsorg og til å lede læringsprosesser for barn og unge i samsvar med mål og retningslinjer for barnehagens og skolens virksomhet.
2. Manglende vilje eller evne til å ha oversikt over hva som foregår i en barnegruppe eller klasse og ut fra dette skape et miljø som tar hensyn til barns og unges sikkerhet og deres psykiske og fysiske helse.
3. Unnlater å ta ansvar som rollemodell for barn og unge i samsvar med mål og retningslinjer for barnehagens og skolens virksomhet.
4. Manglende vilje eller evne til å kommunisere og samarbeide med barn, unge og voksne.

Personer involvert i skikkethetsarbeidet

Institusjonsansvarlige for skikkethetsvurdering;

Jørgen Sundby, ved Institutt for psykologi; 50 % stilling som institusjonsansvarlig i 2017-19, og 25 % som institusjonsansvarlig fra 2020-dd.

Betty Steinsvik, ved barnehagelærerutdanningen i Tromsø, vara – institusjonsansvarlig 25 % stilling 2017-18

Ingrid C. Nordli, barnehagelærerutdanningen i Tromsø, vara-institusjonsansvarlig 30 %, 2019-20.

Linda Okstad, ved sykepleierutdanningen campus Hammerfest, institusjonsansvarlig i 25 %, 2019-dd

Anne-Marith Rasmussen ved barnevernspedagog-utdanningen, campus Harstad, institusjonsansvarlig i 30 % fra høsten 2020-dd

Jurister

Jurist og seniorrådgiver Siv Forså Østerud ved Seksjon for studieadministrasjon har jobbet mellom 50 og 80 prosent stilling med skikkethetssaker i hele perioden 2017-dd. Hun har hatt assistanse fra juristene Hilde Berntsen og Mathias Hogne Kjerstad ved sin seksjon.

Universitetets skikkethetsnemnd 2019-2021

Dekan ved Det helsevitenskapelige fakultet Thrina Loennechen (leder)

Instituttleder ved Institutt for helse og omsorgsfag Nina Emaus

Assisterende instituttleder ved Institutt for helse og omsorgsfag Kjersti Sunde Mæhre

Høgskolelærer/øvingslærer ved Institutt for barnevern Irene Sønvisen

Lærer ved Langnes skole Giske Marianne Melø

Lærer ved Gyllenborg skole Truls Nordby

Advokat Annichen Rye-Holmboe

Universitetets skikkethetsnemnd 2016-2018

Dekan ved Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning Sonni Olsen

Instituttleder ved Institutt for helse og omsorgsfag Nina Emaus

Universitetslektor ved Institutt for helse og omsorgsfag Nina Bøhle Cheetham

Førstelektor ved Institutt for lærerutdanning og pedagogikk Hanne Kirsten Nilsen

Lærer ved Langnes skole Giske Marianne Melø

Konstituert enhetsleder ved UNN Mari Tande Aronsen

Advokat Annichen Rye-Holmboe

Studentrepresentanter i Universitetets skikkethetsnemnd (oppnevnes ett år av gangen)

2020-2021:

Ole Andreas Myhrer Smith

Truls Witon Olsen

2019-2020:

Samira Hussein Mohammed

Marte Rolfsnes Bjørkheim

2017-2018:

Daniel Hansen Masvik

Birgitte Jørstad Thoresen

2016-2017:

Rita Helme

Sveinung Løfaldli

(To studieår ble det ikke oppnevnt studentrepresentanter fordi det ikke var noen nemndssaker.)

Rapport fra skikkethetsarbeidet ved UiT for perioden 2017-2020

Ved utarbeidelsen av rapporten har vi hentet ut tallmateriale fra de 60 enkeltsakene som kom inn i perioden 2017-2020. Vi har også innhentet informasjon fra saker som kom inn før 2017 men som fortsatte som aktive saker i 2017-2020. Vi har forsøkt å føre deskriptiv statistikk og å knytte faglige kommentarer til det vi har funnet, men uten å gjengi sensitive opplysninger fra enkeltsaker.

Det har vært 25-30 skikkethetssaker under behandling til enhver tid i perioden. Det er ikke mulig å hente ut data for alle forhold i slike saker, men vi har forsøkt å systematisere noen av de erfaringene vi har gjort i perioden, gjennom å registrere relevante journaldata i hver sak og lage deskriptiv statistikk basert på dette. Det er en del usikkerhet forbundet med en slik retrospektiv metode.

Når det gjelder informasjons- og undervisningsvirksomhet om skikkethet ved UiT i den samme perioden har vi oppsummert mye av det som er gjort på dette området, uten at vi kan tallfeste aktiviteten på formidlings- og undervisningsdelen på en nøyaktig måte.

Tvilmeldinger 2017-20

I årene 2017 – 2020 har det kommet totalt **54** tvilmeldinger til institusjonsansvarlige for skikkethet, fordelt på **17 nye saker i 2017, 10 nye saker i 2018, 15 nye saker i 2019 og 12 nye saker i 2020**. Antallet nye meldinger hvert år er relativt stabilt i perioden, med et gjennomsnitt på 13,5 nye tvilmeldinger pr. år og med variasjon mellom 10 og 17.

I flere saker har saksbehandlingen hos institusjonsansvarlige gått over flere år, det gjelder til sammen i 52 saker i årene 2017-2020. Antall saker som har blitt avsluttet hvert år har vært; 2017: 8 saker, 2018: 9 saker, 2019: 11 saker og i 2020: 12 saker. 18 saker er overliggere fra 2020 til 2021. Enkelte saker har blitt stående åpen i noe tid etter at institusjonsansvarlig reelt sett har avsluttet sin saksbehandling, fordi rutinene for umiddelbar lukking av saken deretter ikke har vært godt nok etablert. Andre har vi bevisst latt stå åpne en tid etter at våre undersøkelser og vurderinger er avsluttet, dette har skyldtes ulike hensyn. Da har det vært et bevisst valg å ikke lukke saken, men vente og se an hvordan det går med studenten. Ytterligere andre saker drar ut i tid fordi studentene i sakene har permisjon i flere semester.

Tabell over hvilken måned i studieåret vi mottar tvilsmeldinger:

	Jan	feb	mars	april	mai	juni	juli	aug.	sept.	Okt.	nov.	des.
2016	1			2	1	1				1	4	2
2017		1	1	2	1			2	1	4	3	1
2018	1	1			1	1		3		2	2	1
2019	3	2	1	2	2			3	3	2	2	
2020	1	2	1	2	2			1	1	1	1	
Samlet	6	6	3	8	7	2		9	5	10	14	4

Man ser av tabellen at vi mottar tvilmeldinger om skikkethet gjennom hele året, med unntak av i juli. Det er noen flere tvilsmeldinger i høstsemesteret enn vårsemesteret, særlig i august, oktober og november. Dette henger sannsynligvis sammen med inntak av nye studenter hver høst.

Hvem har meldt om tvil?

Vi har registrert om det er UiT faglærer, UiT administrasjon, UiT medstudent, praksislærer, informanter i studentens privatliv, eller informanter utenfor UiT som har meldt tvil om UiT studenters skikkethet i perioden 2017 - 20. Vi registrert hvem som har signert tvilsmeldingen, men også undersøkt om det kan stå flere personer bak en slik melding.

I 54 meldte saker i 2017- 20 er det disse som melder: UiT faglærer 38 meldinger, UiT administrasjon 4, UiT medstudenter 6, praksislærere 7, og personer utenom UiT 4 meldinger.

I 38 saker har tvilsmeldingen gått gjennom flere ledd. Det er da oftest slik at UiT faglig leder får vite om bekymring vedrørende studentens skikkethet fra andre, og vurderer om de vil melde om tvil basert på denne bekymringen.

Oppsummert er det oftest UiT fagansatte som skriver tvilsmeldingen, og bare få tvilsmeldinger kommer fra personer utenfor UiT. Veien fram til tvilsmelding er ofte at flere er i tvil om studentens skikkethet. Bekymringen tas opp med en UiT fagansvarlig, som sender tvilsmelding.

Tvilsmeldinger inneholder derfor oftest informasjon om studenten fra flere kilder, slik som praksissted, faglærere, -medstudenter og /eller -studieadministrasjon. Noen få tvilsmeldinger har kommet fra privatpersoner, politi, og helsevesen eller andre instanser utenfor UiT.

Hvilke fagmiljøer tilhører studentene?

Vi har kartlagt studietilhørighet for studentene det er meldt tvil om i årene 2017-20. Av hensyn til taushetsplikten har vi unnlatt å gjengi kull og årstall, vi gir derfor en samlet oversikt for de fire årene.

Studium:

Barnehagelærer (bachelor): 12 meldinger, Lærer 1.-7. (master): 1 melding, Lærer 8.-11. (master): 1 melding, Praktisk pedagogisk utdanning (årsstudium): 1 melding

Sykepleie (bachelor): 22 meldinger, Radiograf (bachelor): 2 meldinger, Ergoterapi (bachelor): 4 meldinger, Vernepleie (bachelor): 6 meldinger, Farmasi (bachelor): 3 meldinger

Sosialt arbeid (bachelor): 1 melding, Barnevernspedagog (bachelor): 2 meldinger

Psykologi (profesjon): 2 meldinger, Medisin (profesjon): 3 meldinger, Farmasi (master): 1 melding

Videreutdanning jordmor (master): 1 melding

Samlet: 53 tvilsmeldinger på studenter fra bachelorprogram, og 9 meldinger på studenter ved profesjon/ masterprogram, 1 melding fra årsstudium.

Institusjonsansvarlig mottar tvilsmeldinger fra de fleste fagmiljøene ordningen gjelder for, noe som tyder på at skikkethetsvurdering er på dagsorden i disse fagmiljøene. Det er forskjeller i antall meldinger fra hvert fagmiljø, men man skal være forsiktig med å tolke hvorfor. Det er for eksempel flere studenter ved UiTs sykepleiestudier enn ved de andre studiene med skikkethetsvurdering, noe som gir større sannsynlighet for flere tvilsmeldinger. Videre er bachelorstudier ofte mer praksisrelatert og studentpraksis kommer relativt tidlig i studiet. Det er ofte i forbindelse med praksis at tvilmeldinger kommer. I enkelte studiemiljøer har det vært også vært flere rusrelaterte hendelser i perioden, noe som har ført til mange tvilsmeldinger fra det samme fagmiljøet. Det kan imidlertid også være at skikkethetsvurdering ved UiT er mer innarbeidet ved tradisjonelle høyskoleutdanninger som sykepleie, vernepleie og barnehagestudiet. Høyskolene i Norge har tradisjonelt hatt bedre rutiner for skikkethetsarbeidet enn breddeuniversitetene. Dette har endret seg de senere år, men forskjellen kan kanskje henge noe igjen.

Saker skal løses på lavest mulig nivå

Etter nærmere undersøkelse har vi i enkelte saker konkludert med at studentens utfordringer kunne ha vært løst i det aktuelle fagmiljøet. Det kan ha vært en konflikt mellom lærer og student eller to eller flere medstudenter. Noen saker synes å ha vært utløst av manglende oppfølging av læringsmiljøet fra studiets side.

I hvilket studieår i programmet kom den første tvilsmeldingen?

Vi har kunnet undersøke hvor langt studentene var kommet i studiene da tvilsmelding kom. Dette viser imidlertid ikke de studenter som har fått endret studieprogresjon og derfor har brukt flere år på studiet enn det kulltilhørigheten forteller om.

30 tvilsmeldinger kom i studentens 1. studieår, 19 tvilsmeldinger kom i studentens 2. studieår, 1 melding kom i 3. studieår, 1 melding i 4. studieår og 2 tvilsmeldinger i studentens 5. studieår.

Det synes som de aller fleste meldingene kommer tidlig i studentens studiekarriere, oftest i første eller andre studieår. Noen få meldinger kommer lenger ut i studentens studieprogram.

Meldinger som kommer sent på studiet har gjerne vært fra de lengre profesjonsstudiene i medisin, psykologi og farmasi. Det kan henge sammen med at klinisk praksis kommer relativt sent i disse studiene. Ved andre studier kan «sene» meldinger ha sin årsak i at det har vært bekymring for studentens skikkethet lenge, men at fagmiljøet har avventet å sende tvilsmelding til det har skjedd en mer akutt negativ hendelse.

Hva fører til tvil om skikkethet?

Vi har delt bakgrunnen for tvilsmeldingene i to hovedkategorier, studentens individuelle problemer, og utløsende enkelthendelser bak tvilsmeldingen. Begge vil bli gjennomgått under.

Studentens individuelle problemer:

Tvilsmeldingene skal vurderes etter kriterier fastsatt i Forskrift om skikkethetsvurdering. Vi har forsøkt å komme «bak» disse kriteriene og registrert studentens individuelle problemer i de fleste skikkethetssaker. Dette er vanskelig å registrere på en entydig måte, fordi den enkelte students problemer ofte kan være sammensatt. Ofte kan ulike typer problemer en student har, samlet føre til tvil om skikkethet.

Vi har derfor registrert inntil to typer av problemer i hver skikkethetssak, som vi har kalt: «hovedproblem» og «tilleggsproblem».

Hovedproblem brukes når det er tydelig at ett problem er mer fremtredende enn andre i saken, og tilleggsproblem når også et annet problem har vært et vesentlig tema i saken. Følgende kategorier er brukt, som kategori for «hovedproblem» eller «tilleggsproblem»: *Psykisk lidelse, rusproblemer, aggressiv / krenkende / truende atferd, personlige egenskaper, personlige egenskaper, språklige / kognitive vansker, psykosial situasjon, fravær/mangel på deltakelse og somatisk sykdom.*

Vi har kunnet kategorisere studentenes hovedproblem i 62 saker, og i halvparten har vi også registrert et tilleggsproblem.

Når det gjelder kategorien *psykisk lidelse* har vi registrert at 13 studenter har dette som sitt hovedproblem, og 5 studenter har hatt det som tilleggsproblem. Tvilsmeldinger om studentens psykiske helse handler oftest om mistanke om at studenten har en alvorlig psykisk lidelse slik som psykoselidelse, alvorlig suicidalforsøk eller personlighetsforstyrrelse. Det er ikke studentens psykiske lidelse i seg selv som medfører tvilsmelding, men ofte handlinger der studenten framviser tegn på nedsatt dømmekraft, vansker med samarbeid og kommunikasjon eller aggressiv / truende atferd. Mange av disse studentene opplever også å ha vansker med innsikt i egne problemer, og de har vansker med å ta imot veiledning. Tilstanden har ofte vart en viss tid, kanskje med forverring i tida rett før tvilsmeldingen.

Med hensyn til kategorien *rusproblemer* har vi registrert at 14 studenter har hatt dette som hovedproblem og 2 har hatt det som tilleggsproblem. De fleste tvilsmeldinger om rus handler om alvorlige og / eller gjentatte episoder med uakseptabel atferd i ruspåvirket tilstand, særlig alkohol. Man har også mottatt flere meldinger om studenters bruk og salg av illegale rusmidler, og misbruk / tyveri av vanedannende medikamenter. De fleste tvilsmeldinger om rus refererer til forhold utenfor campus, men i noen tilfeller også misbruk / tyveri av rusmidler i selve studiesituasjonen, gjerne i praksis. Også når det gjelder rusbruk og rusatferd vil ofte gjentatte episoder med rus føre til at det blir sendt en tvilsmelding.

Kategorien *Aggressiv/truende/krenkende atferd* er registrert som hovedproblem for 16 studenter og tilleggsproblem for 6 studenter. I flere av denne type saker er det også alkohol eller annen rus med i bildet. Kategorien omfatter følgende handlinger: 1) Aggresjon, slåssing, utskjelling og trusler mot medstudenter, ansatte eller andre, 2) Sjikane og trusler på sosiale medier, 3) Løgn og spredning av falske opplysninger om andre, 4) «Grooming» (seksuelt orientert kontakt med mindreårige på nett), 5) Vold og krenkelse mot brukere på institusjon, 6) Rasistisk, sexistisk og/eller diskriminerende atferd, 7) Tyveri og hærverk, 8) Uvedkommende snoking i andres journal. Noen ganger har det vært enkelthendelser, men som regel ligger det flere slike hendelser når det blir sendt tvilsmelding om studentens skikkethet.

Kategorien «*Personlige egenskaper*» er registrert som hovedproblem hos 13 studenter og tilleggsproblem hos 7 studenter. Det er en glidende overgang mellom kategorien «psykisk lidelse» og «personlige egenskaper». Vi har valgt å kategorisere hovedproblemet som «psykisk lidelse» der studenten har en kjent diagnose, og «personlige egenskaper» der studenten ikke har en åpenbar psykisk lidelse, men likevel framviser personlige trekk som fører til vansker i studiene.

Studenter i denne kategorien blir ofte oppfattet som kranlende og kverulerende, og havner i konflikt med sine omgivelser, både i studiesituasjonen, i praksis og privat. Det dreier seg oftest ikke om enkelthendelser, men konflikter på tvers av situasjon og over tid. I noen saker kan tvilen også handle om studenter som er sosialt tilbaketrukkne, unnnvikende og ikke forstår sosiale koder. Slike meldinger kommer oftest i forbindelse med at studenten har vansker med å fungere i praksis. De har også ofte vansker med innsikt i egne vansker og med å nyttiggjøre seg veiledning.

Kategorien *Språklige / kognitive vansker* er registrert som hovedproblem hos 5 studenter og tilleggsproblem hos 1 student. I slike saker har studentene over tid hatt vansker med å lære faget på et adekvat nivå, forstå faget og / eller utføre faglige arbeidsoppgaver på forsvarlig måte. Mange har strøket til eksamen eller i praksis. Det reises tvil om studenten har nødvendig kognitiv- og språklig forutsetning for å fungere i høyere utdanning og kunne integrere teori og praksis.

Kategoriene *Fravær, psykososial situasjon og somatisk lidelse* blir sjelden registrert som hovedproblem (hovedproblem hos 1 student, tilleggsproblem hos 5 studenter). Fravær handler om studenter som har stort og ureglementert fravær fra obligatoriske kurs eller praksisperioder, eller gjentatte ganger ikke har levert arbeidskrav. Psykosial situasjon handler om at studenten har så vanskelige forhold i privatlivet at det er vanskelig å gjennomføre studier eller praksis. Det kan handle om sivil status, bolig og økonomi. Somatisk sykdom har handlet om at denne åpenbart hindrer studenten å gjennomføre studieaktivitetene, og det er tvil om deres helse til å utøve framtidig yrkesrolle.

Som man vil se av inndelingen, er det jevnt fordelt antall tvilsmeldinger (15 – 20 studenter) i perioden, mellom kategorien psykisk lidelse, rusproblem, krenkende aggressiv atferd og personlige problem. Slike individuelle problemer utgjør hovedtyngden av tvilsmeldingene. Noe sjeldnere kommer det tvilsmeldinger fordi studentene har kognitive og/eller språklige vansker. Av og til forekommer en kombinasjon av slike vansker og personlige problemer.

Utløsende hendelse

Tvilsmeldinger om skikkethet sendes gjerne etter en eller flere dramatiske «hendelser» under studiene eller i fritiden. Det kan for eksempel være at studenten viser aggressiv atferd overfor medstudenter, konkrete konfliktepisoder i studentpraksis, en dramatisk rusepisode på byen, et selvmordsforsøk, en politisak eller lignende. Slike hendelser er dramatiske, og kan være «dråpen som får begeret til å renne over» for de som kjenner studenten. Det betyr ikke nødvendigvis at enkelthendelsen alene gir tvil om skikkethet. Noen ganger er det slik at en slik hendelse, sammen med annen bekymring for studenten fra tidligere, fører til tvilsmelding. Vi har forsøkt å registrere i hvilken grad det finnes slike hendelser i våre saker, og hvor de eventuelt har skjedd.

Ved gjennomgang av alle tvilsmeldinger finner vi beskrevet 56 slike hendelser, noe som tyder på at det ofte kan være en *spesifikk hendelse* som utløser tvilsmelding. 19 hendelser har skjedd mens studenten var i UiT studentpraksis, og 14 hendelser har skjedd på UiT campus. Utenfor studiene har 11 hendelser skjedd på utesteder / fest, og 12 hendelser i studentens øvrige privatliv. 2 hendelser skjedde når studenten var på jobb (ikke i UiT regi).

Om lag halvparten av slike hendelser kan knyttes til studiesituasjonen ved UiT eller til studentpraksis. Det er en indikator på at studenten har vansker med å fungere i studiene eller praksis. Det skjer gjerne en eller flere negative episoder som bekrefter en tvil som var der fra før, og tvilsmelding sendes ofte i tillegg til at studenten stryker i praksis eller får manglende godkjenning på arbeidskrav.

Den andre halvparten av hendelsene skjer utenfor studiene. Politisaker og anmeldelser for vold, rusmisbruk og rusatferd eller seksuelle overgrep er en del av bildet. Sosiale konflikter i privatlivet, aggresjon og krenkelser mot andre er de vanligste hendelsene. Det finnes også meldinger fordi andre er bekymret for studentens psykiske helse og trivsel. Trusler om selvmord kan for eksempel føre til en tvil om skikkethet. Innlegg på sosiale medier kan være en del av bildet, men dette forekommer oftest sammen med andre hendelser som gir grunn til bekymring.

I rapportperioden har vi sett flere eksempler på at tvilsmeldinger fra fagmiljøet helt eller dels begrunnes i måten en student utøver sin rolle som tillitsvalgt på. I skikkethetssaker er det sentrale hvordan vedkommende utøver *rollen som student*. Andre forhold, for eksempel det studenten gjør som tillitsvalgt, er bare relevant i skikkethetssaken dersom det også sier noe om den fremtidige yrkesutøvelsen. Vi henstiller ansatte ved studier der det gjøres skikkethetsvurdering om å være bevisst skillet mellom hvordan den enkelte utøver rollen som student (praksisstudier, rolleforståelse, samarbeidsevner, evne til å ta veiledning mv) og det vedkommende gjør i rollen som studenttillitsvalgt. Vi som jobber med saker om særskilt skikkethetsvurdering står gjerne til disposisjon dersom fagmiljøene har spørsmål i denne sammenheng.

Skikkethetsvurderingen

Alle nye tvilsmeldinger undersøkes av institusjonsansvarlige så raskt det lar seg gjøre. Ved UiT skjer undersøkelsen i nært samarbeid med jurister ved studieadministrasjonen. Juristen er oftest med i vurderingssamtalen. Fast deltakelse fra jurist ivaretar og profesjonaliserer saksbehandlingen. Denne arbeidsmåten har vært fulgt ved UiT siden 2015, og vi har erfart at det fungerer godt, og flere andre institusjoner har fulgt/hatt etter UiTs modell.

I undersøkelse av tvilsmeldinger har *vurderingssamtalen* en sentral plass. Studenten blir kalt inn til samtale og får samtidig brev med informasjon om oppretting av enkeltsak, om hvordan slike saker behandles og om sine rettigheter i sakens anledning. Samtidig oversender vi sakens dokumenter. I vurderingssamtalen gjennomgår institusjonsansvarlig tvilsmeldingen og andre dokumenter i saken med studenten, og intervjuer studenten om dennes syn på saken. Oftest vil man forsøke å komme bak selve hendelsen, danne seg et inntrykk av hvem studenten er, og hvordan man kan gå videre i saken. Vi vurderer også behovet for å innhente opplysninger og dokumenter fra andre informanter.

Hvem var med i vurderingssamtalen?

Fra UiT

42 saker med institusjonsansvarlige og jurist

6 saker med bare Institusjonsansvarlig

5 saker der også andre fagpersoner fra UiT deltok

Hvem andre

Studenten – i prinsippet i alle saker, men noen ganger uteblir de. (Se om samarbeid under)

Støtteperson for studenten – 11 saker

Studentens advokat – 2 saker

Studentombud ved UiT – 5 saker.

Som man ser er det regelen at universitetet stiller med to personer i vurderingssamtalene, oftest institusjonsansvarlig og jurist. Studentene stiller ofte alene, men mange velger å ha med en støtteperson de kjenner, eller Studentombudet. Studentene har sjelden med seg advokat i denne fasen av skikkethetssaken.

Man har opplevd nytte av at studenten har med Studentombudet. Studentombudet er ikke studentens advokat, men kan likevel gi studenten informasjon om dennes rettigheter og om saksbehandlingen. Vi har erfart UiTs studentombud som en konstruktiv «vaktbikkje» som bidrar til å skape gjensidig forståelse mellom partene, og bidrar til at studenten føler trygghet og føler seg ivaretatt i UiTs system.

Hvor mange vurderingssamtaler per sak?

- 1 vurderingssamtale – 24 saker
- 2 vurderingssamtaler - 17 saker
- 3 vurderingssamtaler – 5 saker
- 4 vurderingssamtaler – 1 sak

Som man ser er det vanlig at det er 1 eller 2 vurderingssamtaler i løpet av en sak. Noen få saker trengs det 3-4 samtaler. Flere oppfølgende vurderingssamtaler er vanlig mens og etter at tiltak har vært prøvd ut, men disse kommer ikke med i denne registreringen.

Innhenting av annen informasjon

Institusjonsansvarlig ved UiT henter også inn annen relevant muntlig og skriftlig informasjon om studenten i forbindelse med skikkethetssaker. Man forsøker alltid å samarbeide med studenten om dette, og henter også inn informasjon som kan tale til studentens fordel. Innhenting av informasjon fra UiTs ansatte og fra UiT-relatert studentpraksis krever ikke studentens samtykke, mens informasjon fra andre personer eller instanser krever et slikt samtykke. I denne sammenheng har vi gjennomgått alle sakene i perioden og registrert hva slags informasjon UiT har innhentet.

Intervjuer:

Intervjuer med ansatte ved UiT eller veiledere fra studentpraksis: 32 saker

Intervjuer med medstudenter: 4 saker

Intervjuer med arbeidsgiver: 1 sak

Samtaler med andre informanter (f.eks. lege, politi, barnevernstjeneste, lege): 4 saker

Innhenting av skriftlig dokumentasjon

Praksisrapporter fra UiT studentpraksis: 18 saker.

Andre opplysninger fra studiestedet, (møtereferater, mailkorrespondanse karakterutskrift): 23 saker

Helsedokumenter: 12 saker

Politiattest, andre opplysninger fra politi: 16 saker

Innhenting av dokumenter fra studentens arbeidsgiver: 2 saker

Dokumenter fra NAV: 0 saker

Vi er flere ganger, på tross av studentens samtykke, blitt nektet å få informasjon fra politiet eller av behandlere.

Samarbeid med studenten. Ulike tiltak

Som ledd i institusjonsansvarliges utredning av en sak om særskilt skikkethetsvurdering, skal studenten tilbys utvidet oppfølging og veiledning, der dette vurderes å kunne føre fram. Studenten skal gis rikelig med anledning til å løse sine skikkethetsutfordringer. Universitetets plikt til oppfølging og veiledning går betydelig lengre enn ellers i saker om særskilt skikkethetsvurdering. Også andre tiltak kan bli aktuelle.

For at tiltak som utvidet veiledning skal kunne føre fram, må institusjonsansvarlig oppnå et samarbeid med studenten. Man må til en viss grad oppnå felles forståelse om hva som er problemet og om hva som kan være hensiktsmessige tiltak. Dette betyr selvsagt ikke at studenten må være enig i alle aspekter av saken. Kan for eksempel utvidet veiledning være til hjelp, og hvilke krav skal stilles til den? Hvor mye må veilederen vite om studenten for å kunne ta stilling til de forhold institusjonsansvarlig vil evaluere etterpå? Kan studenten tjene på en permisjon, hvor lang må den være, og skal det stilles krav til studenten i permisjonstiden?

Vi har forsøkt å evaluere i hvor mange skikkethetssaker fra 2016-20 at UiT får til et samarbeid med studenten om skikkethetsvurderingen og de tiltak som foreslås, og hvor mange saker som preges av konflikt. En slik vurdering blir skjønnsmessig og bygger på UiTs syn på saken. Vi har ikke garanti for at studentene saken gjelder føler det på samme måte.

- 1) Samarbeid og dialog med studenten: 44 saker
- 2) Konflikt og/eller uteblivelse: 8 saker
- 3) Konflikt først, så samarbeid: 5 saker
- 4) Samarbeid først, men så konflikt: 3 saker

Oppsummert tyder tallene på at vi lykkes i å få til samarbeid med studenten i de fleste av sakene, men at vi i omtrent 18-20 % av sakene ikke lykkes med å få tak i studenten, ikke får etablert noe samarbeid eller at samarbeidet bryter sammen etter noe tid.

Nedenfor beskrives de tiltak som er vanligst ved utredning av enkeltsaker:

Midlertidig utsettelse av praksis

Midlertidig utsettelse av praksis for studenten er et tiltak institusjonsansvarlige kan vedta. Hensikten med midlertidig utsettelse av praksis er først og fremst å minske risiko for at

pasienter eller elever blir skadelidende mens saken undersøkes. Utsettelse av praksis er svært inngripende overfor studenten og kan medføre for eksempel endret studieprogresjon. Det kan kun vedtas utfra pasientsikkerhetshensyn. UiT har undersøkt hvor mange ganger dette tiltaket er brukt ved UiT i perioden 2017-20.

2017: 7 studenter fikk praksis utsatt

2018: 2 studenter fikk praksis utsatt

2019: 4 studenter fikk praksis utsatt

2020: 3 studenter fikk praksis utsatt.

16 studenter fikk praksis midlertidig utsatt i hele perioden, i 28 % av sakene.

Vår erfaring er at *midlertidig utsettelse av praksis* brukes enten a) der tvilsmeldingen er så alvorlig at strakstiltak må iverksettes for å ivareta pasient- og elevsikkerhet, eller b) der man ikke oppnår samarbeid med studenten eller studenten ikke til vurderingssamtale, slik at man ikke får undersøkt saken tilstrekkelig før praksis skal starte opp.

Data om lengde på midlertidig utsettelse av praksis har vært vanskelig å hente, men det fremgår at én praksis ble utsatt i 7 uker, én i 6 uker og én i 1 uke. Det er ellers notert at de fleste utsettelser av praksis gjøres «inntil videre». I flere saker har midlertidig utsatt praksis vært opprettholdt til studenten har sluttet frivillig ved studiene. I begge saker som ble fremmet for UiTs skikkethetsnemnd i perioden ble det også vedtatt midlertidig utsettelse av praksis mens man forberedte saken for nemndsbehandling.

Utvidet veiledning

Det har vært vanskelig å hente ut informasjon om det mest sentrale tiltaket ved utredning av en sak om særskilt skikkethetsvurdering: «*Utvidet veiledning og oppfølging*». Utvidet veiledning er et tiltak som studentene i henhold til skikkethetsforskriften har krav på, med mindre det er åpenbart at slik veiledning ikke vil føre fram. Studenten skal gis rikelig mulighet til å forbedre sine problemer og oppnå de nødvendige kvalifikasjoner for å utøve yrket. Institusjonsansvarlige har ansvar for å initiere og evaluere utvidet veiledning. Det er oftest fagpersoner i studentens fag som står for selve veiledningen. Institusjonsansvarlige må påse i hver sak at det dokumenteres hvem som gir utvidet veiledning, i hvilken form veiledningen skal gis, hyppighet og varighet. Man skal også lage en tidsplan og fastsette hva studenten skal veiledes om og evalueres på. Kravene til dokumentasjon av utvidet veiledning praktiseres svært strengt i nasjonal praksis. Nasjonal Felles klagenemnd sender saken lett tilbake hvis slik dokumentasjon mangler, og institusjonen kan da bli nødt til å «starte forfra» igjen, med tidstap og økonomisk tap også for studenten. Med 20-30 aktive saker til enhver tid er denne delen av institusjonsansvarliges arbeid - sammen med øvrig informasjonsinnhenting i saken - ofte svært ressurskrevende.

Vi har til nå ikke hatt godt nok system for systematisk registrering av utvidet veiledning som er gitt før 2019/20. Å få på plass gode nok rutiner for utvidet veiledning har krevd erfaring fra enkeltsaker. Det har tatt flere år å prøve ut modeller og bygge opp rutiner med utvidet veiledning etter skikkethetsforskriften. Dette gjelder også for andre læringsinstitusjoner.

Fra 2019 har det vært gitt utvidet veiledning fra fagperson i et UiT Fagmiljø i 11 saker, og direkte fra institusjonsansvarlige i 5 saker, totalt i 16 saker. Det vil si at utvidet veiledning er gitt i mer enn halvparten av alle skikkethetssaker etter 2019.

Den utvidede veiledningen varte i et semester i 6 saker, over et helt studieår i 7 saker og over flere studieår i 2 saker. Det er usikkert hvor mye utvidet veiledning som ble gitt og avsluttet i årene 2017-19. Det ble gitt utvidet veiledning også i de årene.

UiTs skikkethetsteam vil jobbe framover rutiner for utvidet veiledning. Mer nøyaktige tall for utvidet veiledning vil derfor være tilgjengelig i årene som kommer.

Behandling

I flere saker gjennom perioden 2017-20 har det vært anbefalt fra institusjonsansvarlige at studenten søker råd eller hjelp fra Studentrådgivninga, får hjelp fra sin fastlege, eller søker behandling i psykisk helsevern eller andre deler av spesialisthelsetjenesten. Slike tiltak er frivillige og er ikke noe institusjonsansvarlige kan pålegge studentene. Formålet er at studenten skal få støtte til å stå i sin situasjon, og hjelp til å forbedre de vansker som skaper tvil om skikkethet.

I noen saker spør vi studenten om samtykke til innsyn i opplysninger fra behandling. Vi forsøker da å balansere vårt behov for i de helseopplysninger som kan opplyse skikkethetssaken mot hensynet til å respektere studentens personsensitive informasjon. Konsekvensene av å ikke få innsyn i relevant informasjon kan imidlertid være at saken ikke blir tilstrekkelig opplyst, og at tvilen vedvarer og øker. Noen ganger har studenten selv ønsket å gi oss slik informasjon.

Rustesting

Rustesting / rusmiddelanalyse ved mistanke om at studenten hadde brukt illegale rusmidler ble anbefalt fra institusjonsansvarlige i 5 saker i 2017. Etter juridisk vurdering av institusjonenes adgang til å be om rusmiddelanalyser fra studentene i slike saker opphørte rustesting ved samtlige norske læresteder fra 2018, herunder UiT. Universitetene har ikke lov til å anbefale eller kreve rustesting fra studenter som tiltak i en skikkethetssak. Vi mangler også et apparat som ivaretar at dette skjer på en forsvarlig måte. Studenter kan imidlertid selv ta initiativ til rustesting i helsetjenesten.

Permisjoner

Permisjoner blir hyppig brukt som tiltak i skikkethetssaker. Når institusjonsansvarlig anbefaler permisjon for en student i en skikkethetssak, vil det normalt bygge på en vurdering om at permisjonen vil gjøre studenten mer skikket. Dette kan skje gjennom at livskriser løses eller kommer på avstand, studenten kan få relevant hjelp i permisjonstiden, skaffe seg relevant praksis eller lignende. Institusjonsansvarlige vil veilede studenten om hvilke tiltak vedkommende kan gjøre i sin permisjon for å bedre det som skaper tvil om skikketheten, men det vil være opp til studentene å følge disse anbefalingene.

I 2017 anbefalte vi 3 permisjoner, i 2018 3 permisjoner, i 2019 5 permisjoner og i 2020 ingen permisjoner, totalt for perioden anbefalte vi permisjon i 11 saker, som utgjør omtrent 20 % av sakene. Permisjonene har oftest hatt varighet på et semester eller et studieår, men i noen saker permisjon i tre semestre eller lenger.

Vi har i varierende grad hatt kontakt med studenten i permisjonstida. Før gjeninntreden i studiene møtes man gjerne til ny vurderingssamtale for å drøfte videre

studier og mulige tiltak. Vi har også i 4 saker i perioden anbefalt studenten å slutte ved studiene etter endt permisjon, fordi situasjonen ikke hadde endret seg eller var blitt verre.

Avslutning av saker

Saken lukkes, studenten er skikket

Der studenten vurderes skikket til å fortsette studiet, skal saken lukkes. Med et visst slingsringsmonn er antallet studenter som etter vurdering vært ansett skikket for å studere videre vært 17 studenter. Dette utgjør 30 % av alle sakene i perioden, og er fordelt på 6 studenter i 2020, 7 i 2019, 2 i 2018 og 2 studenter i 2017.

Studenten anses ikke skikket, og avslutter studiene frivillig

I flere skikkethetssaker i perioden 2017-20 har studentene valgt frivillig å slutte ved studiene. Dette kan skje på alle stadier i saksgangen, og kan skje både etter anbefaling fra institusjonsansvarlige, og på studentens eget initiativ. Vi har forsøkt å undersøke hvor ofte det skjer at studenten slutter frivillig, og når det skjer i skikkethetsprosessen.

Totalt har 16 studenter i særskilte skikkethetssaker 2017-20 sluttet frivillig, fordelt på 6 studenter i 2017, 8 studenter i 2018, 6 i 2019 og 2 studenter i 2020. Dette utgjør minst 28 % av alle skikkethetssaker og skjer nokså hyppig.

I to tilfeller har studenten bare blitt borte. Studentene studerer ikke lenger ved UiT og vi har ikke lyktes å finne ut hvorfor og hvor studentene er. 6 studenter sluttet før første vurderingssamtale. Tvilmeldingen hadde da ført til at de hadde mistet motivasjon for videre studier ved UiT, og de var lite interessert i samarbeid omkring en skikkethetsvurdering. 4 studenter har sluttet underveis ifør utvidet veiledning eller andre tiltak ble gitt. Det kan være på anbefaling fra institusjonsansvarlige, men også at studenten har tapt studiemotivasjon.

4 studenter har avsluttet studiene etter utvidet veiledning har vært forsøkt, men ikke ført fram. De har da mislykkes i å gjennomføre praksis / studier til tross for utvidet veiledning eller det har vært nye hendelser som opprettholder eller øker tvilen om skikkethet.

Regelverket legger opp til at nemndsbehandling av en sak er siste utvei. Vi følger dette prinsippet i vår praksis, og søker løsninger sammen med studenten der det er mulig. Frivillig avslutning av studiet blir således løsningen på noen skikkethetssaker, initiert av studenten selv eller av institusjonsansvarlig. En slik løsning vil kunne være aktuell der studenten anses uskikket, og tiltak ikke vurderes å løse studentens problemer på kort og lengre sikt. Institusjonsansvarlige har ikke myndighet til å bestemme at en student skal slutte frivillig, men kan orientere studenten om hvordan vi ser på saken og gi klare anbefalinger.

Frivillig avslutning av studiene istedenfor nemndssak, forutsetter at studenten virkelig slutter ved studiene, **og** ikke så søker tilsvarende studium annet sted. Noen ganger vil ikke studenten slutte på tross av klare råd om det. Saken vil da normalt bli fremmet for skikkethetsnemnd dersom studenten anses å ville kunne søke tilsvarende studium et annet

sted. I enkelte alvorlige tilfeller kan en sak bli brakt inn for nemnd selv om studenten slutter frivillig. Det er alltid hensynet til å sikre og beskytte sikkerheten til de sårbare gruppene studenten ev. vil møte i yrket, som ligger bak vurderingene som gjøres.

Vedtak om at studenten ikke er skikket, og om utestengelse

Hvis en student som vurderes ikke skikket ikke vil slutte frivillig, eller anses å kunne oppsøke tilsvarende studier ved andre institusjoner, vil vi normalt sende saken inn til nemnd. Formålet er da å få *vedtak* om at studenten ikke er skikket for studiet, og eventuelt vedtak om utestengelse for en gitt tidsperiode på inntil 5 år. Utestengelse gjelder også tilsvarende studier ved andre utdanningsinstitusjoner i Norge.

To saker (3-4 % av sakene) er fremmet for skikkethetsnemnd og klagenemnd ved UiT i perioden, en sak i 2017 og en i 2019. I begge tilfeller vedtok UiTs klagenemnd utestengelse fra studiene og i begge tilfeller i 5 år. Begge sakene ble av studentene saken gjaldt anket til den nasjonale klageinstansen, Felles klagenemnd (FK). Utfallet i FK ble utestengelse i begge saker, men de satte ned utestengelsestida i begge sakene. Saksbehandlingstiden var omtrent to år fra tvilsmelding til endelig vedtak om utestengelse i begge saker. En ny sak, den tredje ved UiT, ble lagt fram for skikkethetsnemnd og klagenemnd våren 2021. Her ble det funnet at studenten ikke var skikket, og vedtatt utestengelse fra studiene i to år. Vedtaket er ikke påklaget av studenten.

Annet skikkethetsarbeid

Undervisning og veiledning om skikkethet

Institusjonsansvarlige for skikkethetsvurdering, godt hjulpet av juristene, har gitt undervisning og veiledning om skikkethet og skikkethetsvurdering til mange aktuelle fagmiljøer ved UiT i perioden, både ved campus Tromsø, Harstad, og Alta. Dette har skjedd regelmessig gjennom hele perioden. Man har undervist både for aktuelle studenter, faglærere og praksislærere, samt for UiTs administrasjon og Uits skikkethetsnemnd og – klagenemnd. Undervisningsopplegget har gjerne vært en times foredrag, men også workshop basert på drøfting av aktuelle vignetter. For nemndene har man hatt mer omfattende gjennomgang av regelverket. Undervisningen har vært gitt på forespørsel, og ikke som noen fast rutine. Det ble også blitt laget en kort instruksjonsvideo om skikkethet i 2018 i samarbeid med Result, og ruskonsulent ved samskipnaden, og denne er publisert på UiTs hjemmeside. Deltakerne i institusjonsansvarliges arbeidsteam blir også hyppig brukt som rådgivere og veiledere til ledere og andre ansatte ved UiT som står i vanskelige saker og vurderinger knyttet til studenters skikkethetsutfordringer.

Ut fra våre erfaringer finner vi også grunn til å påpeke at det ikke behøver å være noen systematisk sammenheng mellom det å ha behov for særskilt tilrettelegging under studiet, og det å ha skikkethetsutfordringer. Retningslinjer for håndtering av de to sakstypene bør holdes adskilt der det ikke handler om begge temaene.

Det mangler fortsatt gode rutiner ved UiT for hvordan hvert fagmiljø rutinemessig gir undervisning og informasjon om skikkethet til de aktuelle studenter, faglærere og praksisveiledere. Enkelte fagmiljøer har laget gode opplegg, mens andre fagmiljøer ikke har noen plan for hvordan de integrerer dette temaet i sin undervisnings- eller

informasjonsportefølje. Det er fra departementet vært signalisert at institusjonene må prioritere å bygge mer kompetanse om skikkethet og skikkethetsvurdering.

Det er også kommet den første lærebok på området «Skikket for yrket?» på Universitetsforlaget i 2020. Boka er skrevet for alle fagfolk innen høyere utdanning som jobber med slike saker, og eigner seg godt som utgangspunkt for undervisning i emnet. Det vil imidlertid kreve mer ressurser, dersom UiTs skikkethetsteam, både institusjonsansvarlige og jurister, skal koordinere slikt informasjonsarbeid og undervise regelmessig om skikkethet til alle aktuelle fagmiljøer.

Teammøter i skikkethetsteamet

Siden korona-epidemien stengte Norge i mars 2020 har institusjonsansvarliges arbeidsteam, eller «skikkethetsteamet» holdt regelmessige digitale møter på Skype eller Teams, omtrent hver 14. dag. På disse møtene har både institusjonsansvarlige og juristene deltatt. Man har både drøftet aktuelle saker og mer generelle skikkethetsspørsmål.

Vi har opplevd disse møtene og mer regelmessig temaarbeid som nyttig, og at det har stor verdi å drøfte skikkethetssakene med kolleger før man tar en avgjørelse.

Nasjonal deltakelse og bok

Medlemmer av UiTs skikkethetsteam har deltatt og bidratt med innlegg på den årlige nasjonale konferansen om skikkethet og på nasjonale seminarer / workshops for institusjonsansvarlige. I 2020 ble konferansen avlyst p.g.a. koronaa epidemien.

Jørgen Sundby har siden 2017 vært et av tre medlemmer av det Nasjonale Arbeidsutvalget for Institusjonsansvarlige (AU). Dette utvalget jobber med nasjonale skikkethetsspørsmål på tvers av lærestedene, er med å arrangere nasjonale konferanser og seminar, og har kontakt med departementet. Man har også jobbet med informasjon om skikkethet, først og fremst gjennom å skrive en bok om emnet. Jørgen Sundby skrev et kapittel “Psykisk lidelse og rusproblemer som bakgrunn for skikkethetssaker” i boka «Skikket for yrke?» der Kari Kildahl var redaktør. Boka handler om skikkethetsvurdering i profesjonsutdanninger og kom ut på Universitetsforlaget i 2020.

Jurist Siv Østerud har vært med på å danne et nasjonalt nettverk for jurister som jobber med studieadministrative spørsmål. Hun har også bidratt til å utrede flere juridiske spørsmål på dette saksfeltet, som har hatt nasjonal betydning. Blant annet har hun initiert avklaring av lovligheten av å benytte rustesting i skikkethetsarbeidet, og av adgangen til å utveksle informasjon om studenter i enkeltsaker, på tvers av institusjonene. Østerud er også vara medlem i den nasjonale Felles klagenemnd, som behandler klager fra studenter i disiplinærsaker, herunder skikkethet.

Skikkethetsarbeidet ved UiT framover

Opplæring og veiledning i løpende skikkethetsvurdering ved UiT

Det meste av skikkethetsarbeidet skjer *løpende* i de aktuelle fagmiljøene, gjennom alle de aktiviteter som inngår i det enkelte studieprogram og særlig praksis.

Vi opplever at det løpende skikkethetsarbeidet ved UiT de siste 5 årene har blitt stadig bedre, og kravet om skikkethetsvurdering stadig bedre kjent, men at løpende skikkethetsvurdering likevel ikke er tilstrekkelig godt implementert i alle aktuelle fagmiljøer ved UiT. Noen fagmiljøer har gode rutiner for det løpende skikkethetsarbeidet, men i flere fagmiljøer mangler retningslinjer og rutiner for hvordan man informerer og underviser om skikkethet. Vi opplever også at det i fagmiljøene kan være usikkerhet om hvordan man håndterer vanskelige studentsaker før man går til det skritt å sende en tvilsmelding. Fag- og praksislærere kan være usikre på sine vurderinger, føle seg alene og kan vegre for å ta opp konflikten og tvilen med studenten det gjelder. Å gi kritikk og varsle om tvil er vanskelige sosiale handlinger der det vil finnes argumenter både for og imot. De fleste fagpersoner og medstudenter vil oppleve det belastende å melde tvil om en students skikkethet.

Både ansatte og medstudenter kan i denne fasen ha behov for å konferere med noen som har mer erfaring med å håndtere skikkethetsspørsmål. I noen fagmiljøer blir slike forespørsler adressert til noen utvalgte fagpersoner, og de ansatte og studentene vet hvem de kan henvende seg til. I andre fagmiljøer er det ikke laget rutiner for drøfting slike spørsmål, og det blir opp til hver enkelt hvordan man skal håndtere en skikkethetssak. Det må være et mål at hvert fagmiljø ved UiT som omfattes av skikkethetsreglementet, lager gode rutiner for hvordan man underviser / informerer om skikkethet og hvordan man ivaretar løpende skikkethetsarbeid i fagmiljøet.

Både institusjonsansvarlige og juristene ved UiT har forsøkt å svare på forespørsler om skikkethet fra ansatte, praksislærere og studenter i løpet av studieåret. Vi kan drøfte studentsaker anonymt, og gi råd om videre handlinger, dokumentasjon, beslutninger og saksgang. Institusjonsansvarlige har ikke noen formell rolle i denne fasen, og har neppe kapasitet til å besvare alle spørsmål om skikkethet som finnes innenfor UiT. I all hovedsak må rutiner og prosedyrer i det løpende skikkethetsarbeidet utvikles og ivaretas i det enkelt fagmiljø.

Saksbehandling i enkeltsaker

Det vil i årene som går med mer tid til saksbehandling hos institusjonsansvarlige og juristene. Basert på tallene de siste årene, kan man i årene som kommer regne med at det vil komme mellom nye 12-20 tvilsmeldinger hvert år, samt minst et tilsvarende antall overliggende saker fra tidligere år, til sammen rundt 30 skikkethetssaker til behandling hos institusjonsansvarlige hvert år.

I disse sakene går korrekt saksbehandling, studentens opplevelse og universitetets omdømme hånd i hånd. Korrekt, forsvarlig og god saksbehandling er således svært viktig på dette saksfeltet. Det er vanskelig å tallfeste nøyaktig hvor mye tid som går med til hver enkelt sak, men et sannsynlig gjennomsnitt er at man bruker minst fire uker med fulltids arbeid pr. sak pr. år i den særskilte skikkethetsvurderingen. Med 30 enkeltsaker til behandling hvert år hos institusjonsansvarlige, utgjør saksbehandlingen i seg selv, samlet sett, 120 fulle arbeidsuker. Dette er en minimumsberegning og forutsetter at sakene ikke går til nemnd eller videre i rettssystemet. I saker som går til nemnd blir arbeidsmengden betraktelig større, særlig for juristene.

Vi opplever at vi ved UiT gjennom de siste årene har rimelig godt innarbeidede rutiner for særskilte skikkethetsvurderinger hos institusjonsansvarlige. Flere av oss har erfaring med skikkethetsvurdering gjennom mange år, noe som er en stor fordel. Vi har i 2021 tilsammen 100 % stillingsressurs til rollen som institusjonsansvarlig, fordelt på tre fagpersoner, en fagperson i 50 %, en person i 30 % og en i 20 % stilling. Vi opplever å være mindre sårbar med flere fagpersoner som ivaretar rollen. 100 % stillingsressurs til institusjonsansvarlig ved UiT oppleves foreløpig som tilstrekkelig for å ivareta saksbehandlingen, men ikke tilstrekkelig for å skjøtte en mer utvidet rolle med mer ansvar for undervisning og veiledning i løpende skikkethetsarbeid for hele UiT. Man er også sårbar for permisjoner, sykemeldinger og perioder med bytte av institusjonsansvarlige. Det tar minst et år å lære opp en ny institusjonsansvarlig til å utøve rollen.

Man kan også tenke at institusjonsansvarlige bør bidra til å lage bedre system for statistikk i skikkethetssakene, med fortløpende registrering av viktige parametere. Dette systemet kan bygge på det system for kategorisering av de data vi nå har hentet retrospektivt, men det vil kreve arbeid å forbedre og standardisere slik registrering.

Studieadministrasjonens jurister har også en betydelig arbeidsmengde innen skikkethet og bruker i dag mer enn 100 % stillingsressurs på dette saksfeltet. Situasjonen er sårbar, og særlig når en sak går til nemnd kan juristressursene på dette saksfeltet bli svært presset. Økte ressurser også til juristene vil gjøre dette saksfeltet mindre sårbart enn det er i dag.

Videreutvikling av arbeidet med utvidet veiledning

Institusjonsansvarlige initierer, koordinerer og evaluerer utvidet veiledning, men kan ikke annet enn unntaksvis selv gjennomføre slik veiledning. Vi har i flere saker de siste årene rekruttert dyktige veiledere fra de aktuelle fagmiljøene, og hatt godt samarbeid med dem i den videre skikkethetsprosess. Likevel opplever vi rekrutteringen som noe tilfeldig, og avhengig av at fagmiljøet finner motiverte fagfolk i den enkelte sak, og at fagfolkene vil ta på seg oppgaven. Det kan være vanskelig, ta lang tid og kreve opplæring av hver nye veileder.

Ved andre læresteder i Norge har man gått videre, og implementert et mer fast system for ivaretagelsen av utvidet veiledning. Noen steder har man ansatt et korps av faste veiledere til å utføre utvidet veiledning, da i 10 % stillingsressurs for hver. Det finnes også andre modeller, men poenget er at man setter av et gitt antall stillingsressurser til dette formålet, og lettere rekrutterer folk til en slike oppgaver. Dette er noe UiT bør drøfte i tiden som kommer.

Rekruttering av – og status for institusjonsansvarlige

Vi vil avslutningsvis gi en kommentar til rekruttering, status og merittering av institusjonsansvarlige ved UiT. Det har både nasjonalt og ved UiT vist seg noe vanskelig å rekruttere fagfolk til denne rollen. Man ønsker gjerne å rekruttere dyktige og erfarne fagfolk med erfaring i saksbehandling. Arbeidet er spennende, men det kan være vanskelig for UiT-ansatte å påta seg en slik omfattende oppgave, samtidig som de skal ivareta fag- og karriereutvikling i eget fag.

Lærestedene i Norge har til nå ikke noen klar plan for hva man kan tilby sine ansatte tilbake for å påta seg en slik rolle over flere år. Det synes å være få ideer om hvordan rollen som institusjonsansvarlig kan bli en mer fristende karrierevei for ansatte. Vi spør derfor om man kan gjøre noe for at utøvelse av rollen som institusjonsansvarlig kan gi meritter i systemet? Dette bør man tenke gjennom for å sikre rekruttering og motivasjon for rollen som institusjonsansvarlige ved UiT Norges arktiske universitet i årene som kommer.

Ressurssituasjonen for skikkethetsarbeidet ved UiT

Som beskrevet innledningsvis er skikkethetsarbeidet en lovpålagt oppgave som tilligger institusjonen. Feltet er i stadig utvikling og er svært krevende både rent faglig og juridisk. For den enkelte student er det å bli underlagt skikkethetsvurdering svært alvorlig og kan få den konsekvens at vedkommende må slutte på studiet. Det er derfor av stor viktighet at dette området forvaltes på en betryggende og forsvarlig måte. I motsatt fall kan institusjonen pådra seg erstatningsansvar og et betydelig omdømmetap.

Vi ser at feltet trenger flere ressurser og da særlig knyttet til undervisning og veiledning av fagmiljøene ved institusjonen. I størrelsesorden anslår vi det økte behovet til å utgjøre om lag 50% økt faglig ressurs og om lag 50% økt juridisk ressurs.

ORIENTERINGSSAK

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
21.09.2021

Sak:
26/21

Studentombudets årsrapport for 2020/2021

I denne saken orienteres Universitetsstyret om studentombudets årsrapport for 2020/2021, perioden fra 1. januar 2020 til 30. juni 2021. Årsrapporten er skrevet i henhold til studentombudets mandat og rapporten er offentlig. Årsrapporten fremlegges universitetsstyret som orienteringssak og er ment å gi universitetet en oversikt over studentombudets virksomhet.

Bakgrunn:

Den 1. august 2019 ble ordningen med Studentombud lovfestet i universitets- og høyskoleloven § 4-17, hvor styret pålegges å sørge for at alle studenter har tilgang til et studentombud.

Studentombudet ved UiT ble etablert av Universitetsstyret i 2014 med virkning fra 20. juli 2015, som innebærer at studentene ved UiT har hatt tilgang til et studentombud i seks år.

Studentombudet ved UiT er en uavhengig bistandsperson som gir studentene hjelp og veiledning i saker vedrørende deres studiesituasjon. Studentombudet skal påse at sakene får en forsvarlig og korrekt behandling, og at studentenes rettigheter blir ivaretatt. Dette gjøres i hovedsak ved at studentombudet gir studenter råd og hjelp i saker knyttet til deres studiesituasjon. Videre påser ombudet at saker som omhandler studenter blir rettmessig behandlet, og at ulike problemer blir løst hensiktsmessig og effektivt på lavest mulig nivå i organisasjonen innenfor det til enhver tid gjeldende regelverk.

Studentombudet har siden oppstart vært organisatorisk plassert i Studentsamskipnaden. 1. januar 2021 ble ordningen, samt arbeidsforholdet til studentombud Torill Varberg, overført til UiT. I forbindelse med overføring av studentombudsordningen ble det vedtatt et nytt mandat, jfr. Universitetsstyrets sak S 4/21.

Fordi universitetsstyret har bedt om å få studentombudets årsrapport til behandling på høsten, har ombudet endret rapporteringsperiode. Nytt fra i år er at studentombudets rapport baserer seg på studieåret i stedet for kalenderåret, noe som medfører at inneværende rapport baserer seg på saker fra perioden 1. januar 2020 til 30. juni 2021 som en overgangsperiode. Fremtidige rapporter vil følge hele studieår.

Studentombudets aktivitet 2020/2021

Totalt har studentombudet mottatt 689 henvendelser i rapporteringsperioden. Av disse har ombudet behandlet 284 saker. Studentombudet viser til at det i rapporteringsperioden som for i 2019 ble registrert komplekse saker, hvor det har vært behov for grundig gjennomgang av saken og/eller studenter har hatt behov for tett dialog med studentombudet. Det er derfor ikke en direkte sammenheng mellom antall saker og ombudets arbeidsmengde.

Fordi rapporteringsperioden har vært preget av covid-19 situasjonen fant Studentombudet det vanskeligere enn tidligere å løfte frem særskilte prinsipielle områder i rapporten, men har likevel valgt å fokusere på fem områder hvor det foreligger forbedringspotensialer. Områdene er saksbehandling, praksis, tilrettelegging, eksamen og læringsmiljø (da spesielt varslingssaker). Studentombudet ønsker å poengtere at samtlige områder har vært belyst i tidligere rapporter.

Rektor vil i den forbindelse si litt om oppfølgingen på enkelte av de områdene det her vises til. Flere av de utfordringene studentombudet viser til, er fanget opp av andre prosesser og er områder hvor det pågår systematisk forbedringsarbeid ved UiT.

- I varslingssaker har UiT, bl.a. på bakgrunn av studentombudets tidligere rapportering, opprettet nye varslingsrutiner. For å få en vurdering av de nye rutinene er det i planen for internrevisjon for 2021 lagt opp til en gjennomgang av etablert varslingsregime opp mot gjeldende regelverk og god sektorpraksis (se egen O-sak).
- For skikkethetssaker vises det til egen O-sak om skikkethetsarbeidet ved UiT.

De områdene studentombudet spesifikt omtaler som sakskompleks ved et utvalg av navngitte institutter, er ikke på samme måte omfattet av gjennomgående prosesser ved UiT. Universitetets klagenemd, som behandler klager på enkeltvedtak fra studenter har så langt heller ikke registrert tilsvarende pågang av saker knyttet til eks. praksis i profesjonsutdanninger. Det siste kan imidlertid bero på andre forhold, og det er mulig at oppfølgingen av de forholdene som også tidligere har vært omtalt i rapporten fra studentombudet i for stor grad har blitt overlatt til de berørte enhetene selv. Rektor vil se nærmere på behovet for en tettere oppfølging av de aktuelle enhetene fra overordnet nivå, og vil sørge for at studentombudet får en tilbakemelding i etterkant om det videre forbedringsarbeidet fra universitetets side.

Dag Rune Olsen
rektor for UiT Norges arktiske universitet

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Leif Martin Haugen

Vedlegg

1 Årsrapport 2020/2021

UiT Norges arktiske universitet

Årsrapport 2020/2021

Studentombud Torill Varberg

Studentombudet

INNHold

INNHold	1
FORORD FRA STUDENTOMBUDET	2
1. OM STUDENTOMBUDET VED UIT NORGES ARKTISKE UNIVERSITET	3
2. SAKER	4
2.1. Generelt om saksomfanget i perioden	4
2.2. Saker fordelt på fakultet	6
2.3. Saker fordelt på saksområder	7
3. UTVALGTE EMNER MED INNSPILL TIL UNIVERSITETET	10
3.1 Saksbehandling	10
3.2 Vilkår for å gå opp til eksamen – obligatorisk aktivitet	11
3.3 Praksis	12
3.4 Varsling	13
4 SAMARBEID OG UTVIKLING	14
Vedlegg 1: Kategoribeskrivelse	15
Vedlegg 2: Mandat for studentombudet ved UiT	17

FORORD FRA STUDENTOMBUDET

Det er en glede å få presentere Studentombudet ved UiT sin sjette årsrapport. Rapporten er skrevet i henhold til studentombudets mandat og er offentlig. Årsrapporten fremlegges universitetsstyret som orienteringssak og er ment å gi en oversikt over studentombudets virksomhet.¹

Etter ønske fra ledelsen legges årsrapporten frem for styret på begynnelsen av høstsemesteret. Av hensyn til tidspunktet for orientering ansees det hensiktsmessig å endre rapporteringsperioden fra kalenderår til studieår, og som en overgang vil det her rapporteres for perioden fra 1. januar 2020 til 31. juni 2021. Studentombudet setter pris på tilbakemeldinger og innspill vedrørende disse endringene.

Både studenter og ansatte ved UiT Norges arktiske universitet har vært preget av unntakstilstander og uforutsigbarhet siden 12. mars 2020. Dette har medført utfordringer, tilpasninger og endringer også i studentombudets virke. Hjemmekontor, reiserestriksjoner mellom våre campus og digitale møteplattformer har virket negativt inn på studentenes tilgang til studentombudet, noe som har medført noe færre saker og andre typer henvendelser enn tidligere år.

Statistikk over registrerte saker per fakultet og saker fordelt på saksområder legges frem i rapporten, se kapittel 2. Som vanlig vil studentombudet benytte statistikken og sakenes art til å påpeke eventuelle svakheter i system, og på den måten bidra med kvalitetssikring og ivaretagelse av studentenes rettigheter. Men på grunn den spesielle tiden vi har vært igjennom, må det fremlagte materialet leses med omhu.

På bakgrunn av den saksmengden som rapporten bygger på, ønsker studentombudet å belyse fire utvalgte tema, se kapittel 3. Det siste års utfordringer har gjort det vanskelig å påpeke de større prinsipielle problemstillingene, blant annet fordi det er mange saker og henvendelser fra noen få utdanninger. Likevel håper undertegnede at rektor påser at studentombudets årsrapport for 2020/2021 følges opp i organisasjonen og at relevante tiltak iverksettes der det er nødvendig.

Tromsø, august 2021

Torill Varberg

Studentombudet ved UiT Norges arktiske universitet

¹ Mandat for Studentombudet ved UiT, punkt 4.

1. OM STUDENTOMBUDET VED UiT NORGES ARKTISKE UNIVERSITET

UiT Norges arktiske universitet vedtok å opprette ordningen med studentombud i 2014, og Torill Varberg tiltrådte stillingen den 20. juli 2015. Studentene har dermed hatt tilgang til et studentombud i seks år.

Studentombudet skal bidra til å trygge rettssikkerheten til studentene ved institusjonen.²

Den 1. august 2019 ble ordningen lovfestet i universitets- og høyskoleloven § 4-17, hvor styret pålegges å sørge for at alle studenter har tilgang til et studentombud. Hovedformålet med studentombudet er å sikre at studentenes rettigheter blir ivaretatt. Dette gjøres fortrinnsvis ved at studentombudet gir studenter råd og hjelp i saker knyttet til deres studiesituasjon. Videre påser ombudet at saker som omhandler studenter blir rettmessig behandlet og søker å løse disse hensiktsmessig og effektivt på lavest mulig nivå i organisasjonen innenfor det til enhver tid gjeldende regelverk.

Studentombudet skal gi studenter råd og bistand i saker knyttet til deres studiesituasjon og bidra til at sakene får en forsvarlig og korrekt behandling av institusjonen.³

Studentombudet er en uavhengig instans. Uavhengigheten medfører at ombudet ikke kan instrueres i sitt virke, jfr. uhl § 4-17 (2) annet punktum. Da ordningen ble opprettet ønsket universitetet å tydeliggjøre denne uavhengigheten ved å organisatorisk plassere studentombudet i Norges arktiske studentsamskipnad. Men høsten 2020 ble det besluttet en omorganisering av ordningen og studentombudet ble 1. januar 2021 ansatt ved universitetet, plassert sammen med personvernombudet i Fellestjenesten under Stab for rektor og direktør. I forbindelse med omorganiseringen vedtok universitetsstyret i sak S 4/21 et nytt mandat for studentombudet, se vedlegg 2.

Studentombudet er videre en nøytral instans. Dette medfører at ombudet ikke tar side i en sak eller representerer enkeltstudenter overfor universitetet. Studentombudet har heller ikke myndighet til å avgjøre saker, og er ikke en klage- eller ankeinstans for saker som er behandlet og avgjort av andre enheter eller beslutningsorganer ved UiT.

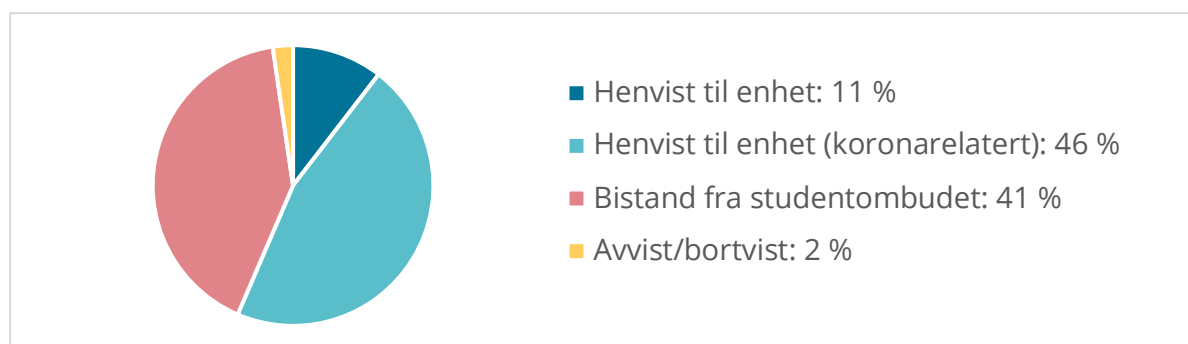
² Mandat for studentombudet ved UiT nr 2.

³ Mandat for studentombudet ved UiT nr 3 første ledd.

2. SAKER

2.1. Generelt om saksomfanget i perioden

I perioden fra 1. januar 2020 til 31. juni 2021 mottok studentombudet 689 henvendelser. Av disse fikk 284 henvendelsene bistand og/eller oppfølging av studentombudet, og omtales i det følgende derfor som saker. Av de resterende 405 henvendelser ble 389 henvendelser henvist til andre enheter ved UiT, mens 16 henvendelser ble avvist/bortvist.

Figur 1 Innkomne henvendelser i rapporteringsperioden

Som figuren viser var det svært mange henvendelser som ble henvist til andre enheter ved universitetet. Det enorme informasjonsbehovet som oppsto da hele organisasjon på kort tid måtte gjøre store endringer for vårsemesteret 2020, medførte at studentombudet også ble ansett som en informasjonskanal for studentene. Men i de fleste tilfellene måtte studentene henvises til sine enheter for å få korrekte opplysninger – dette gjaldt i stor grad spørsmål om endringer i undervisningen, bruk av digitale løsninger i undervisningen, praktiske spørsmål om eksamensgjennomføringen, koronarelatert fravær og smitteverntiltak ved fysisk undervisning, i praksis og av hensyn til reiser.

I tillegg gjøres det oppmerksom på at også studentombudet har erfart at mange studenter synes det har vært en vanskelig periode på grunn av ensomhet og manglende kontakt med både ansatte og medstudenter, og flere henvendelser har tatt lengre tid enn nødvendig fordi studentene har trengt noen å snakke med. Det er derfor positivt at universitetet skal satse på å bedre studentenes psykososiale læringsmiljø når samfunnet går tilbake mot normalen.

Av de 284 sakene som ble behandlet i perioden, kom 92 saker inn på vårsemesteret 2020 og 192 saker i studieåret 2020/2021. Det er en liten nedgang for året 2020 sammenlignet med 2019, noe som også andre studentombud har erfart.⁴ På grunn av

⁴ <https://khrono.no/faerre-saker-hos-studentombudene-i-pandemiaret/561938>

smittevernreglene har ikke studentombudet vært like synlig i perioden, og det har helt klart påvirket saksomfanget.

Generelt observeres det at sakene de siste to rapporteringsperiodene har vært mer komplekse og/eller tidkrevende enn tidligere, enten fordi sakens art har medført et behov for en grundigere gjennomgang og/eller at studentene har hatt behov for en tettere dialog med studentombudet. Ofte har studentene forsøkt å løse saken sin selv, men både saksbehandlingsfeil og/eller uklar/manglende informasjon kan være årsaker til at studentene ikke klarer å håndtere situasjonen sin uten veiledning.

I figur 2 er det forsøkt å illustrere utfallet av de innkomne sakene. Tallmaterialet er ikke helt korrekt på grunn av den forenklete fremstillingen, for eksempel kan det i en skikkethetssak være feil i den løpende vurderingen og i prosessen hvor det meldes tvil, mens det under den særskilte vurderingen bare er behov for en bistandsperson som studenten kan diskutere saken med. Poenget med figuren er å vise at det i over halvparten av sakene ikke foreligger feil/feil som studentene ikke kan håndtere på egen hånd. Og i de fleste tilfellene hvor studentombudet må kontakte enhetene, løser saken seg raskt og effektivt, mens det i noen tilfeller ender opp med en formell klage fra studentene.

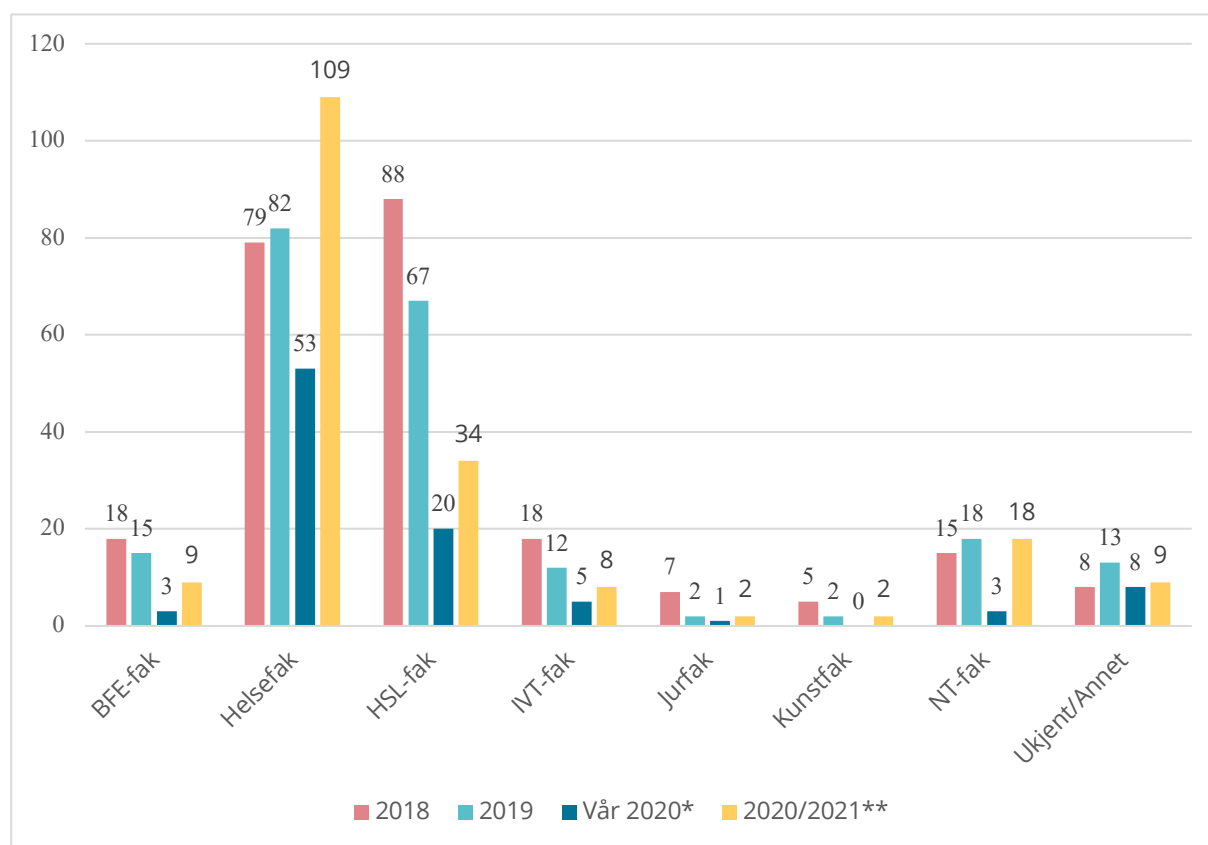
Figur 2 Utfall av saker i rapporteringsperioden

De fleste henvendelsene kommer fra de store enhetene hvor både studenter, tillitsvalgte og ansatte kjenner studentombudsordningen godt. Men som statistikken viser, har de fleste sakene tilhørighet ved Det helsevitenskapelige fakultet. Studentombudet mener den statistiske fremstillingen for gjeldende rapport er misvisende når det gjelder kritikkverdige forhold; med flest antall studenter spredt over store geografiske områder og med komplekse utdanninger som av hensyn til praktisk undervisning og praksis har vært særlig sårbare i perioden, er det naturlig at mange saker kommer herfra. I tillegg opplyser mange studentene fra helsefak at de ble tipset av ansatte og studenttillitsvalgte om å ta kontakt med studentombudet, så fakultetet har god kjennskap til studentombudsordningen.

2.2. Saker fordelt på fakultet

I 2019 ble det registrert saker fra studenter ved alle fakulteter i perioden, men ikke fra alle institutter. Det er enkelte institutter som har så få henvendelser at studentombudet ikke finner det nødvendig å adressere disse i rapporten. Det påpekes også at de mer komplekse sakene synes å være enkelttilfeller og dermed ikke hensiktsmessig å informere styret om. Derimot vil de enhetene som skiller seg særskilt ut bli kommentert underveis.

Det er ikke noen forutsetning for å få bistand av studentombudet at studentene opplyser om faglig tilhørighet, med mindre det på grunn av sakens art ikke lar seg gjøre å bistå i en sak med anonymisert fakultetstilhørighet. Likevel bemerkes det at de fleste PhD-studenter ikke ønsker å få sin faglige tilknytning tilkjennegjort i årsrapporten, så ombudet har valgt å respektere dette av hensyn til den begrensede saksmengden.

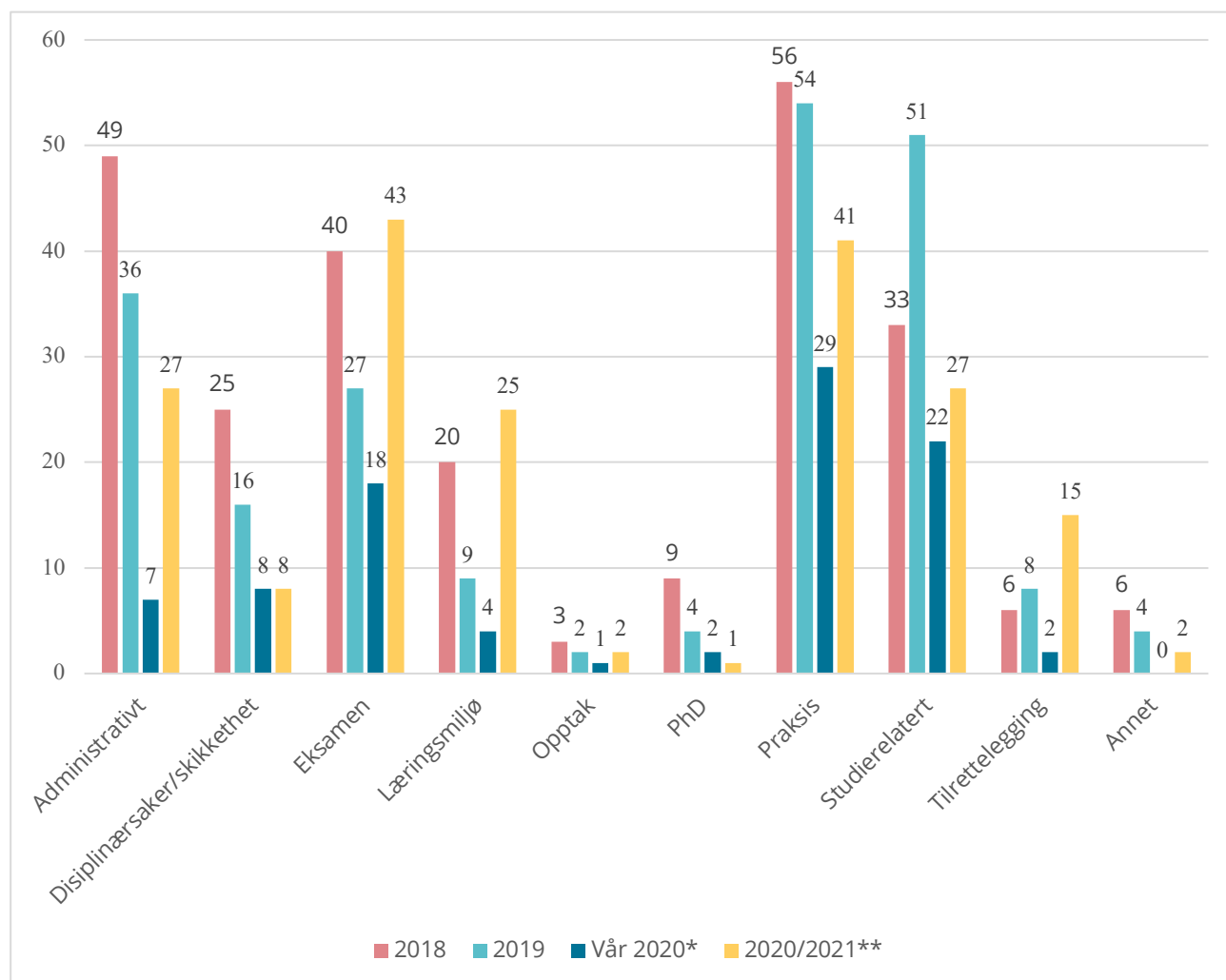
Figur 3 Antall henvendelser fordelt på fakultet

Vår 2020*: 01.01.2010-31.06.2020

2020/2021**: 01.07.2020-31.06.2021

2.3. Saker fordelt på saksområder

Studentombudet har sortert sakene inn i 10 kategorier.⁵ De fleste sakene faller inn under en enkelt kategori, mens andre saker er mer komplekse og kunne vært plassert flere steder.

Figur 4: Antall saker fordelt på saksområder.

Vår 2020*: 01.01.2010-31.06.2020.

2020/2021**: 01.07.2020-31.06.2021

Det knyttes følgende kommentarer til de enkelte saksområdene:

Saksområde	Følgene observasjoner er gjort innenfor de ulike saksområdene
Administrativt 34 saker i rapporteringsperioden	For rapporteringsperioden kom samtlige administrative saker fra ILP ⁶ , IBS ⁷ , IHO ⁸ og IVP ⁹ . Sakene gjaldt endring av eller manglende dato for obligatorisk aktivitet og timeplaner, pensum, praksis eller eksamensdatoer.

⁵ Oversikt over kategoriene finnes i vedlegg 1.

⁶ Institutt for lærerutdanning og pedagogikk

⁷ Institutt for barnevern og sosialt arbeid

⁸ Institutt for helse- og omsorgsfag

⁹ Institutt for vernepleie

Saksområde	Følgene observasjoner er gjort innenfor de ulike saksområdene
Disiplinærsaker /skikkethet 16 saker i rapporteringsperioden	<p>Det er kjent at det i sektoren har vært en økning i antall fuskesaker siden våren 2020. Likevel mottok studentombudet bare to henvendelser om fusk i rapporteringsperioden, mens de resterende 14 sakene omhandlet skikkethet.</p> <ul style="list-style-type: none"> - I skikkethetssakene er det gjennomgående at studentene føler usikkerhet rundt utsagn fra ansatte i den løpende vurderingen. - I sakene hvor studentene er under særskilt skikkethetsvurdering kobles studentombudet inn der studentene har behov for å snakke med en nøytral instans i prosessen. - Studentombudet registrerer en økning i antall uttalt tvil om skikkethet og innsendte tvilsmeldinger mot tillitsvalgte studenter. - Studentombudet registerer en økning i antall tvilsmeldinger mot studenter som har fullført over halve utdanningsløpet. - Som for tidligere år er studentombudet usikker på om universitetets ansatte og de ansatte ute i praksisfeltet er tilstrekkelig godt kjent med regelverket og rutiner for skikkethetsvurdering; både for eget ansvar med løpende vurdering, samt prosessen etter innsendt tvilsmelding. - Som for tidligere år er studentombudet usikker på om det foreligger misforståelser om skikkethetsvurdering og behovet for tilrettelegging.
Eksamen 61 saker i rapporteringsperioden	<ul style="list-style-type: none"> - Studentombudet observerer at det fortsatt foreligger tilfeller hvor klagesensuren ikke håndteres korrekt, jf. uhl § 5-3 (6) og egen studie- og eksamensforskriften § 43 (6). - Det er registrert to saker hvor studenter ble nektet individuell klagerett på gruppeeksamen, jf. uhl § 5-3 (4) - 28 av sakene for eksamen omhandlet obligatorisk aktivitet og usikkerhet om hvordan denne skulle gjennomføres i forbindelse med koronarelatert fravær og anvendelsen av midlertidig forskrift § 2.
Læringsmiljø 29 saker i rapporteringsperioden	<ul style="list-style-type: none"> - 25 av 29 saker omhandlet psykososialt læringsmiljø. - 17 av 25 saker var varslingssaker som omhandlet mobbing og/eller trakassering, både mellom studenter og mellom student og ansatt. 13 av disse igjen gjaldt varsel mot veiledere ute i praksis. De fleste sakene ble registrert fra oktober 2020 til mai 2021. - Studentene melder det er vanskelig å forstå varslingsrutinene, og studentombudet savner informasjon for studenter som ønsker å varsle om kritikkverdige forhold når de er ute i praksis

Saksområde	Følgene observasjoner er gjort innenfor de ulike saksområdene
PhD 3 saker i rapporteringsperioden	Samtlige saker omhandlet forskningsetiske problemstillinger.
Praksis 70 saker i rapporteringsperioden	<ul style="list-style-type: none"> - 19 av 29 saker fra våren 2020 gjald tilpasning av praksis på grunn av korona. 16 saker kom fra IHO og omhandlet blant annet spørsmål om ulike karanteneregler og fravær. I 7 saker fikk studentene ikke godkjent praksis på grunn av for høyt fravær, men det forelå uenighet mellom studenten og veileder hvor mange timer fravær som forelå på grunn av koronarelatert fravær. Det ble ikke tatt hensyn til midlertidig forskrift § 2 i disse sakene. - 53 av 70 saker i rapporteringsperioden kom fra IHO, flertallet fra sykepleierutdanningen. I 16 av 53 saker ble det stilt spørsmål om formelle feil på grunn av manglende varsel om fare for ikke bestått. - I 58 av 70 saker i rapporteringsperioden melder studentene at de opplever dårlig kommunikasjon og usikkerhet rundt samarbeid med veileder.
Studierelatert 49 saker i rapporteringsperioden	<ul style="list-style-type: none"> - 32 av 49 saker i rapporteringsperioden omhandlet klage på studiekvaliteten etter at undervisningen ble digitalisert. Samtlige klager på studiekvalitet kom fra IHO (campus Harstad), IBEM¹⁰ (avdeling Mo i Rana), HHT¹¹ og NFH¹².
Tilrettelegging 17 saker i rapporteringsperioden	<ul style="list-style-type: none"> - Som for tidligere år ble det i samtlige saker fra rapporteringsperioden stilt spørsmål om universitetet foretar en individuell vurdering av studentenes behov for tilrettelegging.

¹⁰ Institutt for bygg, energi og materialteknologi

¹¹ Handelshøgskolen ved UiT

¹² Norges fiskerihøgskole

3. UTVALGTE EMNER MED INNSPILL TIL UNIVERSITETET

Som saksmengden viser er det et lite antall studenter som er i kontakt med studentombudet hvert år. I de fleste henvendelsene finner ikke studentombudet brudd på regelverk eller andre kritikkverdige forhold. Men basert på de sakene som danner grunnlaget for inneværende årsrapport, ønskes det å trekke frem fire områder hvor studentombudet ser at det foreligger forbedringspotensialer. Det gis derfor en kort bemerkning til disse, med anbefaling om at universitetet foretar en vurdering av rutiner på områdene.

3.1 Saksbehandling

Studentombudet er av den forståelse at saksbehandlingen ved universitetet generelt er rettmessig og at reglene for god forvaltningsskikk følges. Men det er registrert tre sider ved saksbehandlingen hvor ombudet erfarer at det foreligger forbedringspotensial.

Enkeltvedtak

Studentombudet har i 11 saker registret at det foreligger usikkerhet ved om avgjørelse som er tatt er et enkeltvedtak eller ikke. Eksempler på dette fra rapporteringsperioden er avvisningsvedtak i forbindelse med oversittelse av klagefrister, avslag på søknad om tilrettelegging, endret studieprogresjon, endring av obligatorisk aktivitet i emneplaner og avslag på dispensasjon fra forkunnskapskrav etter midlertidig forskrift § 3.

Foreløpig svar

I 42 saker hvor studentombudet har bistått studentene med søknader eller klager, registrerer studentombudet at det er lang saksbehandlingstid og manglende foreløpig svar. Foruten om de tidsfristene som universitets- og høyskoleloven fastsetter, skal forvaltningsorganet forberede og behandle saker «uten ugrunnet opphold», jf. forvaltningsloven § 11 a. Hva som ansees som forsvarlig saksbehandlingstid vil bero på en skjønnsmessig vurdering, men dersom det tar uforholdsmessig lang tid skal det snarest sendes ut et foreløpig svar som redegjør for behandlingstiden. Og i saker som gjelder enkeltvedtak skal det i henhold til bestemmelsens andre og tredje ledd gis et foreløpig svar med mindre vedtaket er fattet innen en måned.

Dårlig/mangelfull begrunnelse av enkeltvedtak

Som for tidligere år observeres det at spesielt avslag på studenters søknader ikke alltid blir behandlet på en tilfredsstillende måte. I 42 tilfeller var vedtaket mangelfullt og inneholdt ikke reglene vedtaket bygger på, de faktiske forhold og/eller de hovedhensyn som var avgjørende for eventuell skjønnsutøvelse, jfr. forvaltningsloven § 25. I flere tilfeller manglet vedtakene opplysning om klageadgang.

Studentombudet minner om at gode vedtak som inneholder det faktiske og rettslige grunnlaget for vurderingen, formulert slik at studenten er innforstått med hva universitetet har lagt avgjørende vekt på, kan forhindre både frustrasjon og klager fra studentene.

3.2 Vilkår for å gå opp til eksamen – obligatorisk aktivitet

Obligatorisk aktivitet er et tema som har vært på agendaen i tidligere rapporter. Men spørsmål rundt obligatorisk aktivitet, både i form av skriftlige arbeidskrav og praktisk undervisning, har vært aktuelt også for denne perioden.

I henhold til uhl. § 3-10 (1) kan universitetet stille vilkår for den enkelte students rett til å gå opp til eksamen. Mange studieprogrammer stiller slike krav til obligatorisk aktivitet i form av deltakelse på undervisning, arbeidskrav, laboratorieøvelser, praksis og lignende. Etter forskrift om studier og eksamener ved UiT § 17 skal arbeidskrav følge av emnebeskrivelsen.

Med den store omveltningen utdanningene måtte gjøre under vårsemesteret 2020 fulgte det også større endringer i kravene til obligatorisk aktivitet. Mange av henvendelsene som kom inn gjaldt usikkerhet rundt disse endringene. Og flere av sakene gjaldt midlertidig forskrift § 2, hvor det heter at «dersom studenter på grunn av sykdom eller pålagt karantene relatert til koronavirus blir forhindret fra å gjennomføre og få godkjent obligatorisk aktivitet i emnet, skal fakultetet ordinært gi studentene anledning til å likevel avlegge eksamen i emnet.» Studentombudet har observert at bestemmelsen ble benyttet og tolket ulikt blant enhetene, og i enkelte tilfeller ble den ikke tatt hensyn til. Dette gjaldt spesielt i emner hvor det ble stilt krav til fysisk tilstedeværelse, noe som har resultert i endret studieprogresjon for enkelte studenter.

I tillegg heter det i studie- og eksamensforskriften § 17 (2) at resultatet av arbeidskrav skal foreligge senest to uker før eksamen, samt at det etter samme bestemmelse nr (3) at det som hovedregel skal gis minst ett nytt forsøk ved «ikke godkjent». Studentombudet oppfordrer universitetet til å ta hensyn til hvor mange forsøk som gis og at frister planlegges ut fra det, slik at både studenter og ansatte unngår hektiske uker før eksamen – og at det er et forutsigbart eksamensløp for studentene.

Tilsvarende som for tidligere rapporteringsperioder har mange studenter meldt om at informasjonen vedrørende arbeidskrav er mangelfull, at timeplanen for obligatorisk undervisning mangler og/eller at den flyttes på med kort forvarsel. Dette medfører at den obligatoriske aktiviteten er lite forutsigbar. Siden deltakelse på denne undervisningen er satt som vilkår for å få gå opp til eksamen, anmodes det om at oversikten for obligatorisk aktivitet er tilgjengelig ved semesterstart.

3.3 Praksis

I tidligere rapporter¹³ er det rettet fokus mot praksissaker hvor det foreligger feil fra universitetets side, hvor fokuset hovedsakelig har vært på rutiner ved varsel om fare for ikke bestått praksis. Studentombudet registrerer en økning i saker som har sitt utspring fra praksis, med totalt 70 saker registrert i perioden.

Når det gjelder varsel om fare for ikke bestått praksis ble det i 2019 registrert 22 saker hvor varselet burde vært gitt på et tidligere tidspunkt. For kalenderåret 2020 registrerte studentombudet at dette var tilfellet i 41 saker og for våren 2021 i 16 saker. I tillegg foreligger det tilfeller hvor studentene ikke har mottatt skriftlig varsel om fare for ikke bestått.

Det minnes om at formålet med varselet er å gjøre studenten oppmerksom på hva som er påkrevd for å bli vurdert til «bestått», jf. ordlyden i forskrift om studier og eksamener ved UiT § 32 annet ledd annet punktum. Ordlyden samsvarer med forvaltningsloven § 16 annet ledd, som fastsetter at «Forhåndsvarsel skal gjøre greie for hva saken gjelder og ellers inneholde det som anses påkrevd for at parten på forsvarlig måte kan ivareta sitt tarv». På den måten skal studenten gis mulighet til å oppfylle målene, bestå praksisperioden og sikre at studenten har den kompetansen som kreves for å gå videre med normert studieprogresjon.

I de 57 sakene hvor studentombudet anser at varselet er kommet så sent at studentene ikke har hatt mulighet til å oppfylle målene, har det oppstått spørsmål og uenighet om når et varsel skal gis; studentombudet observerer at det spesielt innenfor helsefaglige utdanninger synes som noen saksbehandlere mener at et eventuelt varsel skal gis ved midtevaluering. Dette er studentombudet uenig i; studentene skal få beskjed når det «i løpet av praksisperioden eller lignende viser seg at studentene står i fare for ikke å bestå», jfr. studie- og eksamensforskriften § 32 (1). I henhold til forskriften skal studenten ha skriftlig varsel så raskt som mulig etter at man har oppdaget mangler i læringskrav og kompetanse som er av en slik karakter at studenten må rette opp i forholdet for å kunne få bestått.

Når det gjelder forholdet mellom student og praksisveileder, meldte studenter at de opplevde dårlig kommunikasjon og usikkerhet i møte med praksisveiledere i 58 av 70 saker. Studentombudet er kjent med at det er satt i verk gode tiltak på flere institutter for å bedre dette, og det er grunn til å tro at de fleste studenter opplever at det legges til rette for mestring med god og konstruktiv veiledning i praksis. Men i de få tilfellene studentene klager på veiledningen, på veileder og/eller på læringsmiljøet ute i praksis, uavhengig av hvilket nivå studentene varsler til, anmodes det om at sakene følges raskt

¹³ Se studentombudets årsrapport for 2016 kapittel 3.1 og studentombudets årsrapport for 2019 kapittel 3.1.

opp, at det legges til rette for at studentene blir hørt og at det settes i verk nødvendige tiltak dersom sakens art tilsier det.

3.4 Varsling

I rapporteringsperioden ble det som vist i kapittel 3.3 registrert en økning i antall saker som omhandler psykososialt læringsmiljø, hvor studenter i 13 varslingssaker opplevde mobbing, diskriminering, trakassering og/eller seksuell trakassering når de var ute i praksis. I samtlige saker var studentene usikker på varslingsrutinene – spesielt hvem de kunne varsle til, hvor saken skulle håndteres og hvilke konsekvenser det kom til å få for praksisperioden.

Varslingssaker kan være svært ressurskrevende å håndtere. Og studentombudet har forståelse for at det kan være utfordrende å løse disse sakene dersom det også er eksterne aktører og ansatte involvert. Samtidig har studentombudet vært svært tydelig i disse sakene; det er universitetsstyret som har det overordnede ansvaret for studentenes læringsmiljø, jf. uhl § 4-3. I 8 av de nevnte 13 sakene informerte studentene at universitetet hadde bedt dem om å håndtere saken selv, noe som ikke er akseptabelt. UiT skal sørge for både forebygging, god informasjon og tilstrekkelig oppfølging av den som varsler.

Studentombudet anbefaler universitetet om å vurdere en gjennomgang av samtlige samhandlingsavtaler på praksisfeltet, og å påse at avtalene stiller krav til studentenes læringsmiljø, tar hensyn til arbeidsmiljøloven § 1-6 og setter klare rammer for hvordan slike saker skal håndteres etter gjeldende regelverk.

4 SAMARBEID OG UTVIKLING

I rapporteringsperioden har samtlige planlagte arrangement blitt endret, kansellert eller utsatt. Det har vært gjennomført få tillitsvalgtseminarer og campusbesøk i rapporteringsperioden, og på grunn av få/ingen henvendelser fra flere enheter, er det et ønske om å besøke samtlige fakulteter og institutter i løpet av studieåret 2021/2022. I tillegg til synliggjøring av studentombudsordningen, vil høsten gå med til ulike prosjekter, som for eksempel prosjektet «Har du det bra?» som lanseres høsten 2021.

Studentombudet ved UiT skulle sammen med kollegaer fra andre utdanningsinstitusjoner arrangere en nasjonal studentombudskonferanse på Svalbard den 16. mars 2020, hvor blant annet UNIS og ny UH-lov sto på agendaen. Konferansen ble kansellert, men flere studentombud leverte et felles høringssvar på våren. Videre ble konferansen til det Skandinavisk nettverk for ombud i høyere utdanning og den internasjonale konferansen til ENOHE,¹⁴ kansellert både i 2020 og i 2021.

De nevnte plattformene for dialog, erfaringsutveksling og styrking av faglig kompetanse er essensielt for videreutviklingen av ombudsordningen både lokalt og nasjonalt. Studentombudet setter derfor pris på at universitetet anerkjenner at nettverkene er viktige møtearenaer når man er alene om en viktig funksjon i en stor organisasjon. Det er derfor gledelig å informere om at det i løpet av høsten 2021 igjen vil arrangeres nasjonal studentombudskonferanse.

¹⁴ European Network of Ombuds in Higher Education, se <https://www.enohe.net/>

Vedlegg 1: Kategoribeskrivelse

Beskrivelsen av hver kategori er ikke uttømmende. Inndelingen er ment som en klassifisering av sakenes hovedinnhold, men det foreligger saker som berører problemstillinger fra flere kategorier.

Administrativt

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Feil/uklarheter/spørsmål vedrørende saksbehandling av og klage på vedtak som ikke gjelder vurdering av faglige prestasjoner,
- Feil/uklarheter/spørsmål vedrørende administrative oppgaver.

Disiplinærsaker/skikkethet

Støttefunksjon i innledende behandling av saker som handler om, eventuelt situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Mistanke om fusk/plagiering på bachelor- og masternivå,
- Skikkethetsvurdering,
- Andre saker som gjelder utestenging og bortvisning.

Eksamen

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Formelle feil på eksamen eller ved sensurering,
- Begrunnelse for eksamenskarakter,
- Klage på eksamenskarakter,
- Forhold som ikke er regulert, men som angår eksamen/avsluttende oppgave,
- Disposisjon fra maksimalt antall eksamensforsøk.
- Kategorien favner også avsluttende oppgave som bachelor- og masteroppgave.

Læringsmiljø

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Fysisk læringsmiljø,
- Psykososialt læringsmiljø,
- Organisatorisk læringsmiljø,
- Andre forhold relatert til helse, miljø og sikkerhet.

Opptak

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Opptak etter vurdering av realkompetanse,
- Opptakskrav,
- Masteropptak,
- Andre forhold som ikke er regulert.

PhD

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet studierelaterte saker blant ph.d.-studenter og stipendiater.

Praksis

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Tilrettelegging av praksis,
- Selve praksisperioden,
- Formelle feil ved praksis.

Studierelatert

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Pensum, undervisning og obligatorisk aktivitet,
- Studieplaner og emneplaner,
- Godkjenning av utdanning fra utlandet/annen utdanningsinstitusjon,
- Studiegjennomføring,
- Utveksling,
- Dispensasjoner knyttet til semesteravgift, semesterregistrering, etc
- Forhold som ikke er regulert, men som er relatert til studiet og ikke faller inn under en annen kategori.

Tilrettelegging

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet tilrettelegging av studiesituasjonen/eksamen.

Annet

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Personvern
- Studentrepresentasjon og studentorganers høringsrett,
- Andre saker som ikke passer inn i kategoriene over, men som er relatert til studiesituasjonen.

Mandat for studentombudet ved UiT Norges arktiske universitet

1. Hjemmel

Studentombudets mandat er gitt i overenstemmelse med universitets- og høyskoleloven § 4-17.

2. Formål

Studentombudet skal bidra til å trygge rettssikkerheten til studentene ved institusjonen.

3. Ansvar og oppgaver

Studentombudet skal gi studenter råd og bistand i saker knyttet til deres studiesituasjon og bidra til at sakene får en forsvarlig og korrekt behandling av institusjonen.

For å ivareta studenters rettigheter kan studentombudet håndtere saker etter henvendelse fra student, fra ansatt eller på eget initiativ.

Studentombudet kan møte i og legge frem saker til orientering for alle organ ved institusjonen.

Studentombudet bestemmer selv med endelig virkning om studentombudet skal bistå i en sak. Dersom en anmodning om bistand avslås uten henvisning til andre skal studentombudet begrunne avslaget.

4. Rapportering

Studentombudet avlegger årlig rapport om sin virksomhet til institusjonens styre. Rektor bør fortløpende orienteres om spesielt alvorlige eller prinsipielle saker.

5. Taushetsplikt

Studentombudet har taushetsplikt i henhold til reglene i forvaltningsloven §§ 13 til 13 e. Studentombudets taushetsplikt er knyttet til ombudsrollen og går foran en arbeidstakers medvirkningsplikt.

6. Uavhengighet

Studentombudet tilsettes i særlig uavhengig stilling og kan ikke instrueres i sitt virke.

Studentombudet tilsettes av styret og ombudets mandat fastsettes av styret selv.

ORIENTERINGSSAK

Til:	Møtedato:	Sak:
Universitetsstyret	21.09.2021	27/21

Saker behandlet av rektor på fullmakt 1.6. - 31.8.2021

Rektors instruks reguleres av universitets- og høyskolelovens § 10-1. I universitetsstyrets møte 28. mai 2021, styresak S 21/21, ble det vedtatt en videreføring av åpning for rektor til å kunne avgjøre løpende saker mellom styremøter:

Rektor avgjør saker i det omfang disse ikke kan utsettes til universitetsstyret kommer sammen i møte. Rektor avgjør løpende saker som bør avgjøres før neste ordinære styremøte, og som ikke er viktige nok til at ekstraordinært møte innkalles.

Følgende saker er i perioden 1.6. – 31.8.21 godkjent på fullmakt:

F 13/21 Oppretting av spesialistutdanning i oral medisin og oral kirurgi

Vedtak:

1. På fullmakt fra universitetsstyret godkjenner rektor oppretting av spesialistutdanning i oral medisin og oral kirurgi. Oppstart skal være høsten 2021 med årlige opptak av 1-2 kandidater.
2. Det helsevitenskapelige fakultet er økonomisk ansvarlig for gjennomføringen av studieprogrammet i oral medisin og oral kirurgi, hvor eksterne midler fra Helsedirektoratet kan omsøkes.
3. Fakultetet bes om å følge opp merknadene fra universitetsdirektøren

F 17/21 Etablering av Visual Intelligence, senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI) innen dyp læring fra komplekse bildedata

Vedtak:

1. Universitetsstyret gratulerer professor Robert Jenssen og Fakultet for naturvitenskap og teknologi (NT-fak) med et nytt senter for forskningsdrevet innovasjon, og tar grunnlaget for opprettelsen av SFI til etterretning.

2. UiT bidrar med totalt 15 millioner kroner over strategisk fond fordelt 50:50 mellom UiT sentralt og NT-fak, beregnet ut fra UiTs andel av tildelingen fra Forskningsrådet. Totalt bidrar UiT med fire rekrutteringsstillinger fordelt over perioden 2021-2028.

F 19/21 Endring i studie- og eksamensforskriften

Vedtak:

Forslag til endring i studie- og eksamensforskriften vedtas som foreslått.

F 20/21 Oppnevning av felles styre og fagkomiteer for stiftelser forvaltet av UiT Norges arktiske universitet

Vedtak:

- Førsteamanuensis Espen Sirnes, Handelshøgskolen, Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi,
- førsteamanuensis Tine Degerstrøm Stenvold, Handelshøgskolen, Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi,
- universitetslektor Sverre Magnus Salvesen, Det juridiske fakultet, og
- førsteamanuensis Christine Smith-Simonsen, Institutt for arkeologi, historie, religionsvitenskap og teologi, Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning

oppnevnes som styremedlemmer i felles styre for Ingegerd Seljestad og Johanna Sættem Seljestad minnefond, Det helsevitenskapelige fakultets forskningsfond, Fiskeriforskningsfondet, Kong Haakon den 7des utdannelsesfond for norsk ungdom, og Fondet for UiT.

F 21/21 Oppretting av Dsolve SFI

Vedtak:

1. Universitetsstyret gratulerer førsteamanuensis Roger B Larsen og Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi (BFE-fak) med et nytt senter for forskningsdrevet innovasjon, og tar grunnlaget for opprettelsen av DSolve SFI til etterretning.
2. UiT bidrar med totalt 64,8 millioner kroner over åtte år, fordelt på 12,4 mill fra UiT sentralt og 52,4 mill. fra BFE-fak. Egenbidraget fra UiT sentralt gis hovedsakelig i form av rekrutteringsstillinger. Totalt bidrar UiT med seks rekrutteringsstillinger (ph.d) fordelt over perioden 2021-2025.
3. Rektor gis fullmakt til å oppnevne både UiT sine styrerepresentanter og, etter konsultasjon med de eksterne partnerne, de eksterne partnernes styrerepresentanter.

F 22/21 Fordeling av midler til samarbeidsprosjekter innenfor Arktisk universitet 2021 – 2013

Vedtak:

Prosjektstøtte for perioden 2021-2023:

Søknr.	Søkerinstitusjon	Prosjekttittel	Omsøkt beløp	Forslag tildeling
UA 01/2021	Nord Univ./Fac. of Social Sciences Asgeir Solstad	Thematic Network of Social Work, University of the Arctic (TNSWUA)	258 800	0
UA 02/2021	UiT/HSL/ILP Gregor Maxwell	Arctic Conference on Educational Sciences (ACCESS)	400 000	400 000
UA 03/2021	UiT/BFE/AMB Eeva Marjatta Soininen	Herbivory Network Meeting	218 000	218 000
UA 04/2021	UiT/IVT/IBEM Svein-Erik Sveen	Launching a new UArctic thematic network on Sustainability of the Arctic Cultural Heritage	389 911	0
UA 05/2021	Nord Univ./Business School Andreas Raspotnik	Establishment of UArctic Thematic Network Blue Economy and the Arctic (TN Blue Economy)	400 000	400 000
UA 06/2021	Nord Univ./Fac. of Social Sciences Eivind Junker	Shared Adaptable Tools for Legal Education in Northern Communities (SATLENC)	400 000	0
UA 07/2021	UiT/Helsefak/IM B Javier Sanchez Romano	One Health in Northern Communities and Ecosystems	400 000	400 000
UA 08/2021	UiT/HSL/CPS Mohammad Salehin	Arctic Gate (Immigration Clinic)	400 000	0

UA 09/2021	Sami Univ. of Applied Sciences Anduaem Tamiru Gebremichael	Supporting learning-teaching processes at school through inviting teachers and teacher educators to hold talks about implementing research findings and creative teaching practices	400 000	0
UA 10/2021	UiT/HSL/ISV Rasmus Gjedssø Bertelsen	School of Arctic Dialogue at Calotte Academy	400 000	400 000
UA 11/2021	UiT/HSL/Barents Institute Bjarge Schwenke Fors	Circumpolar Archives, Folklore and Ethnography (CAFE) Seminars	368 500	0
UA 12/2021	Nord Univ./ Business School Natalia Andreassen	Students Barents Rescue: Enhanced Education Capabilities Through Cooperation (SBR)	400 000	400 000
UA 13/2021	UiT/HSL/Barents Institute Aileen Aseron Espiritu	Piloting an Arctic-Asia Graduate Field School (Pilot ArctAsia)	399 000	0
UA 14/2021	UiT/NT/ITS Erik Henriksen	Climate changes and the impact of security and preparedness planning in the northern areas. An interdisciplinary study program involving different university institutes and industry partners	300 000	0
Totalt innvilget			5 134 211	2 218 000

F 23/21 Direkte ansettelse av førsteamanuensis i fast stilling som ved Institutt for geovitenskap

Vedtak:

Louise Vick ansettes i fast, 100 % stilling som førsteamanuensis kode 1011 innen geofarer ved Institutt for geovitenskap, Fakultet for naturvitenskap og teknologi. Prøvetid skal ikke gjelde for Louise Vick.

Vick må innen to år dokumentere at kravene til utdanningsfaglig kompetanse er oppfylt.

F 24/21 Opprettelse og akkreditering av toårig engelskspråklig masterprogram i landskapsarkitektur – Master in Landscape Architecture

Vedtak:

På fullmakt fra universitetsstyret godkjenner rektor opprettelse og akkreditering av toårig engelskspråklig masterprogram i landskapsarkitektur - Master in Landscape Architecture med oppstart høsten 2022.

F 25/21 Oppnevning av medlemmer til Likestillings- og mangfoldsutvalget ved UiT

Vedtak:

Likestillings- og mangfoldsutvalget ved UiT Norges arktiske universitet suppleres med følgende medlemmer for perioden 1.8.2021 – 31.5.2022:

- Tony Burner, professor, Universitetet i Sørøst-Norge
- Tanita Fossli Brustad, førsteamanuensis, IVT-fak
- En av prorektorene, som leder av utvalget

F 26/21 Endring i koronaforskriften

Vedtak:

Endring i koronaforskriften vedtas som foreslått.

Dag Rune Olsen
rektor

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Jørgen Fosslund

ORIENTERINGSSAK

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
21.09.2021

Sak:
28/21

Økonomistatus 1. halvår 2021 og tiltak for økonomistyring

UiT Norges arktiske universitet (UiT) er en nettobudsjettert virksomhet. Det betyr at UiT kan skaffe eksterne inntekter i tillegg til bevilget ramme fra Kunnskapsdepartementet (KD). KDs forventninger til UiTs eksternfinansiering går frem av departementets tildelingsbrev. UiT fastsetter selv fordelingen av kostnader til drift og investeringer, og har adgang til å overføre ubrukte midler (avsetninger) til påfølgende budsjettår.

Styret har iflg. Universitets- og høyskoleloven ansvaret for at institusjonens økonomiske ressurser og eiendom disponeres i overensstemmelse med bestemmelser om dette gitt av overordnet myndighet, og etter forutsetninger for tildelte bevilgninger eller andre bindende vedtak. Styret skal videre avgi årsregnskap og legge frem forslag til budsjett.

Hovedtrekk i økonomien

De samlede inntektene for UiT var ved utgangen av juli 2021 på 2,479 mrd. kroner. Tilsvarende er kostnadene inklusive finansposter 2,384 mrd. kroner. Dette gir et mindreforbruk på 96,3 mill. kroner. Det positivt at regnskapet så langt i 2021 viser et mindreforbruk. Mye av dette kan forklares med et normalt lavere aktivitetsnivå i sommermånedene.

Regnskap pr 31.07.2021 Tall i hele 1000	UiT Totalt			
	Regnskap pr 31.07.2021	Regnskap pr 31.07.2020	Endring	
			NOK	%
Inntekter				
Inntekt BEV	2 147 767	2 011 276	136 491	6,4 %
Inntekt BOA	331 565	327 806	3 759	1,1 %
Total inntekt	2 479 332	2 339 082	140 250	5,7 %
Kostnader				
Lønn	1 564 363	1 500 220	64 142	4,1 %
Drift (inklusive finansposter)	819 410	767 048	52 362	6,4 %
Sum kostnader	2 383 773	2 267 269	116 504	4,9 %
Finansposter	-707	-204	-503	
Mer- eller/mindreforbruk	96 266	72 017	24 249	
Avsetning BEV pr 01.01.	105 171	121 501	-16 330	-16 %
Endring avsetninger bev	95 386	71 469	23 917	25 %
Avsetning BEV pr 31.07.2021	200 557	192 970	7 587	4 %

Tabell 1: Viser inntekter og kostnader mot samme periode i fjor. Merforbruk vises som negative tall i rødt.

Bevilgningsfinansiert virksomhet

Inntektene i bevilgningsøkonomien var ved utgangen av juli på 2,124 mrd. kroner, mens kostnadene for samme periode var 2,028 mrd. kroner. Mindreforbruket fører til at avsetningene økte med 96,3 mill. kroner i perioden, og utgjør per juli ca. 201,4 mill. kroner. Budsjettene viser imidlertid et planlagt merforbruk 67,6 mill. kroner per juli, jf. tabell 2.

Hovedtall bevilgning Tall i hele 1000	Budsjett pr 31.07.2021	Regnskap pr 31.07.2021	Avvik	
			NOK	%
Avsetninger fra 2020	105 171	105 171		
Totale bevilgningsinntekter	2 130 271	2 124 405	5 866	0,3 %
Totale kostnader	2 062 672	2 028 139	34 533	1,7 %
Resultat (mer-/mindreforbruk)	67 599	96 266	-28 667	
Tilført fra virksomhetskapital	0	880		
Avsetninger pr 31.07.2021	172 770	201 437		

Tabell 3: Regnskap mot budsjett for bevilgningsøkonomien. Merforbruk vises som negative tall i rødt.

Bidrags- og oppdragsfinansiert virksomhet

Inntekter fra bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA) utgjør 327,8 mill. kroner per juli, en liten økning sammenlignet med samme periode i fjor. Oppdragsinntektene, som er salg av forskningsoppdrag, viser en prosentvis stor økning, men totalt sett gir ikke denne endringen de store utslagene på totalbeløpet.

Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet - tall i hele 1000	Regnskap pr 31.07.2021	Regnskap pr 31.07.2020	Endring	
			NOK	%
Andre bidragsinntekter	167 606	183 264	-15 658	-9,3 %
EU-inntekter	29 681	25 913	3 768	12,7 %
NFR-inntekter	125 069	113 855	11 214	9,0 %
Oppdragsinntekter	9 208	4 764	4 444	48,3 %
Totale inntekter	331 565	327 796	3 769	1,1 %

Tabell 3: Inntekter fra bidrag- og oppdragsfinansiert aktivitet

Avsetninger

Avsetningene fra bevilgning utgjør per juli 2021 ca. 201 mill. kroner, jf. tabell 2. BOA-aktiviteten har 377 mill. i avsetninger, og det gjenstår står ca. 177 mill. til øremerkede tiltak.

Utviklingen i økonomien

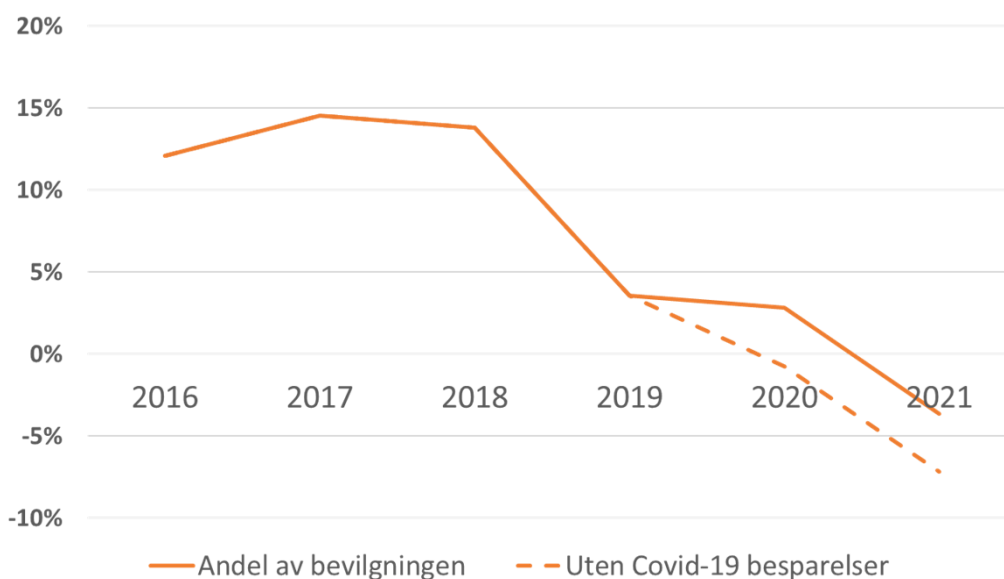
Avsetningene fordeler seg hovedsakelig mellom bevilgning, ekstern finansiering¹ og øremerkede midler. Førstnevnte kategori hadde en betydelig vekst frem til 2018. Avsetningene var da på det høyeste med ca. 447 mill. kroner, og utgjorde ca. 14 % av bevilgningen. Med bakgrunn i dette fattet universitetsstyret følgende vedtak i 06.09.2018:

Institusjonens nivå på avsetninger på Kunnskapsdepartementets budsjettområde skal bygges ned over en 3-årsperiode, og skal innen 2021 ikke overstige 10 % av KD-bevilgningen. For den enkelte fagenhet skal nivå ikke overstige 7 %.

¹ Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA)

Målet ble nådd langt tidligere enn forventet. Avsetningene ble redusert med 336 mill. kroner i påfølgende år. Av dette var 266 mill. knyttet til 3. tertial 2019. Dermed kom andel avsetninger ned til ca. 4 % i løpet av ett år, totalt for institusjonen.

Over tid har det vært vanlig at fakultetene/enhetene har lagt inn budsjetter med høyt ambisjonsnivå. Med tanke på avsetningsnivået har det i seg selv ikke vært foruroligende. Det var imidlertid ikke forventet at den ønskede økningen i aktivitetsnivået, skulle få en så umiddelbar virkning på økonomien i 3. tertial 2019. Siden det høye investeringsnivået ble gjennomført sent i 2019, ble de økonomiske konsekvensene ikke synlig i regnskapet før ved utarbeidelsen av årsregnskapet i februar 2020. Et viktig arbeid tidlig i 2020 ble derfor å skaffe oversikt over de økonomiske forpliktelsene og sikre finansiering av disse, i tillegg til å bremse den videre bruken av avsetningene. Særlig gjaldt det påbegynte prosjekter for bygg og sentral infrastruktur. Utviklingen av avsetninger vises i figur 1 nedenfor.

Figur 1: Utvikling i avsetningene – andel av KD-bevilgning

I løpet av 2020 ble avsetningene knyttet til bevilgningsøkonomien ytterligere redusert, men ikke i samme takt som for 2019. Dette skyldes blant annet en betydelig besparelse som følge av pandemien, og at aktivitetsnivået har vært vedvarende høyt i 2020. De såkalte Covid-19 besparelsene skyldes i hovedsak reduserte reisekostnader med til sammen 101,5 mill. kroner, samt 32 mill. kroner i reduserte kostnader knyttet til møter, kurs, seminarer og bevertning, i forhold til foregående år.

Universitetsstyret har for 2020 og 2021 fordelt midler utover tildelt ramme. Dette har vært ansett som nødvendig for å kunne oppfylle sentrale forpliktelser knyttet til igangsatte prosjekter. Rent budsjetteknisk er merforbruket dekket inn med et midlertidig overtrekk av sentral reserve². I ettertid har universitetsdirektøren fått fullmakt til å inndra og omdisponere ubrukte midler for å balansere den sentrale reserven.

Økonomistyring og tiltak

Det har vært et gjeldende prinsipp om rammestyring ved universitetet. Det vil si at fakultetene og enhetene har vært styrt gjennom faste og forutsigbare budsjettrammer, og hatt stor autonomi knyttet

² Avsetninger på nivå 1 til uforutsette forpliktelser, og buffer til å motvirke svingninger i budsjettrammene.

til økonomistyring og disponering av tildelte midler. Fordelen er stor grad av forutsigbarhet for fakultetene og den faglige virksomheten. Ordningen gir imidlertid lite fleksibilitet og økonomisk handlingsrom for UiT som helhet. Vi ser at avsetningene i hovedsak har bygd seg opp ved fakultetene/enhetene. For å redusere det samlede avsetningsnivået har det i perioden 2015 til 2019 blitt igangsatt flere sentrale investeringsprosjekter i bygg og infrastruktur, finansiert over de avsetningene som har ligget ute på fakultetene og enhetene. Forutsetningen har vært at enhetene skulle være tilbakeholdne med å gjøre bruk av egne avsetninger.

Etter 2019 har situasjonen endret seg fra et fokus på å redusere et for høyt avsetningsnivå, til en situasjon hvor UiT kan risikere å levere et regnskap med negative avsetninger. Ovennevnte vedtak om redusert avsetningsnivå for enhetene, har nok vært en medvirkende årsak til dette. Det har også medført bristende forutsetninger for finansiering av de sentralt igangsatte bygg- og infrastrukturprosjektene.

Selv om det opereres med prognoser som viser mulige negative avsetninger ved utgangen av 2021, arbeides det godt med å levere et regnskap i balanse, og i tråd med KDs rapporteringskrav. Rektor følger den økonomiske situasjonen nøye, og har igangsatt gjennomgang av planlagte og igangsatte prosjekter, med tanke på nedskalering eller utsettelse. Det arbeides med oppfølging av alle enhetenes årsbudsjetter. Formålet er å kvalitetssikre budsjettene opp mot reelle og realistiske planer, for å redusere et eventuelt merforbruk, samt gjennomføre en mer styrt og koordinert bruk av UiTs avsetninger. Kort oppsummert er det igangsatt følgende tiltak på økonomiområdet:

- Interne omdisponeringer for å styrke UiTs sentrale reserve, og for å sikre at UiT unngår negative avsetninger.
- Styrket økonomioppfølging av fakulteter og enheter fra institusjonsnivå, med fokus på økt budsjettkvalitet. Dagens budsjetter er ikke gode nok til å benyttes som styringsverktøy.
- Sentral koordinering og styring av avsetningsnivåene, samt sentral koordinering av planlagte investeringer, som en følge av nytt regelverk fra KD³.
- Sikre at finansiering inngår i alle beslutningsgrunnlag som innebærer økonomiske forpliktelser
- Innføring av nytt system for prosjektøkonomi, som vil styrke søknadsprosessen og forvaltning av eksternt finansierte prosjekter

Fremtidig økonomistyring

Økonomistyring bidrar til virksomhetsstyring gjennom økonomiske mål og tiltak. UiT har en lang praksis for økonomisk rammestyring. Det innebærer at universitetsstyret årlig vedtar en fordeling av midlene som er bevilget av KD til fakultetene. Fakultetene og enhetene får dermed et samlet tilskudd som disponeres innenfor rammene av UiTs strategier og vedtak. Bidrags- og oppdragsaktivitetene, som UiT mener bør økes til 25% av totalbudsjettet, håndteres av fakultetene og gjøres i dag ikke til gjenstand for budsjettvedtak av universitetsstyret.

Fordelen med denne formen for økonomistyring er forutsigbare tilskudd til fakultetene, og lite ressurskrevende budsjettprosess. Det gir også stor grad av autonomi, og faglig og økonomisk handlingsrom for fagenhetene. Det kan imidlertid føre til rigide budsjettmekanismer, mindre fleksibilitet og handlingsrom for institusjonen som helhet, og manglende helhet i prioriteringer og styring.

³ Rundskriv F-05-20 - Retningslinje for avsetninger, som setter øvre grense for KD-avsetninger til 5 %, mens avsetninger til investeringer er ubegrenset.

Rektor ønsker å utrede hvordan økonomistyring kan styrkes. Det innebærer hvordan styringsinformasjon kan bli bedre tilpasset virksomhetens utfordringer, med større fokus på behov og aktivitetsbasert styring. Økonomistyring bør i større grad basere seg på lønnsomhetsanalyse, dynamiske rapporteringsperioder, prognoser og langtidsbudsjett, samt godt samspill mellom økonomimiljøene ved universitetet. Det innebærer også en mer avklart økonomifaglig lederskap, som er gjennomgående for hele organisasjonen. Dette vil måtte avklares som del av endelig organisering av sentraladministrasjonen som styret skal fatte vedtak om innen utgangen av året.

Dette må ses i sammenheng med det pågående BOTT-samarbeidet⁴ med innføring av nytt økonomi- og lønssystem som skal implementeres 01.01.2022. For disse systemene er det utviklet nye funksjoner, som gir en bedre mulighet for styring av bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA), og sette det inn i en sammenheng som gir bedre styring også av totaløkonomien.

Rektor vil legge frem en ordinær økonomirapportering for universitetsstyret i oktober, sammen med avsluttet perioderegnskap for 2. tertial 2021. Rektor vil komme tilbake til hvilke mer langsiktige endringer som skal gjennomføres i økonomistyringen ved UiT.

Dag Rune Olsen
rektor

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Avdeling for organisasjon og økonomi (ORGØK)

⁴ Samarbeid mellom universitetene i Bergen, Oslo, Trondheim og Tromsø (BOTT)

OS 30/21 Rektors muntlige orientering /

OS 29/21 Styrets halvtime /